บทที่ 5
ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง รูปแบบและกลไกในการจัดทำบริการสาธารณะและสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการ กรณีศึกษาเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ แบบกรณีศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาถึงรูปแบบและกลไกในการจัดทำบริการสาธารณะและสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการของเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา โดยผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมในช่วงที่เทศบาลลงพื้นที่ทำการแจกเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการในแต่ละชุมชน ของทั้ง 3 เขต และในช่วงเวลาดังกล่าวผู้วิจัยยังได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้างจาก ผู้บริหารเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา, เจ้าหน้าที่เทศบาลที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุและผู้พิการ, ประธานชมรมผู้สูงอายุ, ประธานชุมชน,ผู้สูงอายุ, ผู้พิการ, ผู้ดูแลผู้พิการ, อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.), เจ้าหน้าที่ศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกน (คลินิกชุมชนเมืองแกน), เจ้าหน้าที่ศูนย์ 3 วัย สานสายใยครอบครัว, เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลแม่แตง, เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านปง, รวมทั้งอดีตนักกายภาพบำบัดโรงพยาบาลแม่แตงประจำศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกน นอกจากนั้นยังเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่มในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบริการสาธารณะและสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการในเขตเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา

โดยผู้วิจัยได้แบ่งผลการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 รูปแบบและกลไกในการจัดทำบริการสาธารณะให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการในเขตเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย

5.1 รูปแบบและกลไกในการจัดทำบริการสาธารณะด้านสุขภาพอนามัยให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการของเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา

5.2 รูปแบบและกลไกในการจัดทำบริการสาธารณะด้านความจำเป็นพื้นฐานให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการของเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา

5.3 รูปแบบและกลไกในการจัดทำบริการสาธารณะด้านสังคมและจิตใจให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการของเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา

5.4 รูปแบบและกลไกในการจัดทำบริการสาธารณะเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการของเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ส่วนที่ 2 รูปแบบและกลไกในการจัดทำสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการในเขตเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย

5.5 รูปแบบและกลไกในการจัดทำสวัสดิการสังคมด้านสุขภาพอนามัยให้แก่ผู้สูงอายุ และ ผู้พิการของเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา

5.6 รูปแบบและกลไกในการจัดทำสวัสดิการสังคมด้านความจำเป็นพื้นฐานให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการของเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา

5.7 รูปแบบและกลไกในการจัดทำสวัสดิการสังคมด้านสังคมและจิตใจให้แก่ผู้สูงอายุ และ ผู้พิการของเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา

5.8 รูปแบบและกลไกในการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนให้แก่ผู้สูงอายุ และ ผู้พิการของเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา

ส่วนที่ 1 รูปแบบและกลไกในการจัดทำบริการสาธารณะให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการในเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินงานต่างๆ ภายในท้องถิ่นของตนเพิ่มมากขึ้น ต่อมาในปี พ.ศ. 2542 ก็ได้มีการออกพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นมา เพื่อกำหนดบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด กรุงเทพ และเมืองพัทยา ในการจัดทำบริการสาธารณะ ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวได้กำหนดให้เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในด้านต่างๆ อาทิ การสาธารณูปโภคและการก่อสร้างอื่น ๆ, การสาธารณูปการ, การส่งเสริม การฝึก และประกอบอาชีพ, การจัดการศึกษา, การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส, การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดี ของท้องถิ่น, การส่งเสริมกีฬา, การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน, การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล, การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการอนามัย โรงมหรสพ และสาธารณสถานอื่น ๆ เป็นต้น จากกฎหมายที่กล่าวไปแล้วข้างต้น ส่งผลให้เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนาให้ความสำคัญกับการจัดทำบริการสาธารณะด้านต่างๆ สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในเขตเทศบาลซึ่งจะรวมไปถึงผู้สูงอายุและผู้พิการด้วย โดยจากการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า เทศบาลให้ความสำคัญกับบริการ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

สาธารณะ 4 ด้าน คือ ด้านสุขภาพอนามัย, ด้านความจำเป็นพื้นฐาน, ด้านสังคม/จิตใจ, และบริการสาธารณะเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยแต่ละด้านมีรายละเอียดของรูปแบบและกลไก ดังนี้

5.1 รูปแบบและกลไกในการจัดทำบริการสาธารณะด้านสุขภาพอนามัยให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการของเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2546 นั้นได้กำหนดให้เทศบาลมีบทบาท หน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะด้านสาธารณสุข ดังนั้นเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนซึ่งรวมถึงผู้สูงอายุและผู้พิการในเขตเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนาให้ได้รับบริการในด้านดังกล่าวอย่างครอบคลุม ทั่วถึง และได้มาตรฐาน ทางเทศบาลจึงได้มีการจัดทำบริการขึ้น 2 รูปแบบได้แก่ รูปแบบของศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกน และรูปแบบของบริการด้านสุขภาพเชิงรุก ซึ่งในแต่ละรูปแบบจะมีกลไกที่ใช้ในการขับเคลื่อนบริการนั้นๆ รายละเอียดดังนี้

5.1.1 บริการสาธารณะด้านสุขภาพอนามัยในรูปแบบของศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกนและกลไกการให้บริการของศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกน

บริการสาธารณะทางด้านสุขภาพอนามัยนั้น ในอดีตประชาชนในเขตเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนาต้องเข้ารับบริการในด้านดังกล่าวที่สถานีอนามัยบ้านช่อแลและสถานีอนามัยบ้านปง ซึ่งถือเป็นหน่วยบริการทางการแพทย์ของกระทรวงสาธารณสุขที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนในเขตเทศบาลมากที่สุด โดยสถานีอนามัยทั้งสองแห่งมีนักวิชาการสาธารณสุข, เจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชน, และลูกจ้างประจำ เป็นผู้ให้บริการอยู่ที่สถานีอนามัย นอกจากนั้นยังมีอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) มาร่วมในการให้บริการในบางรูปแบบของสถานีอนามัย ซึ่งบริการที่สถานีอนามัยจัดให้บริการนั้น ประกอบไปด้วย (1) การตรวจรักษาโรคทั่วไปโดยเจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชนที่ประจำอยู่ที่สถานีอนามัยทั้งสองแห่ง เช่น (2) การทำคลอดแก่หญิงตั้งครรภ์ในเขตเทศบาล โดยทีมดูแลสุขภาพของสถานีอนามัย ซึ่งประกอบด้วย นักวิชาการสาธารณสุข, เจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชน, และอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) แต่ส่วนใหญ่การทำคลอดนั้นประชาชนในพื้นที่มักจะไปขอรับบริการที่โรงพยาบาลมากกว่าจะมาขอรับบริการดังกล่าวจากสถานีอนามัย ยกเว้นในกรณีฉุกเฉินที่ไม่สามารถไปขอรับบริการดังกล่าวได้ที่โรงพยาบาลเท่านั้น (3) การให้วัคซีนป้องกันโรคที่จำเป็นแก่เด็กแรกเกิดจนถึงเด็กอายุ 5 ปี ซึ่งตามเกณฑ์ของกระทรวงสาธารณสุขนั้นจะประกอบไปด้วยวัคซีนป้องกันวัณโรค ตับอักเสบบี ไอกรน บาดทะยัก โปลิโอ คอตีบ หัด หัดเยอรมัน คางทูม ไข้สมองอักเสบ และไข้ไทฟอยด์ โดยผู้ปกครองสามารถนำบุตร

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

หลานของตนไปรับวัคซีนได้เองที่สถานีอนามัย หรือสามารถรับวัคซีนได้ในขณะที่ทีมดูแลสุขภาพของสถานีอนามัยลงพื้นที่ไปตรวจเยี่ยมแม่และเด็กที่เพิ่งคลอดตามชุมชน และสำหรับเด็กที่อยู่ในช่วงอายุที่ต้องเข้ารับการศึกษานั้นทางสถานีอนามัยก็จะมีบริการหยอดวัคซีนแก่เด็กตามโรงเรียนที่อยู่ในเขตความรับผิดชอบของเทศบาล ซึ่งเรียกบริการดังกล่าวว่า การอนามัยโรงเรียน โดยทีมดูแลสุขภาพของสถานีอนามัยจะมีการจัดทำประวัติของเด็กที่ได้รับวัคซีนขึ้น เพื่อเป็นการติดตามให้เด็กในเขตเทศบาลได้รับภูมิคุ้มกันอย่างครบถ้วน เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันโรคให้แก่เด็กในเขตเทศบาล นอกจากการให้วัคซีนแล้วนั้นทีมดูแลสุขภาพของสถานีอนามัยยังมีการให้บริการตรวจร่างกายขั้นพื้นฐานแก่เด็กตามโรงเรียนในเขตเทศบาล ตั้งแต่การตรวจตา หู ปาก ฟัน คอ จมูก เล็บมือ เล็บเท้า เพื่อเป็นการตรวจสอบเบื้องต้นว่าเด็กมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงหรือไม่ หากพบอาการเจ็บป่วยที่ทีมดูแลสุขภาพของสถานีอนามัยสามารถรักษาได้ ทางทีมดูแลสุขภาพของสถานีอนามัยก็จะดำเนินการตรวจรักษาเด็กคนดังกล่าว แต่หากเกินกว่าบริการที่จัดให้มีขึ้นในสถานีอนามัยเด็กคนดังกล่าวก็จะถูกส่งต่อไปรักษายังโรงพยาบาลแม่แตง ซึ่งเป็นหน่วยให้บริการทางการแพทย์ลำดับถัดไปที่ดูแลประชาชนทั้งหมดในเขตอำเภอแม่แตง และ (4) การออกเยี่ยมบ้านผู้ป่วยที่กลับมารับการรักษาตัวอยู่ที่บ้าน หลังจากที่ได้เข้ารับการรักษาจากโรงพยาบาลแม่แตง เพื่อให้ผู้ป่วยได้ทราบถึงวิธีการในการปฏิบัติตัวหลังจากเข้ารับการรักษาได้อย่างถูกต้อง โดยในการเข้าเยี่ยมแต่ละครั้งนั้นทางทีมดูแลสุขภาพของสถานีอนามัยจะร่วมกันจัดทำตารางเวลาในการลงพื้นที่ เพื่อให้สามารถเข้าเยี่ยมผู้ป่วยในแต่ละชุมชนได้อย่างทั่วถึง

ถึงแม้ว่าสถานีอนามัยทั้งสองแห่งจะมีการให้บริการทางการแพทย์ข้างต้นแล้วนั้น แต่ก็ยังไม่สามารถตอบสนองกับความต้องการของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลได้ โดยประชาชนให้เหตุผลว่า สถานีอนามัยยังขาดความพร้อมในด้านบุคลากรทางการแพทย์ ซึ่งสถานีอนามัยมีเพียงพนักงานสาธารณสุขชุมชนที่คอยให้บริการตรวจรักษา ในส่วนของเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการแพทย์ก็เช่นกัน พบว่า ในกรณีที่ประชาชนในพื้นเจ็บป่วยมากต้องใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ในการตรวจที่ละเอียดมากขึ้น เช่น ต้องมีการเอกซเรย์ ตรวจวัดคลื่นหัวใจ การใช้ห้องผ่าตัด ซึ่งเป็นบริการที่สถานีอนามัยไม่สามารถให้การตรวจรักษาได้นั้น ผู้ป่วยก็จะถูกส่งไปรักษายังโรงพยาบาลแม่แตงที่มีความพร้อมทั้งในด้านของบุคลากรทางการแพทย์ จำนวนเตียงผู้ป่วย เครื่องมือและเวชภัณฑ์ทางการแพทย์มากกว่า นอกจากปัญหาในด้านความพร้อมของสถานีอนามัยแล้วนั้นยังพบว่าประชาชนในเขตเทศบาลบางกลุ่มบางชุมชนไม่สามารถเข้าถึงบริการทางด้านสุขภาพอนามัยจากสถานีอนามัยทั้งสองแห่ง โดยประชาชนให้เหตุผลว่า สถานที่ตั้งของสถานีอนามัยบ้านปงและสถานีอนามัยบ้านช่อแลนั้นตั้งอยู่ในเขตบ้านปงและบ้านช่อแล ส่งผลให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านอื่นๆ ที่อยู่ห่างไกลจากบ้านทั้งสองแห่ง เช่น บ้านป่าจี้ บ้านสันป่าตอง บ้านวังแดง บ้านเด่น บ้านหัว

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ดง และบ้านวังดิน ต้องเดินทางมาไกลเพื่อเข้าใช้บริการทางด้านสุขภาพอนามัยจากสถานีอนามัยทั้งสองแห่ง ดังแสดงไว้ในแผนภาพที่ 5.1

"...สถานีอนามัย (หรือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล) ไม่มีรถพยาบาลคอยรับส่ง การเดินทางลำบาก..." (ผู้ให้สัมภาษณ์ A006)

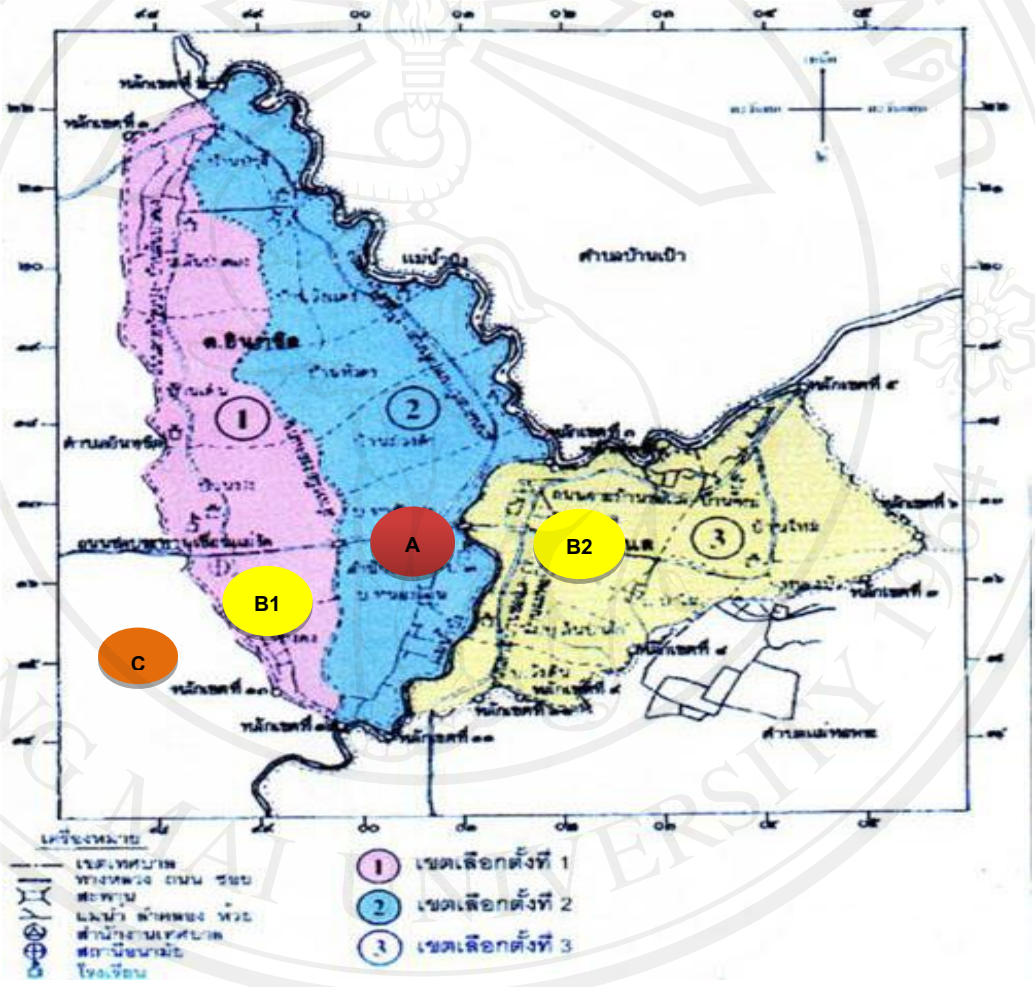

ภาพ 5.1 เขตพื้นที่ของเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา ประกอบกับสถานที่ตั้งของสถานพยาบาลและสำนักงานเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา

หมายเหตุ A หมายถึง สำนักงานเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนาและบริเวณที่ตั้งคลินิกชุมชน

B1 หมายถึง สถานีอนามัยบ้านปง (ปัจจุบันถูกยกฐานะให้เป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านปง)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

B2 หมายถึง สถานีอนามัยบ้านช่อแล (ปัจจุบันถูกยกฐานะให้เป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านช่อแล)

C หมายถึง โรงพยาบาลแม่แตง

ส่งผลให้ประชาชนบางกลุ่ม เช่น ผู้สูงอายุและผู้พิการที่มีปัญหาทางด้านการเคลื่อนไหว[1] ไม่สามารถไปขอรับบริการจากสถานีอนามัยทั้งสองแห่งได้ด้วยตนเอง จำเป็นที่จะต้องพึ่งพาญาติ พี่น้อง หรือบุคคลที่ใกล้ชิดให้ช่วยนำไปส่งยังสถานพยาบาลดังกล่าว ซึ่งบางครอบครัวที่ไม่มียานพาหนะที่จะพาคนกลุ่มดังกล่าวไปยังสถานพยาบาลได้ ก็จำเป็นที่จะต้องจ้างรถรับจ้างให้มาคอยรับส่ง ส่งผลให้มีภาระค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น นอกจากนั้นประชาชนในเขตเทศบาลยังให้เหตุผลเพิ่มเติมว่า ประชาชนในเขตเทศบาลส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้าง มีรายได้น้อย ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไปกับการเข้าใช้บริการจากสถานพยาบาลในแต่ละครั้ง เช่นเดียวกับผู้สูงอายุและผู้พิการที่ส่วนใหญ่มักไม่ได้ประกอบอาชีพ หรือหากประกอบอาชีพก็จะเป็นอาชีพรับจ้างที่ได้เงินไม่มากนัก เช่น รับจ้างปลูกหอมและกระเทียม รับจ้างทำไร่ทำนา รับจ้างสานไม้ไผ่ รับจ้างประดิษฐ์ดอกไม้จันทน์หรือฝางประทีป เป็นต้น ซึ่งเงินรายได้ที่ได้มานั้นไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไปกับการเข้าใช้บริการทางด้านสุขภาพเช่นกัน จะเห็นได้ว่าการไปขอใช้บริการทางด้านสุขภาพจากสถานพยาบาลต่างๆ นั้น ถือเป็นการสร้างภาระให้แก่ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา โดยเฉพาะต่อกลุ่มผู้สูงอายุและผู้พิการในเขตเทศบาล

จากปัญหาที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น ส่งผลให้ผู้บริหารของทางเทศบาลมีแนวคิดที่จะจัดตั้งคลินิกชุมชนขึ้นเพื่อเข้ามาดูแลและคอยให้บริการทางด้านสุขภาพอนามัยให้มีความครอบคลุมและทั่วถึงแก่ประชาชนทุกคนในเขตเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา จึงได้มีการจัดตั้งคลินิกชุมชนขึ้นในปี พ.ศ. 2549 ที่บริเวณหน้าสำนักงานเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา บริเวณดังกล่าวถือเป็นจุดศูนย์กลางของชุมชน เป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนทั้งในเขตที่ 1, 2, และ 3 ในการมาเข้ารับบริการทางด้านสุขภาพอนามัย แต่ในการดำเนินการช่วงแรกๆ นั้นทางคลินิกชุมชนประสบปัญหาการขาดแคลนแพทย์และบุคลากรที่จะมาปฏิบัติงานที่คลินิกชุมชน ดังนั้นในปี พ.ศ. 2551 จึงได้มีแนวคิดที่จะมีการร่วมลงนามในบันทึกสัญญาความร่วมมือ (Memorandum of Understanding: MOU) ระหว่าง เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา โรงพยาบาลอำเภอแม่แตง และสำนักงานสาธารณสุขอำเภอแม่แตง เพื่อให้คลินิกชุมชนได้รับการสนับสนุนจากภาคส่วนต่างๆ ทั้งจากเทศบาลที่ได้ให้

[1] ผู้สูงอายุและผู้พิการที่มีปัญหาทางด้านการเคลื่อนไหว จะหมายถึง ผู้สูงอายุและผู้พิการในเขตเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ เช่น ผู้ที่ป่วยเป็นโรคหลอดเลือดสมองหรือ อัมพฤกษ์ อัมพาต (2) กลุ่มที่ยังสามารถช่วยเหลือตนเองได้บ้าง แต่จำเป็นต้องมีกายอุปกรณ์ เช่น ไม้เท้า รถเข็น หรือคนเข้าช่วยเหลือให้ตนสามารถดำเนินชีวิตได้ตามอัตภาพ ซึ่งอาการดังกล่าวอาจเกิดจากสภาพร่างการที่เสื่อมโทรมตามอายุที่เพิ่มขึ้น เช่น เป็นโรคกระดูกเสื่อม ปวดเข่า ปวดข้อ หรืออาจเกิดจากการประสบอุบัติเหตุ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

การสนับสนุนในส่วนของสถานที่ในการจัดตั้งคลินิกชุมชน สนับสนุนงบประมาณ 960,000 บาท สำหรับก่อสร้างคลินิกชุมชนและใช้ในการจัดซื้ออุปกรณ์ เครื่องใช้สำนักงานและเวชภัณฑ์ทางการแพทย์ นอกจากนั้นทางเทศบาลยังได้จัดส่งเจ้าหน้าที่ของกองสาธารณสุขให้มาปฏิบัติหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ดูแลทั่วไปประจำคลินิกชุมชน จำนวน 4 อัตรา เจ้าหน้าที่ขับรถพยาบาล จำนวน 2 อัตรา และยังจัดหาพยาบาลวิชาชีพ จำนวน 1 อัตรา มาคอยให้บริการแก่ผู้ป่วย นอกจากนั้นคลินิกชุมชนยังได้รับการสนับสนุนจากโรงพยาบาลแม่แตงในส่วนของบุคลากรทางการแพทย์ ได้แก่ แพทย์ 1 อัตรา พยาบาลเวชปฏิบัติ 1 อัตรา พยาบาลวิชาชีพ 3 อัตรา และนักกายภาพบำบัด 1 อัตรา มาให้บริการตรวจรักษายังคลินิกชุมชนในวันและเวลาที่คลินิกชุมชนเปิดให้บริการ นอกจากนั้นทางโรงพยาบาลยังให้การสนับสนุนงบประมาณเป็นเงิน 500,000 บาท เพื่อจัดซื้อเวชภัณฑ์ วัสดุทางการแพทย์ และยาไว้คอยให้บริการผู้ป่วยที่มารักษาที่คลินิกชุมชน (สรุปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล A004) นอกจากนั้นยังพบว่า คลินิกชุมชนได้รับความร่วมมือในการให้บริการด้านสุขภาพจากอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ของแต่ละชุมชนเป็นอย่างดี โดยอาสาสมัครเหล่านั้นอยู่ภายใต้การกำกับควบคุมของสถานีอนามัย ซึ่งในปีดังกล่าวนั้นสถานีอนามัยที่อยู่ในเขตเทศบาล คือ สถานีอนามัยบ้านปงและสถานีอนามัยบ้านช่อแล ได้รับการยกฐานะขึ้นเป็น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) บ้านปงและบ้านช่อแล ส่งผลให้มีการปรับปรุงระบบบริการสาธารณสุขโดยจะเน้นไปที่การเสริมสร้างสุขภาพและป้องกันโรคมากขึ้น เน้นการให้บริการเชิงรุกมากขึ้น อีกทั้งยังส่งเสริมให้อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) เข้ามามีบทบาทในการให้บริการทางด้านสุขภาพแก่ประชาชนในพื้นที่มากขึ้น ดังนั้นเมื่อคลินิกชุมชนขอความร่วมมือไปยัง อสม. ก็ได้รับการตอบรับในการเข้ามาช่วยให้บริการทางด้านสาธารณสุขเป็นอย่างดี เช่น ในการให้บริการบางรูปแบบของคลินิกชุมชนนั้นมี อสม. เข้ามาร่วมเป็นส่วนหนึ่งการให้บริการ อาทิ การให้บริการแพทย์แผนไทย (ซึ่งจะกล่าวถึงในรูปแบบของบริการแพทย์แผนไทย 5.1.1.3) จะเห็นได้ว่าคลินิกชุมชนได้รับการสนับสนุนและช่วยเหลือจากหลายภาคส่วนจนทำให้คลินิกชุมชนกลายมาเป็นสถานพยาบาลภายในเขตเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนาที่มีความพร้อมในการให้บริการทางด้านสุขภาพอนามัยแก่ประชาชนในเขตเทศบาล และต่อมา “คลินิกชุมชน” ก็ได้เปลี่ยนชื่อมาเป็น “ศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกน” และมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการให้บริการจากเดิมที่จะเน้นไปที่การให้บริการเชิงตั้งรับอยู่ที่สถานพยาบาลมาเป็นการให้บริการเชิงรุกมากขึ้น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาพ 5.2 ศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกน (แต่เดิมใช้ชื่อว่า คลินิกชุมชนเมืองแกน)

โดยในปัจจุบันศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกนจะมีหน้าที่ในการให้บริการด้านสุขภาพอนามัยแก่ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา ตั้งแต่

(1) การให้บริการของศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกนในรูปแบบของบริการตรวจรักษาแก่ผู้ป่วยโรคทั่วไป

โดยปกตินั้นทางศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกนจะเปิดให้บริการทุกวันตลอด 24 ชั่วโมง แต่สำหรับบริการตรวจรักษาแก่ผู้ป่วยโรคทั่วไปนั้น ทางศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกนจะเปิดให้บริการในวันเวลาราชการคือ วันจันทร์ถึงวันศุกร์ ตั้งแต่เวลา 08.30 – 16.30 น. โดยในช่วงเวลาดังกล่าวผู้ป่วยจะได้รับการตรวจรักษาจากพยาบาลเวชปฏิบัติที่โรงพยาบาลแม่แตงส่งมาประจำยังศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกน ส่วนในวันจันทร์และวันอังคารนั้นจะมีแพทย์จากโรงพยาบาลแม่แตงมาให้การตรวจรักษา ตั้งแต่เวลา 09.00 น. ไปจนถึงเวลา 12.00 น.

“...ที่คลินิกมีหมอมาจากโรงพยาบาล 1 คนต่อวัน มาอาทิตย์ละ 3 วัน แต่เสาร์อาทิตย์ไม่มา ไม่ใช่แต่หมอโรคทั่วไปยังไม่มี แต่ถ้าเป็นพยาบาลเวชปฏิบัติจะมาตรวจให้ จะดูโรคให้กว้างๆ เท่ากับหมอ...” (ผู้ให้สัมภาษณ์ A005)

ในการให้บริการตรวจรักษานั้นทางศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกนได้มีการจัดเตรียมห้องตรวจและห้องฉุกเฉินไว้คอยให้บริการ ในแต่ละห้องจะมีเตียงผู้ป่วยไว้คอยให้บริการจำนวนห้องละ 2 เตียง และในแต่ละห้องก็ยังมีเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการแพทย์จัดเตรียมไว้พร้อมให้บริการ ส่วนบริเวณภายนอกห้องตรวจก็จะมีเจ้าหน้าที่ของเทศบาลมาคอยจัดทำประวัติและอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ป่วยที่มารับการตรวจรักษา ช่วยพาผู้ป่วยไปยังห้องตรวจซึ่งในกรณีที่ผู้ป่วยไม่สามารถเดินไปยังห้องตรวจได้เองนั้น ทางศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกนก็จะมีเตียงและรถเข็นไว้คอยให้บริการ สำหรับการเดินทางมาเข้ามาใช้บริการที่ศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกนนั้น ประชาชนในเขตเทศบาลสามารถเดินทางมาได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว เนื่องจากศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกนนั้น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตั้งอยู่ตรงจุดศูนย์กลางของเทศบาล ทำให้ประชาชนของทั้ง 3 เขตสามารถเดินทางมาใช้บริการได้หลายวิธี ไม่ว่าจะเป็นการเดินเท้ามาด้วยตนเอง การขับขี่ยวดยานพาหนะ หรือการว่าจ้างรถโดยสารให้มาส่งยังศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกน เป็นต้น (จากการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม A005, A006, A011) แต่สำหรับประชาชนในเขตเทศบาลที่ไม่สามารถเดินทางมารับบริการที่ศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกนได้ด้วยตนเองนั้น ซึ่งส่วนใหญ่พบว่าจะเป็นผู้สูงอายุและผู้พิการ สำหรับคนกลุ่มดังกล่าวทางศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกนจะมีรถพยาบาลระดับกลาง (Basic life support) มาคอยให้บริการ ซึ่งในรถพยาบาลนั้นจะมีเจ้าหน้าที่ของศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกนพร้อมทั้งอุปกรณ์และเครื่องมือปฐมพยาบาลที่จำเป็น เช่น เครื่องมือปฐมพยาบาลเบื้องต้น เตียงนอนคนป่วย เครื่องช่วยหายใจ ถังออกซิเจน เป็นต้น

โดยประชาชนในเขตเทศบาลสามารถใช้บริการรถดังกล่าวได้เพียงกดหมายเลขโทรศัพท์ไปยังเลขหมายที่ศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกนกำหนดขึ้นโดยเฉพาะหรือที่คนในเขตเทศบาลเรียกว่าสายด่วน หมายเลขโทรศัพท์ดังกล่าวจะมีเจ้าหน้าที่ของศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกนคอยรับสายเพื่อคอยให้บริการอยู่ตลอด 24 ชั่วโมง ส่วนในกรณีที่ผู้ป่วยต้องได้รับการตรวจรักษาเพิ่มเติม เช่น ต้องมีการเอกซเรย์ ตรวจวัดคลื่นหัวใจ หรือในกรณีที่การรักษาต้องการแพทย์ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ซึ่งเป็นบริการที่ทางศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกนไม่ได้จัดให้บริการนั้น ทางศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกนก็จะมีบริการส่งต่อผู้ป่วยรายดังกล่าวไปรับการรักษายังโรงพยาบาลแม่แตงต่อไป โดยทางศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกนจะมีรถพยาบาลคอยให้บริการนำตัวผู้ป่วยส่งไปยังโรงพยาบาลแม่แตง ซึ่งบริการที่กล่าวไปแล้วข้างต้นไม่ว่าจะเป็นบริการตรวจรักษาโรคทั่วไปและบริการรับส่งผู้ป่วยทางศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกนได้จัดทำให้แก่ประชาชนในเขตเทศบาลโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย ยกเว้นบริการการทำหมัน ซึ่งทางผู้ใช้บริการต้องเป็นผู้รับภาระในการเสียค่าใช้จ่ายในส่วนดังกล่าว

"...ถ้าตอนที่รถชนก่าอะหยังก่า คนเฒ่าบ่าสบาย เฮาก็โทรหา เปิ้นก็จะเอารถ refer มารับ ตลอดยี่สิบสี่ชั่วโมง ตลอดเวลาถึงเมื่อคืนก็ได้มีคนเวรอยู่ บางคนมีรถสองสามคนก็ยังโทรหารถนั่นอยู่ มันมีเตียงนอนมีหยังพร้อม ถ้าเฮาไปโรงบาลแล้วบ่าได้นอน โทรหาเปิ้นเปิ้นก็มารับ เปิ้นรับจากโรงบาลมาส่งบ้าน..."

("...ถ้าตอนที่รถชนอะไรประมาณนี้ ผู้สูงอายุไม่สบาย เราก็โทรหาเจ้าหน้าที่ของศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกนให้เอารถ refer มารับ ตลอด 24 ชั่วโมง ตลอดเวลาถึงตอนกลางคืนก็ยังมีคนอยู่เวร บางคนมีรถสองสามคันก็ยังโทรให้รถ refer มารับ มันมีเตียงนอน มีอุปกรณ์พร้อม ถ้าเราไปโรงพยาบาลแล้วไม่ได้นอน ให้โทรหาเจ้าหน้าที่ของศูนย์แพทย์ เขาก็จะไปรับจากโรงพยาบาลมาส่งที่บ้าน... : ผู้ให้สัมภาษณ์ A011)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

(2) การให้บริการของศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกนในรูปแบบของบริการคลินิกเฉพาะโรค

เป็นบริการคัดกรองและให้การรักษาแก่ผู้ป่วยที่ป่วยเป็นโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิต โรคหัวใจหลอดเลือด โรคปอดอุดกั้น และโรคถุงลมโป่งพอง ซึ่งถือเป็นโรคเรื้อรัง

"...ตรวจสุขภาพนี่เปิ้น (เจ้าหน้าที่ของศูนย์แพทย์ชุมชน) ตรวจปีละครั้ง หมายความว่าตรวจคลื่นหัวใจ ตรวจตา เปิ้น (เจ้าหน้าที่ของศูนย์แพทย์ชุมชน) ผู้สูงอายุให้ไปตรวจที่คลินิกชุมชน ตรวจความดัน เบาหวาน สามเดือนตรวจครั้ง ต้องไปตรวจที่คลินิกอย่างเดียว ส่วนผู้พิการอย่างเจ้าเนี้ย (ส่วนผู้พิการอย่างข้าพเจ้านี่) เจ้าหน้าที่จะไปเยี่ยม..." (ผู้ให้สัมภาษณ์ A012)

โดยในอดีตบริการดังกล่าวโรงพยาบาลแม่แตงจะเป็นผู้ให้บริการไม่ว่าจะเป็นการตรวจรักษาและจ่ายยาให้แก่ผู้ป่วย แต่เนื่องจากบริการดังกล่าวโรงพยาบาลแม่แตงต้องให้บริการแก่ประชาชนทั้งหมดของอำเภอแม่แตงส่งผลให้โรงพยาบาลแม่แตงมีจำนวนผู้ป่วยที่ต้องเข้ารับการรักษาเป็นจำนวนมาก ก่อให้เกิดความแออัดขึ้นในโรงพยาบาลแม่แตง อีกทั้งโรงพยาบาลแม่แตงยังตั้งอยู่ห่างไกลจากเทศบาลผู้ป่วยต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางและต้องเดินทางไปเตรียมตัวเพื่อรอเข้ารับการตรวจก่อนเวลา บางคนไปรอรับการตรวจที่โรงพยาบาลแม่แตงตั้งแต่ตี 5 เป็นการสร้างภาระให้แก่ผู้ป่วยและครอบครัว แต่หลังจากที่จัดให้มีบริการดังกล่าวขึ้นที่ศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกน ก็ทำให้ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนาไม่ต้องเดินทางไปถึงโรงพยาบาลแม่แตง ก็สามารถเข้ารับการตรวจรักษาพร้อมทั้งรับยาได้ที่ศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกนโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ เนื่องจากศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกนได้รับงบประมาณสนับสนุนในส่วนดังกล่าวจากโรงพยาบาลแม่แตงและสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

สำหรับขั้นตอนในการให้บริการของคลินิกเฉพาะโรคนั้นแพทย์จะทำการกำหนดวันและเวลาในการนัดตรวจทีละโรคทีละหมู่บ้านจนครบทุกโรคทุกหมู่บ้าน โดยจะนัดตรวจในช่วงเช้าของวันจันทร์และวันอังคาร ตั้งแต่เวลา 09.00 – 12.00 น. แต่สำหรับผู้ป่วยที่เป็นผู้สูงอายุและผู้พิการนั้นทางศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกนจะมีบริการรับส่งผู้สูงอายุและผู้พิการโดยจะประสานงานไปยังเทศบาลเพื่อให้เทศบาลจัดรถรางไว้คอยรับส่งผู้สูงอายุและผู้พิการตามจุดนัดหมายของแต่ละหมู่บ้าน ซึ่งจุดนัดหมายเหล่านั้นประธานชุมชน สมาชิกสภาเทศบาลจะเป็นผู้กำหนดร่วมกันกับเทศบาล โดยจะเลือกบริเวณที่เป็นจุดศูนย์กลางของชุมชน เช่น หน้าวัด หน้าตลาด เป็นต้น เมื่อถึงวันนัดหมายเจ้าหน้าที่ของเทศบาลก็จะขับรถรางมารับผู้สูงอายุและผู้พิการตามจุดนัดหมายที่ตกลงกันซึ่งเวลาที่จะมารับผู้สูงอายุในแต่ละหมู่บ้านนั้นจะต้องเป็นช่วงเวลาก่อนที่จะถึงเวลานัดของแพทย์ประมาณ 1 – 2 ชั่วโมง เมื่อมาถึงยังศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกนทางเจ้าหน้าที่ก็จะมาจัดเรียงคิวในการตรวจ และมาคอยอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ เช่น คอยประกาศเรียกผู้ป่วยให้เข้าห้องตรวจ นำผู้ป่วยมายังห้องตรวจ เป็นต้น หลังจากที่ผู้สูงอายุและผู้พิการได้รับการตรวจจากแพทย์และรับยาจาก

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

เจ้าหน้าที่แล้วนั้น ขากลับก็จะมีรถรางมาคอยให้บริการส่งผู้สูงอายุและผู้พิการกลับหมู่บ้านตามจุดนัดหมายเช่นเดียวกับตอนที่มารับ

"...แต่เป็นบริการดี คนไข้ไปหาหมอ ไปโรงพยาบาล เป็นตึงมีรถรางมารับ ถ้าว่าไปตรวจที่คลินิกชุมชนเนี้ยนะ..."

"... แต่เจ้าหน้าศูนย์แพทย์บริการดี คนไข้ไปหาหมอ ไปโรงพยาบาล ยังไงก็มีรถรางมารับ ถ้าพูดถึงการไปตรวจที่คลินิกชุมชน..."

"...ถ้าถึงเวลานัดของบ้านป่าจี้เป็นก็เอารถรางมารับ ที่จุดหน้าวัด นัดเป็นว่ามาขึ้นรถ..."

"...ถ้าถึงเวลานัดของบ้านป่าจี้ ก็จะมีรถรางมารับที่จุดหน้าวัด นัดผู้สูงอายุว่ามาขึ้นรถ..." (ผู้ให้สัมภาษณ์ A011)

นอกจากประสานงานไปยังเทศบาลแล้วนั้น ทางศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกนยังต้องประสานไปยังประธานชุมชน สมาชิกสภาเทศบาล และประธานชมรมผู้สูงอายุ ของหมู่บ้านที่ต้องมารับบริการที่คลินิกเฉพาะโรคในวันดังกล่าว โดยจะจัดส่งหนังสือราชการแจ้งไปบุคคลเหล่านั้นเพื่อให้ประชาสัมพันธ์ไปยังผู้สูงอายุและผู้พิการในหมู่บ้านดังกล่าว โดยจะมีการประกาศผ่านทางเสียงตามสายในช่วงเวลาเช้าและเย็น ส่วนวิทยุชุมชนของเทศบาลนั้นจะมีการประกาศอย่างสม่ำเสมอประมาณ 1 สัปดาห์ก่อนถึงวันนัด เพื่อให้ผู้สูงอายุและผู้พิการที่ป่วยเป็นโรคดังกล่าวได้รับการตรวจรักษาอย่างทั่วถึงและได้รับยาเป็นประจำ โดยบริการทั้งหมดที่กล่าวไปแล้วนั้นทางศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกนนั้นจัดให้แก่ประชาชนในเขตเทศบาลที่ป่วยโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มได้รับบริการอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

(3) การให้บริการของศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกนในรูปแบบของบริการแพทย์แผนไทย

บริการดังกล่าวจะเป็นการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายให้แก่ผู้ป่วย ซึ่งจะมีทั้งการนวดและการประคบที่ห้องชั้นสองของอาคารศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกน ในวันจันทร์ถึงวันศุกร์ตั้งแต่เวลา 08.00 น. ไปจนถึงเวลา 20.00 น. โดยผู้ให้บริการนั้นเป็นนักกายภาพบำบัดที่โรงพยาบาลแม่แตงส่งมาประจำยังศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกน และเป็น อสม. ที่ได้รับการฝึกอบรมจนสามารถนำมาประกอบเป็นอาชีพได้มาเป็นผู้ให้บริการร่วมด้วย โดย อสม. จะได้รับเงินค่าตอบแทนจากทางเทศบาล ในส่วนของวัสดุอุปกรณ์ เช่น ลูกประคบ ยาสมุนไพรที่ใช้จะได้รับการสนับสนุนจากโรงพยาบาลแม่แตง ส่วนห้องสำหรับให้บริการรวมทั้งเตียงนอนที่ใช้ในการนวดนั้นทางเทศบาลจะเป็นผู้ให้การสนับสนุน

สำหรับขั้นตอนในการให้บริการนั้นจะเริ่มจากการที่ประชาชนในเขตเทศบาลเข้ารับการตรวจประเมินจากพยาบาลเวชปฏิบัติก่อนเป็นลำดับแรก ซึ่งส่วนใหญ่ผู้ป่วยที่ควรได้รับบริการ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ดังกล่าวนั้นมักเป็นผู้ที่ป่วยด้วยโรคทางโครงสร้างและกล้ามเนื้อ จากนั้นหากพยาบาลเวชปฏิบัติเห็นสมควรว่าผู้ป่วยต้องได้รับการบำบัดฟื้นฟูก็จะส่งประวัติของผู้ป่วยคนดังกล่าวมายังนักกายภาพบำบัดหรือ อสม. ที่เป็นผู้รับผิดชอบในส่วนของบริการแพทย์แผนไทย เพื่อจัดทำตารางนัดหมายให้แก่ผู้ป่วยให้เข้ามารับการบำบัดฟื้นฟูด้วยวิธีแพทย์แผนไทยซึ่งถือเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านของคนไทยตั้งแต่อดีต ซึ่งสำหรับบริการแพทย์แผนไทยนั้นก็ถือเป็นอีกหนึ่งบริการที่ทางศูนย์แพทย์ชุมชนจัดทำให้แก่ประชาชนในเขตเทศบาลโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น

(4) การให้บริการของศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกนในรูปแบบของบริการการวางแผนครอบครัวและการอนามัยแม่และเด็ก

แต่เดิมบริการดังกล่าวเป็นหน้าที่ของสถานีอนามัยที่ต้องเป็นผู้ให้บริการ แต่หลังจากที่มีการจัดตั้งศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกนขึ้นมาแล้วนั้น ทางศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกนก็ได้ให้บริการในด้านดังกล่าวร่วมกันกับทางสถานีอนามัย (ปัจจุบันคือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านปงและบ้านช่อแล) โดยบริการที่จัดทำขึ้นนั้น ประกอบไปด้วย การทำหมัน, การตรวจมะเร็งปากมดลูก, การติดตามดูแลหญิงตั้งครรภ์ ให้ไปฝากครรภ์และตรวจครรภ์ตามกำหนดระยะเวลาที่แพทย์กำหนด, และการออกเยี่ยมบ้านหญิงตั้งครรภ์ที่คลอดและกลับมารักษาตัวอยู่ที่บ้าน โดยทีมดูแลสุขภาพของศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกน ซึ่งประกอบไปด้วย แพทย์ พยาบาล ร่วมกับ อสม. และเจ้าหน้าที่จากกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม และเจ้าหน้าที่จากกองสวัสดิการสังคม จะออกเยี่ยมบ้านเพื่อไปให้คำแนะนำเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพทั้งของแม่และเด็ก รวมทั้งมีการมอบของใช้ที่จำเป็นสำหรับเด็ก เช่น ผ้าอ้อม เสื้อผ้าเด็ก และอาหารบำรุงสำหรับมารดา เช่น นม อาหารเสริม เป็นต้น นอกจากนั้นทางศูนย์แพทย์ชุมชนก็ยังมีการติดตามการให้วัคซีนแก่เด็กในเขตเทศบาลในแต่ละช่วงอายุเพื่อให้เด็กได้รับวัคซีนครบถ้วน ซึ่งจะช่วยลดความเสี่ยงในการเกิดโรคต่างๆ บริการดังกล่าวถือเป็นอีกหนึ่งรูปแบบที่ศูนย์แพทย์ชุมชนดำเนินการจัดให้แก่ประชาชนในเขตเทศบาล โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย ยกเว้นการทำหมัน

5.1.2 บริการสาธารณะด้านสุขภาพอนามัยในรูปแบบของบริการด้านสุขภาพเชิงรุกและกลไกในการให้บริการ

การให้บริการทางด้านสุขภาพถือเป็นเรื่องที่เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนาให้ความสำคัญ โดยจะเห็นได้จากการที่เทศบาลผลักดันให้มีการจัดตั้งศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกนขึ้นเพื่อให้บริการทางด้านสุขภาพแก่ประชาชนในเขตเทศบาล แต่ถึงแม้จะมีการให้บริการจากศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกนแล้วนั้น ทว่าเทศบาลก็ยังมีแนวคิดว่า บริการที่จัดขึ้นนั้นอาจยังไม่ครอบคลุมหรือยังไม่เหมาะสมกับคนในละเขตพื้นที่ได้เท่าที่ควร ดังนั้นเทศบาลจึงได้เพิ่มช่องทางในการจัดให้บริการใน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ด้านดังกล่าวเพิ่มมากขึ้น โดยมุ่งเน้นการให้บริการดังกล่าวในเชิงรุก เพื่อให้บริการในด้านดังกล่าวมีครอบคลุมประชาชนในทุกกลุ่ม ทุกชุมชน เพื่อให้บริการด้านสุขภาพที่จัดทำขึ้นนั้นสามารถตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในแต่ละชุมชน และเพื่อให้ประชาชนในแต่ละเขตได้รับบริการในด้านดังกล่าวอย่างทั่วถึง ครอบคลุมทั้งในด้านการดูแลสุขภาพ การส่งเสริมสุขภาพที่ดี และการป้องกันสุขภาพจากโรคภัยต่างๆ ดังนั้น เทศบาลจึงได้จัดให้บริการด้านสุขภาพเชิงรุกขึ้น ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบที่สำคัญ ดังนี้

(1) การให้บริการด้านสุขภาพเชิงรุกในรูปแบบของการป้องกันสุขภาพด้วยการออกเยี่ยมบ้าน (Home Health Care)

แต่เดิมนั้นการออกเยี่ยมบ้านเป็นหนึ่งในรูปแบบของการให้บริการที่จัดทำขึ้นโดยกองสวัสดิการสังคมและกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม โดยกองทั้งสองมีวัตถุประสงค์ในการออกเยี่ยมที่แตกต่างกัน คือ เจ้าหน้าที่ของกองสวัสดิการสังคมลงพื้นที่ออกเยี่ยมประชาชนของทั้ง 3 เขต เพื่อเข้าไปดูแลและช่วยเหลือเกี่ยวกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ ที่พักอาศัยและสภาพแวดล้อมภายในที่พักอาศัยให้มีความเหมาะสม นอกจากนั้นเจ้าหน้าที่ยังลงพื้นที่เพื่อเข้าไปสอบถามถึงปัญหาและความต้องการของประชาชนในแต่ละเขตแต่ละพื้นที่ เพื่อนำปัญหาและความต้องการเหล่านั้นไปจัดทำเป็นข้อสรุปและนำเสนอต่อคณะผู้บริหารของเทศบาลให้นำไปกำหนดนโยบายหรือยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเทศบาลต่อไป สำหรับเจ้าหน้าที่ของกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมนั้นจะออกเยี่ยมบ้าน เพื่อเข้าไปดูแลเกี่ยวกับด้านสุขภาพให้แก่ประชาชนในทั้ง 3 เขต ตลอดจนเข้าไปสำรวจและรวบรวมข้อมูลของผู้สูงอายุและผู้พิการ เพื่อนำมาจัดทำเป็นฐานข้อมูลประชากรและข้อมูลเกี่ยวกับผู้สูงอายุและผู้พิการในเขตเทศบาล ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในด้านอื่นๆ ต่อไป อาทิ สำรวจเพื่อค้นหาผู้สูงอายุและผู้พิการที่ยังไม่ได้ขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุและผู้พิการ จากนั้นเจ้าหน้าที่ของเทศบาลก็ได้ดำเนินการให้ผู้สูงอายุและผู้พิการกลุ่มดังกล่าวได้รับการขึ้นทะเบียนเพื่อให้ได้รับสิทธิตามที่กฎหมายกำหนด เป็นต้น (สรุปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล A002) ซึ่งในการลงพื้นที่ออกเยี่ยมบ้านของกองสวัสดิการสังคมและกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมนั้นแต่เดิมนั้นจะกำหนดช่วงเวลาในการลงพื้นที่ต่างกัน แต่หลังจากที่คณะผู้บริหารของเทศบาลมีนโยบายให้เจ้าหน้าที่ของเทศบาลทำงานร่วมกันเป็นทีม ส่งผลให้กองทั้งสองมีการประสานงานกัน มีการจัดทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันมากขึ้น ซึ่งหนึ่งในกิจกรรมดังกล่าวก็คือการลงพื้นที่ออกเยี่ยมบ้าน เป็นภารกิจที่ทั้งสองกองต้องจัดทำขึ้น ดังนั้นกองสวัสดิการสังคมและกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมจึงได้วางแผนร่วมกันในการออกเยี่ยมบ้าน โดยทั้งสองกองจะออกเยี่ยมบ้านพร้อมกันโดยใช้งบประมาณในการดำเนินการที่ได้รับจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ซึ่งในการออกเยี่ยมบ้านในแต่ละครั้งนั้นจะมีการจัดตั้งทีมดูแลสุขภาพขึ้นมา ซึ่งประกอบไปด้วย เจ้าหน้าที่จากกอง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

สวัสดิการสังคม เจ้าหน้าที่จากกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม นอกจากนั้นเทศบาลยังได้ขอความร่วมมือไปยังอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ของแต่ละชุมชน, อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (อผส.) และสมาชิกสภาเทศบาล (สท.) ของทั้ง 3 เขต ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการออกตรวจเยี่ยมบ้านในแต่ละครั้ง (ผู้ให้สัมภาษณ์ A009 และ A010) เมื่อมีการประสานไปยังผู้ที่เกี่ยวข้องที่กล่าวไปแล้วข้างต้น เมื่อได้คำตอบรับตกลงในการออกเยี่ยมบ้านแล้วนั้น จากนั้นก็ได้มีการจัดตั้งกลุ่มดังกล่าวขึ้นเป็น “ทีมดูแลสุขภาพ” ซึ่งจะถูกแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม เพื่อให้แต่ละกลุ่มได้เข้าไปดูแลสุขภาพให้แก่ประชาชนในทั้ง 3 เขตได้อย่างใกล้ชิดและทั่วถึง เมื่อมีการแบ่งกลุ่มเรียบร้อยแล้วนั้นต่อมาก็จะมีการจัดประชุมเตรียมความพร้อมขึ้นระหว่างสมาชิกของทีมดูแลสุขภาพ ซึ่งการประชุมดังกล่าวถูกจัดขึ้นที่สำนักงานของเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา เพื่อร่วมกันคิด ร่วมกันกำหนดแนวทางและขั้นตอนในการออกเยี่ยมบ้าน เมื่อแต่ละกลุ่มทราบถึงแนวทางสำหรับการดำเนินการแล้วนั้น จากนั้นทั้ง 3 ทีมก็จะประชุมร่วมกัน เพื่อจัดทำกำหนดการของกิจกรรมการออกเยี่ยมบ้านในเขตความรับผิดชอบของตน เมื่อได้กำหนดการลงพื้นที่ ซึ่งประกอบด้วย วัน เวลา และบ้านที่จะออกเยี่ยมแล้วนั้น ทางสมาชิกสภาเทศบาลและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านของแต่ละเขตก็จะนำข้อมูลดังกล่าวไปทำการประชาสัมพันธ์ในแก่ประชาชนในเขตความรับผิดชอบของตนได้รับทราบ ผ่านทางเสียงตามสาย หรือผ่านการลงพื้นที่พบปะพูดคุยกันปากต่อปากระหว่างสมาชิกสภาเทศบาลกับประชาชนในแต่ละเขต หรือการพูดคุยกันระหว่างอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านกับประชาชนในเขตความรับผิดชอบของตน ส่วนเทศบาลก็จะมีการประชาสัมพันธ์แจ้งกำหนดการในการออกพื้นที่เยี่ยมบ้านผ่านทางวิทยุชุมชนและรถประชาสัมพันธ์ของเทศบาล โดยการประชาสัมพันธ์ด้วยวิธีการที่กล่าวไปแล้วนั้นจะมีการดำเนินการก่อนวันออกเยี่ยมบ้านประมาณ 1 สัปดาห์ พอถึงวันในการออกเยี่ยมบ้านตามกำหนดการของแต่ละทีมแล้วนั้น ทางทีมดูแลสุขภาพก็จะลงพื้นที่เพื่อไปให้คำแนะนำในการดูแลสุขภาพ โดยจะเน้นกลุ่มไปเป้าหมายไปที่ผู้ป่วย หญิงตั้งครรภ์ ผู้สูงอายุ และผู้พิการในเขตนั้นๆ เป็นหลัก นอกจากนั้นยังจะมีการมอบอาหารเพื่อสุขภาพ เช่น นม ให้แก่กลุ่มเป้าหมายที่ได้ออกเยี่ยม เมื่อทั้ง 3 ทีมลงพื้นที่ออกเยี่ยมบ้านครบตามเป้าหมายที่ตั้งไว้แล้วนั้น จากนั้นทั้ง 3 ทีมก็จะมาร่วมประชุมสรุปผลการทำงานร่วมกัน เพื่อหาร่วมกันหาข้อผิดพลาดในการดำเนินงานครั้งนี้ เพื่อนำไปปรับปรุงแผนในการออกเยี่ยมบ้านครั้งต่อไป และเพื่อจัดทำผลการดำเนินการส่งไปยังให้คณะผู้บริหารของเทศบาลต่อไป

(2) การให้บริการด้านสุขภาพเชิงรุกในรูปแบบของการส่งเสริมสุขภาพด้วยการออกกำลังกาย

โดยรูปแบบดังกล่าวนั้นทางเทศบาลจะเปิดโอกาสให้แต่ละชุมชนได้มีโอกาสเลือกกิจกรรมการออกกำลังกายสำหรับชุมชนของตนเอง โดยจะมีการแจ้งไปยังประธานชุมชนและ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

สมาชิกสภาเทศบาลให้กระจายข่าวสารดังกล่าวไปยังลูกบ้านของตน แต่ท้ายที่สุดคนที่เป็นผู้กำหนดกิจกรรม ช่วงเวลา และสถานที่ในการออกกำลังกายนั้นก็คือ ผู้นำของแต่ละชุมชนหรือสมาชิกสภาเทศบาลในเขตดังกล่าว ซึ่งรูปแบบของกิจกรรมการออกกำลังของแต่ละชุมชนนั้นจะมีความแตกต่างกันออกไป บางชุมชนอาจมีการแบ่งออกเป็นกลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเด็ก เยาวชน และกลุ่มแม่บ้าน แต่ละกลุ่มก็จะมีกิจกรรมการออกกำลังกายที่แตกต่างกัน โดยตัวอย่างที่จะกล่าวถึงจะเป็นกิจกรรมการออกกำลังกายของผู้สูงอายุของทั้ง 3 เขต ดังนี้

เขตที่ 1 ชุมชนบ้านปง พบว่า ผู้สูงอายุในชุมชนดังกล่าวเลือกที่จะออกกำลังกายด้วยการรำกระบอง จากนั้นประธานชุมชนจะนำเสนอกิจกรรมดังกล่าวไปยังเทศบาล เพื่อของบประมาณสนับสนุนการดำเนินกิจกรรม เมื่อได้เงินสนับสนุนจากทางเทศบาลแล้วนั้น ทางชุมชนก็จะนำเงินดังกล่าวไปจัดซื้ออุปกรณ์ (กระบอง), จ้างผู้นำการรำกระบอง และเมื่อจัดเตรียมการต่างๆ เสร็จสิ้นทางประธานชุมชนก็จะประกาศผ่านทางเสียงตามสายให้แก่ผู้สูงอายุและผู้ที่สนใจเข้าร่วมการออกกำลังกายดังกล่าว

เขตที่ 2 ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุในเขตดังกล่าวเลือกที่จะไปออกกำลังกายที่ศูนย์สามวัยซึ่งตั้งอยู่ด้านหลังของสำนักงานเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา แต่เดิมนั้นศูนย์สามวัยอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ แต่ปัจจุบันได้ถูกโอนย้ายมาให้กับเทศบาลเป็นผู้รับผิดชอบดูแล โดยในศูนย์ดังกล่าวจะมีเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นคนในพื้นที่มาประจำอยู่ที่ศูนย์เพื่อคอยให้บริการและคอยช่วยเหลือผู้สูงอายุในการออกกำลังกาย ทางศูนย์จะมีเครื่องออกกำลังกาย 2 ประเภทไว้คอยให้บริการ ประเภทแรกเป็นเครื่องออกกำลังกายแบบสากลที่ศูนย์จะต้องจัดซื้อมาจากภายนอก เช่น ลู่วิ่ง จักรยานไฟฟ้า เป็นต้น และประเภทที่สองเครื่องออกกำลังกายที่สามารถทำขึ้นเองภายในชุมชน โดยจะมีการดัดแปลงรูปร่างลักษณะให้เหมาะสมการออกกำลังกายของผู้สูงอายุ เช่น เครื่องบริหารแขนซึ่งมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรกเป็นวงล้อเช่นเดียวกับล้อรถจักรยานซึ่งจะติดอยู่ที่ผนังของศูนย์สามวัยโดยเครื่องออกกำลังกายดังกล่าวจะมีด้ามจับไว้สำหรับหมุนออกกำลังกายแขน และลักษณะที่สองเป็นเชือกที่แขวนกับลูกรอกเอาไว้ดึงออกกำลังกายแขนเช่นกัน สำหรับในการมาออกกำลังกายที่ศูนย์สามวัยนั้นจากการสัมภาษณ์พบว่า กิจกรรมดังกล่าวไม่ได้จัดให้มีขึ้นเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุในเขตที่ 2 เท่านั้น แต่ผู้สูงอายุทุกคนในเขตเทศบาลสามารถมาร่วมกิจกรรมดังกล่าวได้

"...กลุ่มผู้สูงอายุของกลุ่มแม่นี่ทางเทศบาลนี่ แต่ละเดือนมานี่ เดือนหนึ่งสองครั้งจะให้แม่เขาไปออกกำลังกายไง แต่มาเดือนนี้เขาบอกให้หยุดหนึ่งวันมาแค่วันเดียว แล้วมันมี 27 ชุมชน เขาอยากจะให้ทั่วถึงกัน..." (ผู้ให้สัมภาษณ์ A007)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

โดยกิจกรรมการออกกำลังกายนี้จะมีเจ้าหน้าที่ของศูนย์เป็นผู้จัดทำตารางการออกกำลังกายให้แก่ผู้สูงอายุทุกหมู่บ้านให้สลับสับเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปจนครบทุกหมู่บ้าน โดยกิจกรรมดังกล่าวนั้นจะจัดให้มีขึ้นในช่วงเช้าของวันจันทร์ถึงวันพฤหัสบดี ทางศูนย์จะมีการประสานงานไปยังเทศบาล เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้เทศบาลจัดส่งรถรางไปคอยให้บริการรับส่งผู้สูงอายุของแต่ละหมู่บ้านตามจุดนัดหมาย[2] เพื่อมายังศูนย์สามวัย กิจกรรดังกล่าวนี้นอกจากจะช่วยส่งเสริมในด้านสุขภาพให้แก่ผู้สูงอายุแล้วนั้น ยังช่วยส่งเสริมในด้านของสภาพจิตใจให้แก่ผู้สูงอายุร่วมด้วย เพราะผู้สูงอายุส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนั้นมักถูกปล่อยปะละเลยให้อยู่บ้านตามลำพัง ลูกหลานต่างพากันออกจากบ้านไปประกอบอาชีพและไปศึกษาเล่าเรียน ดังนั้นเมื่อศูนย์ได้จัดกิจกรรมดังกล่าวขึ้นก็ช่วยให้ผู้สูงอายุได้มาพบปะพูดคุยและทำกิจกรรมร่วมกันและในบางครั้งผู้สูงอายุก็จะมีการเตรียมอาหารมารับประทานร่วมกัน เป็นการเสริมสร้างทั้งสุขภาพกายและสุขภาพใจให้แก่ผู้สูงอายุ

"...เทศบาลก็จัดกลุ่มไปออกกำลังกายที่เทศบาล บางทีกลุ่มนี้ไปวันนี้ พรุ่งนี้เป็นอีกกลุ่มหนึ่งไป ทางบ้านจะเป็นคนจัดกลุ่ม แล้วเทศบาลก็มีรถรางมารับ เค้าเอารถมาบริการหมด รถเขียวสองคันพอก่ะเจ้า ถ้าเยอะก็มาสองคัน ถ้าไม่เยอะก็มาคันเดียว..." (ผู้ให้สัมภาษณ์ A011)

เขตที่ 3 ชุมชนบ้านช่อแล ชุมชนดังกล่าวจะมีทั้งกิจกรรมการเต้นแอโรบิคซึ่งคนในชุมชนสามารถเข้าร่วมได้ที่บริเวณหน้าโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านช่อแล เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นในช่วงเย็น ซึ่งก่อนที่จะมีการจัดกิจกรรมดังกล่าวทางอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) จะประกาศผ่านทางเสียงตามสาย เพื่อให้คนในชุมชนได้รับทราบและสามารถเตรียมตัวเพื่อมาเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวได้ แต่ทว่ากิจกรรมการเต้นแอโรบิคนั้นผู้สูงอายุของชุมชนส่วนใหญ่ไม่ได้เข้าร่วม โดยผู้สูงอายุให้เหตุผลว่า กิจกรรมดังกล่าวเป็นการเต้นตามจังหวัดที่เร็วและต้องออกท่าทางที่รุนแรงไม่เหมาะสำหรับผู้สูงอายุ ดังนั้นทางชมรมผู้สูงอายุของบ้านช่อแล จึงได้จัดกิจกรรมการออกกำลังกายขึ้นมาเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ โดยกิจกรรมดังกล่าวจะจัดขึ้นในช่วงเย็นทุกวันพุธและวันศุกร์ที่บริเวณหน้าศาลาชุมชนบ้านช่อแลเป็นลานข้างวัดช่อแล ซึ่งผู้สูงอายุที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการออกกำลังกายได้นั้นต้องเข้าร่วมเป็นสมาชิกของชมรมผู้สูงอายุบ้านช่อแล เป็นชมรมที่ผู้สูงอายุของชุมชนช่อแลจัดตั้งและรวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ก่อนที่จะถึงวันที่จะมีการออกกำลังกายนั้นประธานชมรมผู้สูงอายุก็จะประกาศผ่านทางเสียงตามสายเพื่อให้ผู้สูงอายุในชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรมการออกกำลังกาย

[2] จุดนัดหมาย หมายถึง จุดที่รถรางคอยจอดให้บริการรับส่งผู้สูงอายุและผู้พิการตามชุมชนต่างๆ ซึ่งจุดนัดหมายของแต่ละชุมชนจะแตกต่างกันออกไป เช่น บริเวณหน้าวัด บริเวณหน้าตลาด เป็นต้น แต่ส่วนใหญ่จะเป็นบริเวณใจกลางของชุมชน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

จากที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น พบว่า รูปแบบของบริการสาธารณะด้านสุขภาพอนามัยที่เทศบาลจัดทำให้แก่ประชาชนในเขตเทศบาลซึ่งจะรวมถึงผู้สูงอายุนั้น ประกอบไปด้วย 2 รูปแบบหลัก คือ (1) รูปแบบของศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกน ซึ่งในรูปแบบดังกล่าวจะมีการจัดทำบริการขึ้น 4 บริการ คือ บริการตรวจรักษาแก่ผู้ป่วยโรคทั่วไป, บริการคลินิกเฉพาะโรค, บริการแพทย์แผนไทย , และบริการการวางแผนครอบครัวและการอนามัยแม่และเด็ก (2) รูปแบบของบริการด้านสุขภาพเชิงรุก ซึ่งจะแบ่งออกเป็น การป้องกันสุขภาพด้วยการออกเยี่ยมบ้าน (Home Health Care) และการส่งเสริมสุขภาพด้วยการออกกำลังกาย ซึ่งการให้บริการสาธารณะในแต่ละรูปแบบนั้นก็จะประกอบไปด้วยกลไกที่เกี่ยวข้องหลายส่วน ดังนี้

1) ผู้ที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบริการสาธารณะในด้านสุขภาพอนามัย ดังนี้ แพทย์ พยาบาลเวชปฏิบัติ นักกายภาพบำบัด และพยาบาลวิชาชีพจากโรงพยาบาลแม่แตงที่ถูกส่งมาประจำยังศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกน, เจ้าหน้าที่ของเทศบาลทั้งเจ้าหน้าที่กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมและเจ้าหน้าที่กองสวัสดิการสังคม, อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.), อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (อผส.) สำนักงานสาธารณสุขอำเภอแม่แตง ประธานชุมชน สมาชิกสภาเทศบาล ประธานผู้สูงอายุ ผู้นำออกกำลังกายประเภทต่างๆ เช่น รำกระบอง เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์สามวัย

2) งบประมาณ จากเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา, โรงพยาบาลแม่แตง, สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

3) จุด/สถานที่ให้บริการ ประกอบด้วย ที่ทำการกลุ่ม/ชมรมผู้สูอายุ วัด หอประชุม ศาลาชุมชน ที่ทำการกองทุนหมู่บ้าน ศูนย์สามวัยสานสายใยรักแห่งครอบครัว

4) ระบบการติดต่อสื่อสาร ประกอบด้วย สายด่วน เสียงตามสาย สถานีวิทยุของชุมชน การพูดคุยกัน หนังสือราชการ

5) ระบบการขนส่ง ประกอบด้วย รถพยาบาล รถราง

6) อุปกรณ์ส่งเสริมสุขภาพ ประกอบด้วย เครื่องออกกำลังกายแบบสากล และเครื่องออกกำลังกายที่จัดทำขึ้นเองภายในชุมชน

ซึ่งจากการจัดทำบริการสาธารณะในด้านสุขภาพที่กล่าวไปแล้วข้างต้นนั้น จากความคิดเห็นของผู้ที่เข้าร่วมการสนทนากลุ่มส่วนใหญ่ (ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม A001, A002, A003, A004, A005, และ A006) มองว่า เทศบาลมีการจัดให้มีบริการทางด้านสุขภาพอนามัย ทว่าความเข้าใจในประเด็นที่เกี่ยวกับบริการสาธารณะในด้านดังกล่าวยังมีความแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นประเด็นเกี่ยวกับความหมายของบริการสาธารณะด้านสุขภาพอนามัย เช่น บางกลุ่มมองว่าบริการด้านดังกล่าวคือ ความช่วยเหลือที่ได้รับจากภาครัฐ จากเทศบาล (ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม A006),

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

บางกลุ่มมองว่า เป็นสิทธิที่ผู้พิการหรือการสงเคราะห์ผู้พิการ (ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม A004 และ A006), บางกลุ่มมองว่า เป็นสิทธิที่ประชาชนพึงได้รับจากภาครัฐ หรือเป็นผลประโยชน์จากการจ่ายภาษี (ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม A002, A003), และบางกลุ่มมองว่า เป็นการจัดสรรงบประมาณเพื่อนำมาจัดทำบริการ (ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม A001) เป็นต้น สำหรับประเด็นที่ว่า ประชาชนในเขตเทศบาลได้รับบริการสาธารณะด้านสุขภาพอนามัยในรูปแบบใดนั้น ส่วนใหญ่ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มมองว่าเป็น รูปแบบของค่ารักษาพยาบาล คลินิกชุมชน เป็นต้น

5.2 รูปแบบและกลไกในการจัดทำบริการสาธารณะด้านความจำเป็นพื้นฐานให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการของเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา

5.2.1 บริการสาธารณะด้านความจำเป็นพื้นฐานในรูปแบบของบริการโครงสร้างพื้นฐานและกลไกในการให้บริการ

เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนาได้ให้ความสำคัญต่อการบริหารจัดการ และการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิตให้แก่ประชาชนในเขตเทศบาลซึ่งรวมไปถึงผู้สูงอายุและผู้พิการด้วย โดยโครงสร้างพื้นฐานที่เทศบาลให้ความสำคัญนั้นจะประกอบไปด้วย ระบบไฟฟ้า ระบบประปา ระบบชลประทาน ระบบการคมนาคมขนส่ง ระบบการติดต่อสื่อสาร โดยจะเห็นได้จากการที่เทศบาลกำหนดให้การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานเป็น 1 ในยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ถูกบรรจุไว้ในแผนพัฒนา 3 ปีของเทศบาล เช่น แผนพัฒนา 3 ปี (2555 – 2557) ได้กำหนดให้การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเป็นยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญอยู่ในลำดับที่ 3 จากทั้งหมด 7 ยุทธศาสตร์ (เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา, 2555: 87) ยุทธศาสตร์ดังกล่าวระบุให้มีการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ การคมนาคมขนส่ง โดยมุ่งเน้นโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการเกษตร สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชน และเสริมสร้างคุณภาพชีวิตแก่ชุมชน

จากยุทธศาสตร์ข้างต้นเทศบาลจึงได้มีการจัดทำโครงการต่างๆ ขึ้นตามความต้องการของประชาชนในแต่ละชุมชน แต่ละเขตพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างและปรับปรุงถนน เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชานในการเดินทาง การปรับปรุงและขยายระบบประปาในหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนในเขตเทศบาลได้มีน้ำสำหรับอุปโภค บริโภค อย่างเพียงพอ และมีการปรับปรุงและขยายระบบไฟฟ้าสาธารณะ เช่น การติดตั้งกิ่งโคมไฟสาธารณะให้ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดในเขตเทศบาล เป็นต้น นอกจากนั้นทางเทศบาลยังได้ให้ความสำคัญกับระบบโครงสร้างพื้นฐานด้านการเกษตร เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ในเขตเทศบาลประกอบอาชีพเกษตรกรรม อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่พื้นที่ส่วนใหญ่มีความเหมาะสมต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรม สภาพของดินและแหล่งน้ำที่มีความอุดมสมบูรณ์ (เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา, 2555) คนในเขตเทศบาลจึงยึดอาชีพ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

เกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักในการสร้างรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัวไม่ว่าจะเป็นการปลูกข้าว ลำไย และกล้วย เป็นต้น และเพื่อเป็นการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรให้มีมากยิ่งขึ้น ทางเทศบาลจึงได้มีการปรับปรุงระบบชลประทานเพื่อให้ประชาชนในเขตเทศบาลมีน้ำเพียงพอต่อการเพาะปลูกตลอดทั้งปี เช่น การก่อสร้างและซ่อมแซมดาดคอนกรีตลำเหมือง การก่อสร้างประตูระบายน้ำ ตลอดจนมีการการก่อสร้างและปรับปรุงถนนเข้าสู่พื้นที่ทางการเกษตร เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่การขนส่งพืชผลทางการเกษตร เพราะสินค้าประเภทดังกล่าวสามารถเน่าเสียได้หากมีการจัดส่งล่าช้า เป็นต้น โดยโครงการข้างต้นจะมีความแตกต่างกันในพื้นที่ของทั้ง 3 เขต ดังนี้

เขตที่ 1 จะให้ความสำคัญกับระบบโครงสร้างพื้นฐานทั้งในส่วนของระบบไฟฟ้า ประปา ถนน เช่น (1) โครงการก่อสร้าง ปรับปรุง และซ่อมแซมประปาหมู่บ้าน ในชุมชนหางดง 1 และ 2, ชุมชนบ้านปง 2, ชุมชนบ้านเด่น 1, ชุมชนบ้านหนองรวมใจ โครงการดาดคลองส่งน้ำ ในชุมชนบ้านเด่น 1 (2) โครงการก่อสร้างรางระบายน้ำริมถนนสายหลัก ในชุมชนบ้านเด่น 2, ชุมชนบ้านหนองรวมใจ (3) โครงการสร้างถนนภายในชุมชน และถนนลูกรังเข้าสู่พื้นที่ทางการเกษตร ในชุมชนหางดง 1, ชุมชนหางดง 2, ชุมชนสันป่าตองอินทขิล และโครงการติดตั้งไฟกิ่งในพื้นที่สาธารณะหรือตามจุดต่างๆ ของชุมชน เช่น ริมหัวสะพานในชุมชนบ้านหนองรวมใจ

เขตที่ 2 จะให้ความสำคัญกับระบบโครงสร้างพื้นฐานทางด้านระบบชลประทานที่ใช้ในการเกษตรเป็นหลัก ประกอบด้วย (1)โครงการก่อสร้างรางระบายน้ำและระบบระบายน้ำ ในชุมชนป่าจี้ 1, ชุมชนหนองออน 2 , ชุมชนม่วงคำ 2, ชุมชนหัวดง (2) โครงการจัดทำหรือปรับระดับทางระบายน้ำ ในชุมชนป่าจี้ 2, ชุมชนม่วงคำ 1 (2) โครงการก่อสร้างประตูระบายน้ำ ในชุมชนป่าจี้ 1, ชุมชนวังแดง 1

เขตที่ 3 จะเน้นไปยังการปรับปรุงและซ่อมแซมถนนในชุมชน และถนนเข้าสู่พื้นที่ทางการเกษตร เช่น โครงการทำถนนในชุมชนบ้านใหม่ 1, ชุมชนบ้านใหม่ 2, ชุมชนหนองบัว

โดยความต้องการทางด้านโครงสร้างพื้นฐานข้างต้น ประชาชนในเขตเทศบาลจะเรียกร้องไปยังเทศบาลผ่านการทำประชาคมเพื่อจัดทำแผนชุมชน จากนั้นเทศบาลก็จะนำแผนชุมชนของทั้ง 27 ชุมชนไปประกอบในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ หรือแผนพัฒนา 3 ปีของเทศบาลดังที่ปรากฏอยู่ในแผนยุทธศาสตร์และแผนพัฒนา 3 ปีของเทศบาลต่อไป

"...หลังจากที่ทำประชาคม เราจะทำอะไรต่อกับ ข้อมูล จะขอเป็นงบจากเทศบาล หรือจะของบจากภายนอก ให้มาจัดสวัสดิการ...ช่วงแรกเราไปทำประชาคม ช่วงที่สองนัดทำโครงการ พอได้โครงการ ก็ส่งเข้ามาที่เทศบาล ... ในส่วนโครงสร้างพื้นฐานมันจะอยู่ในแผนของชุมชนซึ่งเราสามารถที่จะเอาไปดูใน แผนของเทศบาลได้..." (ผู้ให้สัมภาษณ์ A002)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

แต่สำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ (จากการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม และการสรุปบทสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูล A011, A012 และ A013) พบว่า กลุ่มผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ดูแลผู้พิการที่กล้าจะบอก(ยื่น)ข้อเรียกร้องและความต้องการของตนผ่านทางสมาชิกสภาเทศบาลที่ลงพื้นที่ในการแจกเบี้ยยังชีพร่วมกับเจ้าหน้าที่ของเทศบาลเป็นประจำทุกเดือน ต่อสมาชิกสภาเทศบาลก็จะนำข้อเรียกร้องเหล่านั้นไปแจ้งยังผู้บริหารของเทศบาล เพื่อนำไปประกอบการพิจารณาจัดทำแผน และจัดให้บริการทางด้านโครงสร้างพื้นฐานแก่ประชาชนในเขตเทศบาลต่อไป โดยงบประมาณที่ใช้ในการให้บริการมาจากเทศบาลและได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาล เพื่อให้บริการดังกล่าวเพียงพอต่อความต้องการของประชาชนในเขตเทศบาล

จากที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น พบว่า รูปแบบของบริการสาธารณะด้านความจำเป็นพื้นฐานที่เทศบาลจัดทำให้แก่ประชาชนในเขตเทศบาลซึ่งจะรวมถึงผู้สูงอายุและผู้พิการนั้น จะอยู่ในรูปแบบของการให้บริการทางด้านโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งการให้บริการสาธารณะในรูปแบบดังกล่าวนั้นจะประกอบไปด้วยกลไกที่เกี่ยวข้องหลายส่วน ได้แก่ ผู้ที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบริการสาธารณะในด้านความจำเป็นพื้นฐาน จะประกอบด้วย เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา และสมาชิกสภาเทศบาล และงบประมาณ จากเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา และรัฐบาล

5.3 รูปแบบและกลไกในการจัดทำบริการสาธารณะด้านสังคมและจิตใจให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการของเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา

นอกจากบริการสาธารณะในด้านสุขภาพ และด้านความจำเป็นพื้นฐานที่เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนาได้จัดทำขึ้นสำหรับประชาชนในเขตเทศบาลแล้วนั้น พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2546 นั้น ยังได้กำหนดให้เทศบาลมีบทบาท หน้าที่ในการส่งเสริมกีฬาให้แก่คนในชุมชน และให้การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น เพื่อให้ประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นสืบต่อไป ซึ่งจากบทบาทหน้าที่ดังกล่าวส่งผลให้เทศบาลให้ความสำคัญกับการจัดทำบริการสาธารณะด้านสังคมและจิตใจขึ้นรายละเอียดดังนี้

5.3.1 บริการสาธารณะด้านสังคมและจิตใจในรูปแบบถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

คณะผู้บริหารของเทศบาลมองว่าผู้สูงอายุถือเป็นปูชนียบุคคล ที่มีความรู้ อีกทั้งยังได้สั่งสมประสบการณ์มาเป็นเวลานาน จนสิ่งเหล่านั้นกลายมาเป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

"...แล้วส่วนหนึ่งอ้าย (ผม) มองว่า หลายภาคส่วน ที่ยังไม่ ค่อยให้ความดูแล แต่ถ้าเป็นพื้นที่ของอ้าย (ผม) เราจะมองว่าท่านคือปูชนียบุคคลของพื้นที่ อันนี้ก็คือเป็นจุดที่เราเองพยายามที่จะอู้อย่างงี้ตลอด (พูดอย่างนี้ตลอด)..." (ผู้ให้สัมภาษณ์ A001)

"...ผู้สูงอายุนี่เราบ่าดีไปคิดว่า เป็นบ่ามีความรู้นะ เป็นอาจจะ ป 4 เราอาจจะ ป.ตรี ป.โท แต่โดยความคิดจริงๆ แล้วเนี้ย ประสบการณ์ชีวิตมันเป็นสอนมันมาเยอะ แล้วภูมิปัญญาท้องถิ่นนี่ เท่าที่อ้ายมาอยู่ อ้ายก็ พยายามที่จะกระตุ้นให้มีเรื่องเหล่านี้ สะท้อนกลับมา เพราะบางอย่าง มันใช้ได้ดีกว่าวิทยาศาสตร์ กว่าเทคนิคที่เรามีอยู่ปัจจุบันอีกต่างหาก..."

"...ผู้สูงอายุนี่เราอย่าคิดว่า ท่านไม่มีความรู้นะ ท่านอาจจะเรียนจบ ป.4 เราอาจจะจบปริญญาตรี ปริญญาโท แต่โดยความคิดจริงๆ แล้วประสบการณ์ชีวิตได้สอนผู้สูงอายุไว้มาก แล้วภูมิปัญญาท้องถิ่นนี่เท่าที่ผมมาอยู่ ผมก็พยายามที่จะกระตุ้นให้มีเรื่องเหล่านี้สะท้อนกลับมา เพราะบางอย่าง มันใช้ได้ดีกว่าวิทยาศาสตร์ กว่าเทคนิคที่เรามีอยู่ปัจจุบันอีกต่างหาก..." (ผู้ให้สัมภาษณ์ A001)

ซึ่งทางคณะผู้บริหารของเทศบาลตลอดจนเจ้าหน้าที่ของเทศบาลเองก็ได้ตระหนักถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นเหล่านี้ ทางเทศบาลจึงได้จัดให้มีบริการในรูปแบบของการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจากผู้สูงอายุที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในแต่ละด้านแต่ละเขต มาถ่ายทอดให้แก่ประชาชนในเขตเทศบาลที่มีความสนใจ โดยจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่เทศบาลที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุและผู้พิการ พบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นของแต่ละชุมชนแต่ละเขต มีความแตกต่างกันตามปราชญ์ที่อาศัยอยู่ในชุมชนของแต่ละเขต ดังนี้

เขตที่ 1 เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นทางด้านการทำผางประทีป, ดอกไม้ประดิษฐ์จากผ้าใยบัว, และการประดิษฐ์โมบายจากหลอดกาแฟ

เขตที่ 2 เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นทางด้านการประดิษฐ์ช้างกระดาษสาและโคมไฟ 700 ปี

เขตที่ 3 เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นทางด้านการทำข้าวแต๋นโบราณ และการทำบายศรี

โดยในการถ่ายทอดภูมิปัญญาเหล่านั้น ทางเทศบาลได้เป็นหน่วยงานหลักที่ให้การสนับสนุนกิจกรรมดังกล่าวเป็นประจำทุกปี ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการจัดกิจกรรมถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น แต่จากการสนทนากลุ่ม พบว่า ต้องการให้เพิ่มงบประมาณในการสนับสนุนกิจกรรมดังกล่าวเพิ่มมากขึ้น (ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม A002) ในส่วนของสถานที่ที่ใช้สำหรับจัดกิจกรรมโดยจัดขึ้นที่ศูนย์สามวัยสานสายใยรักแห่งครอบครัว บริเวณด้านหลังสำนักงานเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา ซึ่งศูนย์ดังกล่าวถือเป็นสถานที่หลักที่ใช้ในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของผู้สูงอายุ อาทิ การออกกำลังกายร่วมกันระหว่างผู้สูงอายุของทั้ง 3 เขต หรือเป็นสถานที่จัดประชุมประจำปีของผู้สูงอายุในเขตเทศบาล (สรุปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล A003)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

นอกจากนี้ศูนย์ดังกล่าวยังถูกใช้เป็นสถานที่สำหรับจัดกิจกรรมของคนในวัยอื่นๆ ของชุมชนอีกด้วย นอกจากการสนับสนุนทางด้านงบประมาณและสถานที่แล้วนั้น ทางเทศบาลยังได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ของเทศบาล คือ เจ้าหน้าที่ที่ประจำอยู่ที่ศูนย์สามวัยทำหน้าที่เป็นผู้คอยติดต่อประสานงานต่างๆ ไปยังผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ติดต่อประสานงานไปยังประธานชมรมผู้สูงอายุให้ช่วยจัดหาผู้สูงอายุที่มีความรู้ในภูมิปัญญาแต่ละด้านมาเป็นวิทยากรผู้ให้ความรู้ และประธานชุมชนรวมถึงสมาชิกสภาเทศบาลให้ประกาศแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมดังกล่าวไปยังประชาชนในชุมชนที่สนใจให้มาเข้าร่วม สำหรับเทศบาลนั้นก็ได้ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจกรรมดังกล่าวผ่านทางคลื่นวิทยุชุมชนร่วมด้วย พอถึงวันจัดกิจกรรมทางเทศบาลก็จะมีบริการรถรางคอยให้บริการรับส่งผู้สูงอายุและผู้ที่สนใจจะมาเข้าร่วมกิจกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาตามชุมชนต่างๆ ของทั้ง 3 เขตพื้นที่นอกเหนือไปจากกิจกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาที่จัดขึ้นที่ศูนย์สามวัยแล้วนั้น จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์สามวัยของเทศบาล พบว่า การถ่ายทอดภูมิปัญญานั้นผู้สูงอายุสามารถจัดขึ้นได้ ณ ที่ทำการกลุ่ม/ชมรมผู้สูงอายุภายในชุมชนของตน โดยเทศบาลจะคอยเป็นเพียงพี่เลี้ยงที่ให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมเท่านั้น

จะเห็นได้ว่ากิจกรรมดังกล่าวช่วยให้คนในชุมชนทุกเพศ ทุกวัยได้เข้ามาทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีให้แก่คนในชุมชน เป็นการช่วยลดปัญหาช่องว่างระหว่างวัย อีกทั้งยังช่วยให้ผู้สูงอายุมีสภาพจิตใจที่ดีขึ้น และที่สำคัญคือผู้ที่เข้าร่วมการถ่ายทอดภูมิปัญญาต่างๆ นั้นสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพ เพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้

ภาพ 5.3 การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

รูปแบบของบริการสาธารณะด้านสังคม/จิตใจนั้นจะมีเจ้าหน้าที่กองสวัสดิการสังคมของเทศบาลเป็นผู้ประสานงานระหว่างเทศบาลกับชุมชน ผ่านตัวของสมาชิกสภาเทศบาล (สท.) และประธานชมรมผู้สูงอายุ ให้เผยแพร่รายละเอียดของกิจกรรมผ่านทางเสียงตามสายและวิทยุชุมชน

และเมื่อถึงวันจัดกิจกรรมเทศบาลก็จะส่งรถรางไปคอยให้บริการรับส่งผู้ที่จะเข้าร่วมกิจกรรมซึ่งจะรวมถึงผู้สูงอายุและผู้พิการของแต่ละชุมชนด้วย โดยรถรางจะไปรับคนกลุ่มดังกล่าวตามจุดนัดหมายในแต่ละชุมชนมายังศูนย์สามวัยหรือมายังสนามกีฬาของเทศบาล ซึ่งบริการดังกล่าวเทศบาลไม่คิดค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น

จากที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น พบว่า รูปแบบของบริการสาธารณะด้านสังคมและจิตใจที่เทศบาลจัดทำให้แก่ประชาชนในเขตเทศบาลซึ่งจะรวมถึงผู้สูงอายุและผู้พิการนั้น จะอยู่ในรูปแบบของการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งการให้บริการสาธารณะในรูปแบบดังกล่าวนั้นจะประกอบไปด้วยกลไกที่เกี่ยวข้องหลายส่วน ดังนี้

1) ผู้ที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบริการสาธารณะในด้านสังคมและจิตใจ ดังนี้ เจ้าหน้าที่กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมและเจ้าหน้าที่กองสวัสดิการสังคมของเทศบาล, เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์สามวัย ประธานชุมชน สมาชิกสภาเทศบาล ประธานชมรมผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุที่มาให้การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

2) งบประมาณ จากเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา

3) จุด/สถานที่ให้บริการ ประกอบด้วย ที่ทำการกลุ่ม/ชมรมผู้สูอายุ ศูนย์สามวัยสานสายใยรักแห่งครอบครัว

4) ระบบการติดต่อสื่อสาร ประกอบด้วย เสียงตามสาย สถานีวิทยุของชุมชน การพูดคุยกัน หนังสือราชการ

5) ระบบการขนส่ง ประกอบด้วย รถราง

5.4 รูปแบบและกลไกในการจัดทำบริการสาธารณะเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการของเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา

บริการสาธารณะเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้น ถือเป็นเป้าหมายสูงสุดที่ผู้บริหารของทางเทศบาลต้องการให้เกิดขึ้นกับบริการสาธารณะที่จัดทำให้แก่ประชาชนในเขตเทศบาล โดยเห็นได้จากความพยายามที่จะผลักดันให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ หรือการจัดทำบริการต่างๆ มีการจัดทำประชาคมในแต่ละชุมชนเพื่อให้คนในแต่ละชุมชน แต่ละกลุ่ม นำเสนอความต้องการของตนเองและของคนในแต่ละชุมชน จากนั้นเจ้าหน้าที่ของเทศบาลก็จะเป็นผู้รวบรวมข้อมูล ความต้องการ ของคนในแต่ละชุมชน เพื่อนำเสนอให้แก่ผู้บริหารของเทศบาล จากที่กล่าวไปแล้วข้างต้น ทำให้เห็นว่าเทศบาลให้ความสำคัญกับบริการสาธารณะในรูปแบบดังกล่าว โดยปัจจุบันบริการสาธารณะเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ที่จัดขึ้นในเขตเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา นั้นประกอบไปด้วย 2 รูปแบบที่สำคัญ ดังนี้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

5.4.1 บริการสาธารณะเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในรูปแบบของกองทุนสัจจะเงินออมวันละบาท

กองทุนสัจจะเงินออมวันละบาทถือเป็นบริการสาธารณะรูปแบบหนึ่งที่เทศบาลพยายามผลักดันให้เกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนแก่ชุมชน โดยในระยะแรกของการจัดตั้งกองทุนดังกล่าวนั้นไม่ได้รับความสนใจจากประชาชนในเขตเทศบาลมากนัก ต่อมาเมื่อผู้บริหารของทางเทศบาลได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดทำบริการสาธารณะในรูปแบบดังกล่าว โดยเล็งเห็นว่า การจัดทำบริการสาธารณะในรูปแบบนี้จะช่วยให้คนในชุมชนรู้จักและตระหนักถึงความสำคัญของการออม ตลอดจนเห็นถึงความสำคัญของสวัสดิการที่ได้รับจากการเข้าเป็นสมาชิกของกองทุน ว่าเป็นการจัดสวัสดิการโดยภาคประชาชนเอง ซึ่งในอนาคตเราอาจไม่จำเป็นที่จะต้องพึ่งพาบริการที่จัดทำขึ้นโดยภาครัฐเพียงอย่างเดียว

"...ณ ปัจจุบัน ที่เราทำมาตลอด เหมือนกับว่าทุกอย่างนี้ เทศบาลเป็นผู้คิดริเริ่ม แต่ในการริเริ่มมันแฝงไว้ด้วยสิ่งที่อยากชี้ให้เห็นว่า เป็น (ประชาชนในเขตเทศบาล) ควรจะลุกขึ้นมาทำของเป็น (ประชาชนในเขตเทศบาล) เองในบางส่วน ความหมายก็คือว่าหนึ่ง เราพยายามให้เกิดองค์กรสาธารณะประโยชน์ในพื้นที่ เพื่อเป็นตัวจักรหนึ่งที่จะทำให้มีสิทธิ์ตามกฎหมาย ละก็เป็นช่องทางหนึ่งในการจัดสวัสดิการโดยภาคประชาชนเอง ยกตัวอย่างด้านเศรษฐกิจในเรื่องของ สัจจะวันละบาท จริงๆ ... ให้เค้าตื่นตัวกันเองว่าเค้าควรจะดูแลซึ่งกันและกัน ไปพร้อมกับภาครัฐหรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง อันนี้คือสิ่งที่เราทำ และผมคาดหวังว่าอยากจะให้ตรงนี้มันเกิด..." (ผู้ให้สัมภาษณ์ A001)

ดังนั้น เทศบาลจึงได้มีการดำเนินการต่างๆ เพื่อให้ประชาชนในชุมชนหันมาให้ความสนใจและสมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิกกองทุนเงินออมสัจจะวันละบาท โดยเริ่มจากการที่ให้เจ้าหน้าที่ของเทศบาลลงพื้นที่เพื่อเข้าไปพูดคุย และชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน รวมทั้งชี้แจงถึงกฎระเบียบ ข้อบังคับ ตลอดจนสวัสดิการที่จะได้รับจากการที่ประชาชนเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกองทุนดังกล่าว เพื่อสร้างแรงจูงใจให้แก่ประชาชนในเขตเทศบาล โดยในการเข้าไปพบปะพูดคุยกับประชาชนในทั้ง 3 เขตนั้น อาจมีรูปแบบหรือวิธีการที่แตกต่างกัน โดยจากการสังเกตการณ์แบบไม่ส่วนร่วมถึงวิธีการชี้แจงถึงกองทุนดังกล่าว ในวันที่เทศบาลลงพื้นที่แจกเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการ พบว่า บางเขตพื้นที่เจ้าหน้าที่ของเทศบาลจะเริ่มจากการเข้าไปพูดคุยทำความเข้าใจกับสมาชิกสภาเทศบาล บางเขตต้องสร้างความเข้าใจให้แก่ประธานชุมชน หรือประธานชมรมผู้สูงอายุของชุมชนหรือเขตดังกล่าวก่อนเป็นลำดับแรก จากนั้นสมาชิกสภาเทศบาล ประธานชุมชน และประธานชุมชนจะนำข้อมูลที่ได้แจ้งให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการที่มารับเบี้ยยังชีพทราบต่อไป แต่ในบางเขตบางชุมชนที่ไม่มีประธานชุมชนมาร่วมในการแจกเบี้ยยังชีพนั้นทางเจ้าหน้าที่ของเทศบาล ก็

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

จะเข้าไปพูดคุยทำความเข้าใจกับผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ดูแลผู้พิการในเขตดังกล่าวด้วยตนเอง ซึ่งหลังจากที่ผู้สูงอายุและผู้พิการเข้าใจถึงวัตถุประสงค์และสวัสดิการที่จะได้รับจากการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกองทุน ซึ่งถือเป็นบริการสาธารณะรูปแบบหนึ่งที่จัดทำขึ้นภายในเขตเทศบาลแล้วนั้น ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ตลอดจนผู้ดูแลผู้พิการที่สนใจต่างเข้ามาพูดคุยกับเจ้าหน้าที่ของเทศบาลเกี่ยวกับการเข้าร่วมในกองทุนดังกล่าว (จากการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม A001, A002, A003, A004, A005, A006, A007) นอกจากนั้นแล้วทางเทศบาลยังได้มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกองทุนดังกล่าวผ่านการประกาศทางเสียงตามสายของทุกหมู่บ้านในทั้ง 3 เขต และมีการประชาสัมพันธ์ผ่านทางคลื่นวิทยุชุมชนของเทศบาล (คลื่น 97.0) ร่วมด้วย แต่สำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการนั้น พบว่า ส่วนใหญ่จะมีการประชาสัมพันธ์ถึงรายละเอียดของกองทุนดังกล่าวในช่วงที่เทศบาลได้ลงพื้นที่ไปทำการแจกเบี้ยยังชีพโดยเจ้าหน้าที่ของกองสวัสดิการสังคม, สมาชิกสภาเทศบาล หลังจากนั้นกองทุนก็จะให้ประชาชนที่สนใจสมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกองทุนได้ที่เทศบาล สำหรับผู้สูงอายุสามารถสมัครได้ในช่วงที่เทศบาลลงพื้นที่ไปแจกเบี้ยยังชีพได้

หลังจากที่ได้มีการประชาสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนให้แก่คนในเขตเทศบาลได้รับทราบแล้วนั้น จากนั้นก็ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนขึ้นเพื่อให้เข้ามาเป็นผู้บริหารจัดการกองทุน โดยเทศบาลได้เปิดโอกาสให้คนในท้องถิ่นซึ่งจะรวมถึงสมาชิกสภาเทศบาลและประธานชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนผ่านตัวของคณะกรรมการกองทุนและการกำหนดระเบียบกองทุนรวมกัน เพื่อให้ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การจัดตั้ง การบริหารจัดการ การดำเนินการต่างๆ ภายในกองทุน เพื่อให้กองทุนมีความยั่งยืน โดยหลักการในการออมของกองทุนดังกล่าวนั้นมีอยู่ว่า หากประชาชนนำเงินมาฝากไว้กับกองทุน 1 ส่วน เทศบาลและรัฐบาลก็จะออมเพิ่มให้อีกคนละ 1 ส่วน แสดงเป็นอัตราส่วน ดังนี้ ประชาชน : เทศบาล : รัฐบาล = 1 : 1 : 1 แล้วเงินที่ได้ออมนั้นทางคณะกรรมการกองทุนจะนำไปจัดเป็นสวัสดิการให้แก่สมาชิกตามวัฏจักรของชีวิต โดยเริ่มตั้งแต่เกิด แก่ เจ็บ และตาย เป็นสวัสดิการที่จะได้รับหลังจากที่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกของกองทุนดังกล่าว

จะเห็นได้ว่ากองทุนสัจจะเงินออมวันละบาทที่จัดตั้งขึ้นมาในเขตเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนานั้น เป็นกองทุนที่เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุน ร่วมเป็นสมาชิกของกองทุน สำหรับเงินออมที่ได้ก็จะนำไปจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกของกองทุนเอง จะเห็นได้ว่าการดำเนินการของกองทุนก่อให้เกิดความยั่งยืน และนำไปสู่การพัฒนาของชุมชนต่อไป

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

5.4.2 บริการสาธารณะเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในรูปแบบของกองทุนฌาปนกิจศพ

กองทุนฌาปนกิจศพถือเป็นบริการสาธารณะอีกรูปแบบหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดให้บริการ จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่เทศบาลที่ทำหน้าที่ดูแลผู้สูงอายุและผู้พิการ พบว่า กองทุนดังกล่าวถูกริเริ่มขึ้นโดยคนในท้องถิ่นเอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การช่วยเหลือแก่ครอบครัว และญาติพี่น้องของสมาชิกที่เสียชีวิต โดยอาศัยชุมชนเป็นกลไกในการดำเนินงาน ทั้งนี้แต่ละชุมชนจะจัดตั้งกองทุนขึ้นภายในหมู่บ้านของตน ซึ่งสาเหตุที่การจัดตั้งกองทุนอยู่ในรูปแบบของหมู่บ้านนั้น เนื่องจากกองทุนฌาปนกิจศพของแต่ละหมู่บ้านนั้นถูกจัดตั้งขึ้นก่อนที่จะมีการแบ่งเขตหมู่บ้านออกเป็นชุมชนเช่นในปัจจุบัน ซึ่งกองทุนฌาปนกิจศพที่ถูกจัดตั้งขึ้นในเขตเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนานั้นมีจำนวนทั้งสิ้น 13 หมู่บ้าน ยกเว้น หมู่บ้านวังดิน หมู่บ้านท่าต้นปุย หมู่บ้านหัวดง และหมู่บ้านวังแดง ทว่าประชาชนของทั้ง 4 หมู่บ้านก็จะไปเข้าร่วมเป็นสมาชิกกับกองทุนฌาปนกิจศพของหมู่บ้านข้างเคียง โดยหลังจากที่มีการจัดตั้งกองทุนขึ้นมาแล้วนั้น ต่อมาก็ได้มีการคัดเลือกคณะกรรมการขึ้นเพื่อมากำหนดกฎระเบียบของกองทุนแล้วนำกฎระเบียบเหล่านั้นมาเป็นแนวทางในการดำเนินการ ไม่ว่าจะเป็น หลักเกณฑ์ในการสมัครหรือการเข้าเป็นสมัคร เช่นบางกองทุนจะเรียกเก็บเงินค่าเข้าเป็นสมาชิก 20 บาท หรือมีการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียม แนวทางในการช่วยเหลือ โดยแต่ละกองทุนอาจมีความแตกต่างกัน

"...ฮอม (ออม) เงินบ้านศพธรรมดา แล้วแต่เรา 40 50 บาท บางคนก็ 100 200 แล้วเขาก็เก็บค่าเข้าสมาชิก 20 บาท ศพละ 20 บาท เมื่อก่อนมีเป็น 2-3 หมื่น ตอนนี้ก็ลดไปๆ ตายไปเขาก็ออกไป สมาชิกมันพูดยาก..." (ผู้ให้สัมภาษณ์ A011)

จากนั้นคณะกรรมการกองทุนก็จะมีการประกาศผ่านทางเสียงตามสายเพื่อให้คนในชุมชนของตนได้รับทราบและมาสมัครเป็นสมาชิกที่บ้านประธานกองทุน จะเห็นได้ว่าการดำเนินการต่างๆ ของกองทุนจะเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการและสมาชิกของกองทุนซึ่งเป็นคนในชุมชนให้มามีส่วนร่วม ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานของแต่ละชุมชนแตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น ชุมชนบ้านป่าจี้ แต่เดิมนั้นชุมชนดังกล่าวเรียกกองทุนฌาปนกิจศพว่า "ปี้" มีความหมายว่าเป็นการช่วยเหลือกันเมื่อมีงานศพของคนในชุมชน โดยคนจะเอาข้าวสารมาออมรวมกัน ศพละ 1 ลิตร ส่วนบ้านไหนที่มีฐานะดีก็จะให้ศพละ 1 ถัง แล้วแต่กำลังที่แต่ละคนมี แต่ปัจจุบันได้เปลี่ยนระเบียบต่างๆ ดังนี้ คุณสมบัติของผู้ที่จะเข้าร่วมกองทุนของชุมชนป่าจี้ได้นั้นจะต้องมีอายุตั้งแต่ 3 ขวบขึ้นไป โดยผู้ที่สนใจจะเข้าร่วมกองทุนต้องไปขึ้นทะเบียนที่บ้านประธานฌาปนกิจ หลังจากที่เข้าเป็นสมาชิกแล้วนั้นเมื่อมีสมาชิกเสียชีวิต สมาชิกคนอื่นๆ จะต้องเสียเงินในอัตราศพละ 7 บาท (ซึ่งบางชุมชนอาจเก็บเงินศพละ 5 บาท บางชุมชนอาจเก็บในอัตราเหมาจ่ายเดือนละ 50 บาท แล้วแต่ข้อตกลงของชุมชนนั้นๆ)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

แล้วคณะกรรมการกองทุนก็จะนำเงินดังกล่าวไปมอบให้แก่ญาติของผู้เสียชีวิต สำหรับคณะกรรมการดังกล่าวจะได้รับเบี้ยค่าตอบแทนโดยหักเป็นเปอร์เซ็นต์จากที่เก็บได้ แต่ต้องมีการตกลงร่วมกับสมาชิกของกองทุนก่อน ต่อมาเมื่อดำเนินการไปได้เป็นระยะเวลา 1 ปี ก็จะมีการเรียกประชุม สรุปผลการดำเนินงานซึ่งจะจัดขึ้นปีละหนึ่ง บางกองทุนเช่นกองทุนฌาปนกิจศพบ้านช่อแล

จะเห็นได้ว่าบริการสาธารณะในรูปแบบของกองทุนฌาปนกิจศพนั้นถูกจัดตั้งขึ้นโดยภาคประชาชน ตลอดจนมีการบริหารจัดการกองทุน และจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกโดยภาคประชาชนเอง

จากที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น พบว่า รูปแบบของบริการสาธารณะเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่เทศบาลจัดทำให้แก่ประชาชนในเขตเทศบาลซึ่งจะรวมถึงผู้สูงอายุและผู้พิการนั้น ประกอบไปด้วย 2 รูปแบบหลัก คือ (1) รูปแบบของกองทุนสัจจะเงินออมวันละบาท (2) รูปแบบของกองทุนฌาปนกิจศพ ซึ่งการให้บริการสาธารณะในแต่ละรูปแบบนั้นก็จะประกอบไปด้วยกลไกที่เกี่ยวข้องหลายส่วน ดังนี้

1. ผู้ที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบริการสาธารณะเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังนี้ เจ้าหน้าที่กองสวัสดิการสังคมของเทศบาล, คณะกรรมการกองทุนสัจจะเงินออมวันละบาท, คณะกรรมการกองทุนฌาปนกิจศพ, ประธานชุมชน, สมาชิกสภาเทศบาล

2. งบประมาณ จากเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา, รัฐบาล

3. จุด/สถานที่ให้บริการ ประกอบด้วย สำนักงานของเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา

4. ระบบการติดต่อสื่อสาร ประกอบด้วย เสียงตามสาย สถานีวิทยุของชุมชน หนังสือราชการ

5. กฎหมาย และกฎระเบียบ คือ ระเบียบของกองทุนสัจจะเงินออมวันละบาท, ระเบียบกองทุนฌาปนกิจศพ

โดยจากการสนทนากลุ่มพบว่า มีเพียงผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม A001 และ A003 ที่มองว่า กองทุนฌาปนกิจศพและกองทุนสัจจะเงินออมวันละบาท เป็นหนึ่งในรูปแบบของบริการที่จัดทำขึ้นเพื่อให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม สำหรับกลุ่มอื่นๆ (ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม A002, A004, A005 และ A006) มองว่าบริการส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปแบบของการช่วยเหลือที่เป็นตัวเงินหรือเป็นสิ่งของ เป็นต้น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ส่วนที่ 2 รูปแบบและกลไกในการจัดทำสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการในเขตเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนาให้ความสำคัญกับการจัดทำสวัสดิการสังคมแก่ประชาชนในเขตเทศบาล ภายหลังจากที่ภาครัฐเริ่มมีการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เข้ามามีบทบาทในการจัดทำสวัสดิการสังคมตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เพื่อให้สวัสดิการสังคมที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำขึ้นนั้นสามารถแก้ไขปัญหาและตอบสนองต่อความต้องการของคนในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง ซึ่งเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนาก็ได้จัดให้มีสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการในด้านต่างๆ เรื่อยมา จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2551 นั้นทางกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2552) ก็ได้กำหนด “หลักเกณฑ์ แนวทางการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุและคนพิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศได้ยึดไว้เป็นแนวทางในการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการในท้องถิ่นของตน โดยได้กำหนดหลักการดำเนินงานไว้ 4 แผนงานหลัก คือ

1) แผนงานให้บริการด้านสุขภาพอนามัย ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้มีการฝึกอบรมให้ความรู้ในด้านต่างๆ แก่ผู้สูงอายุ คนพิการ และคนในชุมชน, มีการจัดโครงการออกหน่วยเคลื่อนที่เพื่อบริการตรวจสุขภาพเบื้องต้นแก่ผู้สูงอายุและผู้พิการ, อีกทั้งยังจัดให้มีหน่วยเคลื่อนที่สำหรับรักษาพยาบาลแบบฉุกเฉินแก่ผู้สูงอายุและผู้พิการ โดยอาจกำหนดให้มีการแจ้งเรียกหน่วยเคลื่อนที่สำหรับรักษาพยาบาลแบบฉุกเฉินได้ตลอด 24 ชั่วโมง จากหมายเลขโทรศัพท์ที่กำหนด

2) แผนงานส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน และสร้างความเข้มแข็งด้านองค์กรผู้สูงอายุ และคนพิการ โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้สูงอายุและผู้พิการมีการรวมตัวกันเป็นชมรม องค์กรและภาคีเครือข่ายของผู้สูงอายุและผู้พิการ และส่งเสริมให้กลุ่มเหล่านั้นร่วมกันจัดกิจกรรมตามความต้องการของสมาชิก ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องให้การสนับสนุนงบประมาณหรือวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินกิจกรรมตามความเหมาะสม

3) แผนงานส่งเสริมอาชีพหรือรายได้ของผู้สูงอายุและผู้พิการ โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้มีการฝึกอบรมในด้านอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ดูแล และประสานความร่วมมือกับสถานประกอบการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นให้เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุและผู้พิการที่มีความพร้อมและมีศักยภาพเข้าทำงาน

4) แผนงานด้านการบริหารจัดการระบบพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำฐานข้อมูลผู้สูงอายุและผู้พิการ, มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสิทธิ และการเข้าถึง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

บริการที่ผู้สูงอายุและผู้พิการพึงได้รับจากภาครัฐ, จัดให้มีอาสาสมัครดูและผู้สูงอายุและผู้พิการ, มีการจ่ายเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการในพื้นที่อย่างทั่วถึง เป็นธรรม และเป็นไปตามข้อกำหนดของระเบียบ/กฎหมาย อีกทั้งยังต้องเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุและผู้พิการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นและพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง และของชมรม/องค์กร (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2550) โดยกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นได้แจ้งหลักเกณฑ์ดังกล่าวไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการต่อไป

จากที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นส่งผลให้ทางเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนาให้ความสำคัญกับการจัดทำสวัสดิการสังคมแก่คนในเขตเทศบาลสะท้อนผ่านทางแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาล โดยในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลในปี พ.ศ. 2551-2553 ก็เช่นกัน จะเห็นได้จากแผนยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ประชาชนได้รับบริการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมมีการดำเนินชีวิต ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีสุขภาวะที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ผู้ด้อยโอกาสได้รับการสงเคราะห์อย่างทั่วถึงและเหมาะสม จากแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า เทศบาลต้องการให้ประชาชนในพื้นที่ซึ่งจะหมายความรวมถึงผู้สูงอายุและผู้พิการให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและยังมองว่าสูงอายุและผู้พิการเป็นกลุ่มคนที่ต้องการการสงเคราะห์ ช่วยเหลือจากทางเทศบาล ดังนั้น เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนาจึงได้ให้ความสำคัญกับการจัดทำสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการในเขตเทศบาล โดยจากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า เทศบาลให้ความสำคัญกับสวัสดิการสังคม 4 ด้าน คือ ด้านสุขภาพอนามัย, ด้านความจำเป็นพื้นฐาน, ด้านสังคม/จิตใจ, และสวัสดิการสังคมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยแต่ละด้านมีรายละเอียดของรูปแบบและกลไก ดังนี้

5.5 รูปแบบและกลไกในการจัดทำสวัสดิการสังคมด้านสุขภาพอนามัยให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการในเขตเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา

สวัสดิการสังคมด้านสุขภาพอนามัยนั้นถือเป็นบริการด้านหนึ่งที่เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนาให้ความสำคัญ โดยเห็นได้จากการที่เทศบาลผลักดันให้มีการจัดตั้งศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกนขึ้นบริเวณหน้าสำนักงานเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา ในปี พ.ศ. 2549 ซึ่งแต่เดิมนั้นศูนย์ดังกล่าวใช้ชื่อว่า “คลินิกชุมชน” ซึ่งในการดำเนินการช่วงแรกๆ นั้นทางคลินิกชุมชนประสบปัญหาการขาดแคลนแพทย์และบุคลากรที่จะมาปฏิบัติงานที่คลินิกชุมชน ต่อมาในปี พ.ศ. 2551 จึงได้มีแนวคิดที่จะมีการร่วมลงนามในบันทึกสัญญาความร่วมมือ (Memorandum of Understanding: MOU) ระหว่าง เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา โรงพยาบาลอำเภอแม่แตง และสำนักงานสาธารณสุข

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

อำเภอแม่แตง เพื่อให้คลินิกชุมชนได้รับการสนับสนุนจากภาคส่วนต่างๆ ทั้งจากเทศบาลที่ได้ให้การสนับสนุนในส่วนของสถานที่ในการจัดตั้งคลินิกชุมชน สนับสนุนงบประมาณ 960,000 บาท สำหรับก่อสร้างคลินิกชุมชนและใช้ในการจัดซื้ออุปกรณ์ เครื่องใช้สำนักงานและเวชภัณฑ์ทางการแพทย์ นอกจากนั้นทางเทศบาลยังได้จัดส่งเจ้าหน้าที่ของกองสาธารณสุขให้มาปฏิบัติหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ดูแลทั่วไปประจำคลินิกชุมชน จำนวน 4 อัตรา เจ้าหน้าที่ขับรถพยาบาล จำนวน 2 อัตรา และยังจัดหาพยาบาลวิชาชีพ จำนวน 1 อัตรา มาคอยให้บริการแก่ผู้ป่วย นอกจากนั้นคลินิกชุมชนยังได้รับการสนับสนุนจากโรงพยาบาลแม่แตงในส่วนของบุคลากรทางการแพทย์ ได้แก่ แพทย์ 1 อัตรา พยาบาลเวชปฏิบัติ 1 อัตรา พยาบาลวิชาชีพ 3 อัตรา และนักกายภาพบำบัด 1 อัตรามาให้บริการตรวจรักษายังคลินิกชุมชนในวันและเวลาที่คลินิกชุมชนเปิดให้บริการ นอกจากนั้นทางโรงพยาบาลยังให้การสนับสนุนงบประมาณเป็นเงิน 500,000 บาท เพื่อจัดซื้อเวชภัณฑ์ วัสดุทางการแพทย์ และยาไว้ใช้ภายในคลินิกชุมชน (สรุปสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์ A001, A002 , A004, A005 และ A006) นอกจากในการให้บริการบางรูปแบบของคลินิกชุมชนก็จะมีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เข้ามาร่วมเป็นส่วนหนึ่งการให้บริการ จะเห็นได้ว่าคลินิกชุมชนได้รับการสนับสนุนและช่วยเหลือจากหลายภาคส่วนจนทำให้คลินิกชุมชนกลายมาเป็นสถานพยาบาลภายในเขตเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนาที่มีความพร้อมในการให้บริการทางด้านสุขภาพอนามัยแก่ประชาชนในเขตเทศบาล และต่อมา “คลินิกชุมชน” ก็ได้เปลี่ยนชื่อมาเป็น “ศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกน” โดยบริการที่ศูนย์แพทย์จัดให้บริการแก่ประชาชนในเขตเทศบาลประกอบด้วย บริการตรวจรักษาแก่ผู้ป่วยโรคทั่วไปในวันจันทร์ถึงวันศุกร์ ตั้งแต่เวลา 08.30 – 16.30 น. โดยในช่วงเวลาดังกล่าวผู้ป่วยจะได้รับการตรวจรักษาจากพยาบาลเวชปฏิบัติที่โรงพยาบาลแม่แตงส่งมาประจำยังศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกน ส่วนในวันจันทร์และวันอังคารนั้นจะมีแพทย์จากโรงพยาบาลแม่แตงมาให้การตรวจรักษา ตั้งแต่เวลา 09.00 น. ไปจนถึงเวลา 12.00 น.

“...ที่คลินิกมีหมอมาจากโรงบาล 1 คนต่อวัน มาอาทิตย์ละ 3 วัน แต่เสาร์อาทิตย์ไม่มา ไม่ใช่แต่หมอโรคทั่วไปยังไม่มี แต่ถ้าเป็นพยาบาลเวชปฏิบัติจะมาตรวจให้ จะดูโรคให้กว้างๆ เท่ากับหมอ...” (ผู้ให้สัมภาษณ์ A005)

แต่โดยปกตินั้นทางศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกนจะเปิดให้บริการทุกวันตลอด 24 ชั่วโมง ซึ่งนอกเหนือไปจากเวลาราชการนั้นทางศูนย์ก็จะมีเจ้าหน้าที่จากกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมประจำการอยู่ เพื่อคอยให้บริการนำส่งผู้ป่วยฉุกเฉินไปส่งยังโรงพยาบาลแม่แตง, บริการคลินิกเฉพาะโรคในช่วงเช้าของวันจันทร์และวันอังคาร ตั้งแต่เวลา 09.00 – 12.00 น. บริการดังกล่าวจัดทำขึ้นเพื่อคัดกรองและให้การรักษาแก่ผู้ป่วยที่ป่วยเป็นโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิต โรคหัวใจหลอดเลือด โรคปอดอุดกั้น และโรคถุงลมโป่งพองโดยแพทย์จากโรงพยาบาลแม่แตง เพื่อให้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ประชาชนไม่ต้องเดินทางไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลแม่แตง, มีบริการแพทย์แผนไทย ซึ่งเป็นการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายให้แก่ผู้ป่วย โดยจะมีทั้งการนวดและการประคบที่ห้องชั้นสองของอาคารศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกน ในวันจันทร์ถึงวันศุกร์ตั้งแต่เวลา 08.00 น. ไปจนถึงเวลา 20.00 น. โดยนักกายภาพบำบัดที่โรงพยาบาลแม่แตงส่งมาประจำยังศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกน และ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ที่ได้รับการฝึกอบรมจนสามารถนำมาประกอบเป็นอาชีพได้มาเป็นผู้ให้บริการร่วมด้วย, และบริการการวางแผนครอบครัวและการอนามัยแม่และเด็ก ประกอบไปด้วย การทำหมัน, การตรวจมะเร็งปากมดลูก, การติดตามดูแลหญิงตั้งครรภ์ ให้ไปฝากครรภ์และตรวจครรภ์ตามกำหนดระยะเวลาที่แพทย์กำหนด, และการออกเยี่ยมบ้านหญิงตั้งครรภ์ที่คลอดและกลับมารักษาตัวอยู่ที่บ้าน โดยทีมดูแลสุขภาพของศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกน ซึ่งประกอบไปด้วย แพทย์ พยาบาล ร่วมกับ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และเจ้าหน้าที่จากกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม และเจ้าหน้าที่จากกองสวัสดิการสังคม โดยบริการส่วนใหญ่ที่ศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกนจัดขึ้นมาให้แก่ประชาชนในเขตเทศบาลนั้นจะไม่คิดค่าบริการจากผู้รับบริการ ยกเว้นบางบริการ เช่น การทำหมัน เป็นต้น (สรุปสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์ A005 และ A006)

แม้จะมีการจัดให้บริการทางด้านสุขภาพอนามัยโดยศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกนแล้วนั้น ทว่าบริการดังกล่าวก็ยังไม่เพียงพอ และไม่ทั่วถึงประชาชาชนบางกลุ่มโดยเฉพาะผู้สูงอายุและผู้พิการ ซึ่งสอดคล้องกับผลที่ได้จากการสนทนากลุ่มที่มีทั้งกลุ่มผู้ที่เห็นด้วยกับประเด็นที่ว่า ควรจัดให้มีบริการในด้านสุขภาพอนามัยให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการในเขตเทศบาลเพิ่มมากขึ้น โดยกลุ่มผู้พิการต้องการให้มีการเปิดโอกาสให้ผู้พิการได้เข้าร่วมในการกำหนดรูปแบบของสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้พิการ เช่น บริการรับส่งผู้พิการ เนื่องจากในปัจจุบันเทศบาลมีรถรางคอยให้บริการรับส่งผู้สูงอายุและผู้พิการเพื่อมารับบริการต่างๆ จากทางเทศบาล แต่ทว่าผู้พิการบางประเภทก็ไม่สามารถเข้าใช้บริการรถรางได้เนื่องจากสภาพร่างการที่ไม่เอื้ออำนวย เช่น ผู้ป่วยที่เป็นอัมพฤกษ์ ดังนั้นหากเปิดโอกาสให้ผู้พิการได้เข้ามาร่วมคิดในการจัดหารถหรือระบบขนส่งที่เหมาะสมกับผู้พิการ ก็จะเป็นอีกช่องทางในการช่วยเหลือผู้พิการในเขตเทศบาล เป็นต้น สำหรับผู้ดูแลผู้พิการนั้นมีความคิดเห็นว่าควรมีการจัดสถานที่ เช่น บ้านพักฟื้นที่คอยดูแลผู้พิการในช่วงเวลาที่ดูแลผู้พิการต้องออกจากบ้าน เพื่อไปประกอบอาชีพ เช่น บ้านพักที่มีแพทย์หรือพยาบาลมาคอยดูแลผู้พิการขณะผู้ดูแลออกไปทำงาน เป็นต้น (ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม A012, A013) เพราะจากการลงพื้นที่สำรวจความต้องการของผู้สูงอายุและผู้พิการในเขตเทศบาล พบว่า ผู้สูงอายุและผู้พิการบางกลุ่มไม่สามารถเดินทางมาใช้บริการในด้านดังกล่าวจากศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกนได้ เช่น ผู้สูงอายุและผู้พิการที่เจ็บป่วยด้วยโรคหลอดเลือดสมอง หรือ โรคอัมพฤกษ์ อัมพาต

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

สำหรับผู้พิการบางคนที่สามารถมารับบริการทางด้านสุขภาพอนามัยที่ศูนย์แพทย์ได้นั้น ทว่าในการเดินทางมายังศูนย์แพทย์ก็เป็นไปด้วยความยากลำบาก

"...ตอนเช้ารถเทศบาลไปรับ ตอนแรกรถรางไปรับแต่แม่ขึ้นบ่าได้ (แต่แม่ขึ้นไม่ได้) เพราะขาแม่ข้างนี้มันบ่ามีแรง (ขาแม่ข้างนี้ไม่มีแรง) เพราะแม่เป็นอัมพฤกษ์ครึ่งซีก..." (ผู้ให้สัมภาษณ์ A012)

ดังนั้นทางเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนาจึงได้มีแนวคิดที่จะจัดทำสวัสดิการสังคมในด้านสุขภาพอนามัยในรูปแบบของการให้บริการเชิงรุกมากขึ้น เพื่อให้ผู้สูงอายุและผู้พิการทุกคนในเขตเทศบาลได้รับการดูแลในด้านสุขภาพอนามัยอย่างทั่วถึงและครอบคลุม ทั้งในส่วนของการป้องกัน การส่งเสริม การรักษาและการฟื้นฟู ตามแนวทางการให้บริการสาธารณสุขของภาครัฐ ซึ่งจากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า เทศบาลได้มีการจัดทำสวัสดิการสังคมในด้านดังกล่าวขึ้นมา 3 รูปแบบ ดังนี้

5.5.1 สวัสดิการสังคมด้านสุขภาพอนามัยในรูปแบบของการป้องกันโรคด้วยบริการตรวจเช็คสุขภาพ เช่น การตรวจวัดความดันโลหิต การชั่งน้ำหนัก การวัดส่วนสูง สำหรับสูงอายุและผู้พิการในเขตเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา

โดยปกติบริการดังกล่าวจะให้แก่ประชาชนในเขตเทศบาลที่ศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกน แต่สำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการในเขตเทศบาลนั้นได้มีการจัดให้บริการตามจุดให้บริการ[3]ของแต่ละชุมชน เช่น วัด, หอประชุมของหมู่บ้าน, และที่ทำการชมรมผู้สูงอายุ เป็นต้น โดยบริการดังกล่าวเป็นความร่วมมือกันระหว่างเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา, ศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกน, และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ของแต่ละชุมชน เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการในชุมชนนั้นๆ โดยบริการดังกล่าวจะจัดให้บริการพร้อมกับการแจกเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการ (รายละเอียดการแจกเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการจะอธิบายในส่วนของการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและผู้พิการ 5.2.2 และ 5.2.4) เนื่องจากเจ้าหน้าที่ของกองสวัสดิการสังคมที่รับผิดชอบในส่วนการแจกเบี้ยยังชีพ และเจ้าหน้าที่ของกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมที่รับผิดชอบในส่วนของการให้บริการตรวจเช็คสุขภาพได้เล็งเห็นว่า บริการทั้ง 2 รูปแบบนั้นสามารถจัดทำร่วมกันได้ เนื่องจากปัจจุบันงบประมาณที่เทศบาลได้รับลดลง ดังนั้นหากมีการจัดบริการทั้งสองรูปแบบควบคู่กันไปก็จะเป็นการช่วยลดค่าใช้จ่ายของเทศบาลลง เทศบาลสามารถนำงบประมาณที่เหลือไปปรับปรุงการให้บริการในด้านอื่นๆ ต่อไป นอกจากนั้นยังพบ

[3] จุดให้บริการ หมายถึง สถานที่หรือบริเวณที่มีการจัดให้บริการแก่ผู้สูงอายุและผู้พิการในแต่ละชุมชน เช่น วัด, หอประชุม, ศาลาชุมชน, ที่ทำการกองทุนหมู่บ้าน, ที่ทำการชมรม/กลุ่มผู้สูงอายุ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

เจ้าหน้าที่ของกองสวัสดิการสังคมและกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมมีจำนวนน้อย หากแยกการให้บริการทั้งสองออกจากกันก็จะทำให้เจ้าหน้าที่ของแต่ละกองมีภาระงานที่มากขึ้น ซึ่งอาจส่งผลต่อการให้บริการแก่ประชาชนในเขตเทศบาล ดังนั้นทางเทศบาลจึงมีการจัดทำบริการทั้งสองรูปแบบควบคู่กันไป แต่ทว่าบริการตรวจเช็คสุขภาพนั้นจะไม่จัดให้มีเป็นประจำทุกเดือน จะจัดให้ 3 เดือนต่อครั้ง โดยจะจัดทำขึ้นในช่วงที่เจ้าหน้าที่ของเทศบาลลงพื้นที่แจกเบี้ยยังชีพพร้อมกับคณะผู้บริหารของทางเทศบาล (สรุปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล A001 และ A002)

ในการจัดให้บริการตรวจเช็คสุขภาพนั้นจะประกอบด้วยกลไกหลายๆ ส่วนทำงานร่วมกัน ทั้งในส่วนของผู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ของเทศบาลจากกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมร่วมกับกองสวัสดิการสังคม ตลอดจนนักกายภาพบำบัดและพยาบาลวิชาชีพจากศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกนเข้าร่วมในกิจกรรมดังกล่าว โดยเจ้าหน้าที่ของกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมจะจัดทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังศูนย์แพทย์ชุมชนให้จัดส่งบุคลากรทางแพทย์ ซึ่งก็ได้รับความร่วมมือศูนย์แพทย์เป็นอย่างดี นอกจากนั้นทางเทศบาลยังได้จัดส่งหนังสือแจ้งไปยังสมาชิกสภาเทศบาลของทั้ง 3 เขต แจ้งไปยังประธานชมรมผู้สูงอายุ และประธานชุมชนของแต่ละชุมชน เพื่อให้ผู้นำชุมชนเหล่านั้นเข้ามาช่วยดูแลเรียบร้อยในการให้บริการตรวจเช็คสุขภาพและการแจกเบี้ยยังชีพในเขตพื้นที่ของตน รวมทั้งยังขอความร่วมมือจากผู้นำชุมชนให้ช่วยกระจายข่าวสารดังกล่าวไปยังผู้สูงอายุและผู้พิการในเขตพื้นที่ของตน ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุและผู้พิการพบว่า ทั้ง 3 เขตนั้นมีวิธีการกระจายข่าวสารไปยังผู้สูงอายุและผู้พิการในเขตพื้นที่ของตนในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน คือ มีทั้งการประชาสัมพันธ์ด้วยการประกาศผ่านทางเสียงตามสายของหมู่บ้านซึ่งทุกหมู่บ้านจะมีหอกระจายข่าว โดยผู้ประกาศส่วนใหญ่จะเป็นสมาชิกสภาเทศบาล ประธานชุมชน หรือประธานผู้สูงอายุในชุมชนนั้นๆ

"...ถ้ามีเรื่องสำคัญก็จะมีการประกาศเสียงตามสาย แล้วคนที่ประกาศส่วนใหญ่จะเป็นผู้นำ แต่โดยมากจะเป็น สท. เป็นอาจารย์ของโรงเรียนบ้านป่าจี้ถ้ามีอะไรก็จะขอให้เค้ามาประกาศให้ ประกาศเสียงตามสายที่วัดนี่เลย แต่ถ้า สท. นี่จะประกาศที่บ้าน สท. เขาต่อสายไปที่บ้าน ทั่วหมู่บ้านจะได้ยิน อยู่ถึงบ้านเป้ายังได้ยิน ถ้ามีเหตุด่วนเหตุร้ายเค้าก็มาประกาศ..." (ผู้ให้สัมภาษณ์ A011)

นอกจากนั้นยังมีการประกาศผ่านทางสถานีวิทยุชุมชนซึ่งเป็นของเทศบาล (คลื่น 97.0) โดยผู้ที่มาเป็นผู้ดำเนินรายการนั้นจะเป็นเจ้าหน้าที่ของทางเทศบาลเอง นอกจากนั้นทางสมาชิกสภาเทศบาล ประธานชุมชน และประธานผู้สูงอายุ ยังสามารถแจ้งข่าวสารดังกล่าวผ่านงานประเพณีหรืองานที่จัดขึ้นในวันสำคัญทางศาสนา เช่น งานทอดกฐิน งานผ้าป่า งานแต่งงาน งานศพ ซึ่งเป็น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

งานที่ชาวบ้านในชุมชนมักจะมาเข้าร่วม ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของสังคมชนบทที่คนในเทศบาลยังคงรักษาไว้ (สรุปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล A007, A008 และ A009)

อีกทั้งทางเทศบาลยังได้แจ้งไปยัง อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ของแต่ละชุมชนในทั้ง 3 เขตให้มาเข้าร่วมกิจกรรม โดยรับผิดชอบในส่วนของการเป็นผู้ให้บริการตรวจเช็คสุขภาพเบื้องต้นแก่ผู้สูงอายุและผู้พิการ ซึ่งในการประสานงานไปยังอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ของแต่ละชุมชนนั้น ทางเทศบาลได้มีเลือกใช้ทั้งการติดต่อสื่อสารด้วยลักษณะที่เป็นทางการ คือ จะแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรผ่านตัวของจดหมายหรือเอกสารจากเทศบาล และแจ้งด้วยวาจาผ่านที่ประชุมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ของทั้ง 3 เขต ซึ่งจะมีการจัดประชุมขึ้นที่เทศบาลเป็นประจำทุกเดือน (สรุปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล A010)

เมื่อถึงวันแจกเบี้ยยังชีพนั้น ช่วงเวลาก่อนที่เจ้าหน้าที่ของเทศบาลจะเริ่มทำการแจกเบี้ยยังชีพนั้น จะพบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุและผู้พิการก็จะมานั่งรอและนั่งล้อมวงพูดคุยกันที่จุดให้บริการของแต่ละชุมชน (การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมกลุ่ม A011, A012 และ A013) ดังนั้นในช่วงเวลาที่ผู้สูงอายุและผู้พิการนั่งรอเพื่อรับเบี้ยยังชีพอยู่นั้นทางเจ้าหน้าที่ของกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมร่วมกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ของชุมชนนั้นๆ ก็จะมาตั้งโต๊ะให้บริการตรวจเช็คสุขภาพเบื้องต้นแก่ผู้สูงอายุและผู้พิการในบริเวณใกล้ๆ กับโต๊ะแจกเบี้ยยังชีพ โดยบริการตรวจเช็คสุขภาพนั้นจะจัดทำขึ้นก่อนหรือหลังจากที่มีการแจกเบี้ยยังชีพ ซึ่งผลการตรวจที่ได้นั้นทางอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ร่วมกับกองสาธารณสุขจะรวบรวมและจัดทำเป็นรายงานแจ้งมายังคณะผู้บริหารของเทศบาล และเมื่อพบผู้สูงอายุและผู้พิการที่ป่วยไม่ว่าจะเป็นโรคทั่วไปหรือป่วยเป็นโรคเรื้อรัง ทาง อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ร่วมกับเจ้าหน้าที่กองสาธารณสุขก็จะจัดทำประวัติและส่งข้อมูลต่อไปยังศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกนให้เข้ามาดูแลรักษาต่อไป และนอกจากนั้นยังพบว่า หลังจากที่มีการตรวจเช็คสุขภาพเบื้องต้นให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการแล้วนั้น ยังมีการให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแล รักษาสุขภาพร่างกายให้ถูกวิธีเพื่อให้ผู้สูงอายุและผู้พิการมีสุขภาพพลานามัยที่แข็งแรง ห่างไกลจากโรคภัยไข้เจ็บอยู่เสมอ โดยผู้ที่มาให้ความรู้นั้นจะมีทั้งอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เจ้าหน้าที่กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม หรือนักกายภาพบำบัดจากโรงพยาบาลแม่แตงที่มาประจำอยู่ที่คลินิกชุมชน เพื่อคอยให้บริการแก่คนในเขตเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา โดยในการจัดทำบริการดังกล่าวนั้นทางเทศบาลได้รับงบประมาณสนับสนุนจากทางสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) สำหรับดำเนินกิจกรรมดังกล่าว

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

จะเห็นได้ว่าบริการตรวจเช็คสุขภาพที่จัดขึ้นมาสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการในแต่ละชุมชนนั้น ถือเป็นบริการเชิงรุกรูปแบบหนึ่งที่ช่วยให้ผู้สูงอายุและผู้พิการในแต่ละชุมชนสามารถเข้าถึงบริการทางด้านสุขภาพอนามัยยิ่งขึ้น เพื่อช่วยป้องกันโรคที่อาจจะเกิดกับผู้สูงอายุและผู้พิการซึ่งถือเป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะป่วยหรือเกิดโรคแทรกซ้อนได้ง่าย

5.5.2 สวัสดิการสังคมด้านสุขภาพอนามัยในรูปแบบของการส่งเสริมสุขภาพด้วยกิจกรรมการออกกำลังกายที่ศูนย์สามวัยสานสายใยแห่งครอบครัวของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา

ศูนย์สามวัยสานสายใยแห่งครอบครัวแต่เดิมนั้นอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ แต่ปัจจุบันได้ถูกโอนย้ายมาให้กับเทศบาลเป็นผู้รับผิดชอบดูแล ดังนั้นเทศบาลจึงกำหนดให้ศูนย์ดังกล่าวเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมให้แก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาล ซึ่งหนึ่งในบริการที่ศูนย์ดังกล่าวจัดขึ้นสำหรับผู้สูงอายุนั้นก็คือ การออกกำลังกาย โดยศูนย์ดังกล่าวจะมีเจ้าหน้าที่ประจำอยู่ที่ศูนย์สามวัยคอยให้การช่วยเหลือและดูแลผู้สูงอายุในการออกกำลังกายและดูแลในการจัดกิจกรรมต่างๆ (สรุปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล A003) สำหรับกิจกรรมการออกกำลังกายนั้นทางศูนย์จะมีเครื่องออกกำลังกายคอยให้บริการอยู่ซึ่งมีอยู่ 2 ประเภทคือ ประเภทแรกเป็นเครื่องออกกำลังกายแบบสากลที่ศูนย์จะต้องจัดซื้อมาจากภายนอก เช่น ลู่วิ่ง จักรยานไฟฟ้า เป็นต้น และประเภทที่สองเครื่องออกกำลังกายที่สามารถทำขึ้นเองภายในชุมชน โดยจะมีการดัดแปลงรูปร่างลักษณะให้เหมาะสมการออกกำลังกายของผู้สูงอายุ เช่น เครื่องบริหารแขนซึ่งมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรกเป็นวงล้อเช่นเดียวกับล้อรถจักรยานซึ่งจะติดอยู่ที่ผนังของศูนย์สามวัยโดยเครื่องออกกำลังกายดังกล่าวจะมีด้ามจับไว้สำหรับหมุนออกกำลังกายแขน และลักษณะที่สองเป็นเชือกที่แขวนกับลูกรอกเอาไว้ดึงออกกำลังกายแขนเช่นกัน ซึ่งงบประมาณที่ใช้ในการจัดซื้ออุปกรณ์และใช้ในการดำเนินการนั้นมาจากเทศบาลและสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ โดยผู้สูงอายุทุกคนในเขตเทศบาลสามารถมาร่วมกิจกรรมดังกล่าวได้ โดยจะมีเจ้าหน้าที่ของศูนย์เป็นผู้จัดทำตารางการออกกำลังกายให้แก่ผู้สูงอายุทุกหมู่บ้านให้สลับสับเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปจนครบทุกหมู่บ้าน โดยกิจกรรมดังกล่าวนั้นจะจัดให้มีขึ้นในช่วงเช้าของวันจันทร์ถึงวันพฤหัสบดี (สรุปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล A003 และ A011) ทางศูนย์จะมีการประสานงานไปยังเทศบาล เพื่อขอความ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

อนุเคราะห์ให้เทศบาลจัดส่งรถรางไปคอยให้บริการรับส่งผู้สูงอายุของแต่ละหมู่บ้านตามจุดนัดหมาย[4] เพื่อมายังศูนย์สามวัย

"...ที่เทศบาลจะมีเครื่องออกกำลังกาย แต่บ้านเรานี่ไม่มี เทศบาลก็จัดกลุ่มไปออกที่เทศบาล บางทีกลุ่มนี้ไปวันนี้ พรุ่งนี้เป็นอีกกลุ่มหนึ่งไป ทางบ้านจะเป็นคนจัดกลุ่ม แล้วเทศบาลก็มีรถรางมารับ เค้าเอารถมาบริการหมด..." (ผู้ให้สัมภาษณ์ A011)

"...ถ้าถึงเวลานัดของบ้านป่าจี้เปิ้นก็เอารถรางมารับ ที่จุดหน้าวัด นัดผู้สูงอายุว่ามาขึ้นรถ เช่นวันจันทร์นี่เป็นคิวของป่าจี้เทศบาลก็มารับ แล้วออกกำลังกายเดือนละสองครั้งเดือนนี้มีวันที่ 24 ให้ไปออกกำลังกายที่เทศบาล เทศบาลจะมีใบมาให้มาแจ้งที่ประธานผู้สูงอายุ ทุกทีจะมีสองครั้ง แต่เดือนนี้มีวันเดียววันที่ 24 แล้วก็จะให้ สท. ช่วยประกาศ..." (ผู้ให้สัมภาษณ์ A007)

ภาพ 5.4 รถรางให้บริการรับส่งผู้สูงอายุจากชุมชนต่างๆ มายังจุดให้บริการ

จะเห็นได้ว่ารูปแบบของการส่งเสริมสุขภาพด้วยกิจกรรมการออกกำลังกายที่ได้กล่าวไปแล้วนั้น นอกจากจะช่วยส่งเสริมในด้านสุขภาพให้แก่ผู้สูงอายุแล้วนั้น ยังช่วยส่งเสริมในด้านของสภาพจิตใจให้แก่ผู้สูงอายุร่วมด้วย เพราะผู้สูงอายุส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนั้นมักถูกปล่อยปะละเลยให้อยู่บ้านตามลำพัง ลูกหลานต่างพากันออกจากบ้านไปประกอบอาชีพและไปศึกษาเล่าเรียน ดังนั้นเมื่อศูนย์ได้จัดกิจกรรมดังกล่าวขึ้นก็ช่วยให้ผู้สูงอายุได้มาพบปะพูดคุยและทำกิจกรรมร่วมกันและในบางครั้งผู้สูงอายุก็จะมีการเตรียมอาหารมารับประทานร่วมกัน เป็นการเสริมสร้างทั้งสุขภาพกายและสุขภาพใจให้แก่ผู้สูงอายุ

[4] จุดนัดหมาย หมายถึง จุดที่รถรางคอยจอดให้บริการรับส่งผู้สูงอายุและผู้พิการตามชุมชนต่างๆ ซึ่งจุดนัดหมายของแต่ละชุมชนจะแตกต่างกันออกไป เช่น บริเวณหน้าวัด บริเวณหน้าตลาด เป็นต้น แต่ส่วนใหญ่จะเป็นบริเวณใจกลางของชุมชน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

5.5.3 สวัสดิการสังคมด้านสุขภาพอนามัยในรูปแบบของการฟื้นฟูสมรรถภาพให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการในเขตเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนาด้วยกิจกรรมการออกเยี่ยมบ้าน

กิจกรรมการออกเยี่ยมบ้านนั้นถือเป็นบริการเชิงรุกอีกรูปแบบหนึ่งที่จัดทำขึ้นสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการในเขตเทศบาลโดยเฉพาะ โดยจะเน้นไปที่ผู้สูงอายุและผู้พิการในกลุ่มที่ป่วยและนอนรักษาตัวอยู่ที่บ้าน หรือกลุ่มผู้สูงอายุและผู้พิการที่ไม่สามารถเดินทางออกมาจากบ้านได้ด้วยตนเอง โดยกิจกรรมดังกล่าวเริ่มจากการที่นักกายภาพบำบัดที่ถูกส่งตัวมาจากโรงพยาบาลแม่แตงให้มาประจำอยู่ที่ศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกนตระหนักถึงความสำคัญของการลงพื้นที่ออกเยี่ยมบ้านผู้พิการให้ได้รับการฟื้นฟูอย่างถูกวิธี เพื่อให้ผู้พิการเหล่านั้นมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการประสานงานขอความร่วมมือไปยังกองสวัสดิการสังคมและกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมของเทศบาล ซึ่งก็ได้รับความร่วมมือจากทั้งสองกองเป็นอย่างดี เนื่องจากกิจกรรมดังกล่าวถือเป็นหนึ่งในกิจกรรมการดำเนินงานที่ทั้งสองกองต้องทำ ดังนั้นหากกิจกรรมดังกล่าวมีการจัดทำพร้อมกันก็จะเป็นการช่วยประหยัดทั้งในส่วนของงบประมาณและเวลา อีกทั้งยังช่วยลดภาระงานของเจ้าหน้าที่ของเทศบาลอีกด้วย นอกจากนั้นก็ได้ขอความร่วมมือไปยังนักกิจกรรมบำบัดของโรงพยาบาลแม่แตง ตลอดจนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เพื่อให้เข้าร่วมกิจกรรมการออกเยี่ยมบ้าน จะเห็นได้ว่าผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมการออกเยี่ยมบ้านผู้พิการนั้นจะประกอบด้วย นักกายภาพบำบัด, นักกิจกรรมบำบัด, เจ้าหน้าที่จากกองสวัสดิการสังคม, เจ้าหน้าที่จากกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม, และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ซึ่งรวมเรียกว่า “ทีมสหวิชาชีพ” จากนั้นทีมสหวิชาชีพก็จะเตรียมข้อมูลสำหรับการออกเยี่ยมบ้าน ซึ่งประกอบไปด้วยข้อมูลสภาพชุมชน จำนวนผู้พิการ ประเภทความพิการ และที่อยู่ของผู้พิการ จากกองสวัสดิการสังคม, ข้อมูลประวัติการรักษาจากคลินิกชุมชน, และข้อมูลอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จากกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เมื่อเตรียมข้อมูลเรียบร้อยแล้วต่อมาก็จะร่วมกันคัดเลือกหมู่บ้านนำร่อง ซึ่งหมู่บ้านที่ถูกคัดเลือกเป็นที่แรก คือ บ้านม่วงคำ หมู่ที่ 4 ตำบลอินทขิล เนื่องจากบ้านดังกล่าวเป็นชุมชนที่มีผู้พิการที่ได้รับการขึ้นทะเบียนมากที่สุด และมีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) มีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับนักกายภาพบำบัดที่เป็นผู้รับผิดชอบหลักของกิจกรรม เมื่อได้ชุมชนนำร่องสำหรับกิจกรรมแล้วนั้น ทางทีมสหวิชาชีพจะจัดประชุมร่วมกันเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินการต่าง รวมทั้งมีการแบ่งทีมของ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) (ซึ่ง อสม. ที่มีผู้พิการอยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของตนนั้นเป็นหัวหน้ากลุ่ม และให้ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ที่ไม่มีผู้พิการในเขตรับผิดชอบลงชื่อเข้ากลุ่มตามความสมัครใจ) และมีการจัดทำกำหนดการในการออกเยี่ยมบ้านร่วมกันระหว่างทีมสหวิชาชีพ ซึ่งจะประกอบไปด้วย วัน เวลา และสถานที่นัดหมาย โดย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ส่วนมากช่วงเวลาที่ใช้ในการออกเยี่ยมจะเริ่มตั้งแต่ 09.00 น. ถึง 12.00 น. หลังจากที่จัดทำกำหนดการเสร็จสิ้นแล้วนั้น อสม. ก็จะเป็นผู้ไปแจ้งกำหนดการดังกล่าวให้แก่ผู้พิการและญาติผู้พิการรับทราบ รวมทั้งทีมสหวิชาชีพก็จะจัดทำจดหมายแจ้งเรื่องไปยังประธานชุมชนตลอดจนสมาชิกสภาเทศบาลที่รับผิดชอบชุมชนดังกล่าว เพื่อให้ประธานชุมชนและสมาชิกสภาเทศบาลเข้าร่วมในกิจกรรมการออกเยี่ยมบ้าน และเพื่อให้ประธานชุมชนและสมาชิกสภาเทศบาลกลับไปแจ้งข่าวแก่ลูกบ้านของตน โดยจะมีการประกาศผ่านทางเสียงตามสาย ส่วนเทศบาลนั้นก็จะมีการประกาศผ่านทางวิทยุชุมชนของเทศบาล (คลื่น 97.0) เพื่อแจ้งข่าวสารไปยังประชาชนในเขตเทศบาลได้รับทราบ

สำหรับขั้นตอนต่างๆ ที่ทีมสหวิชาชีพได้กำหนดขึ้นในวันที่มีการออกเยี่ยมบ้านนั้น พบว่า จะประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การตรวจสุขภาพเบื้องต้น (การวัดความดันโลหิต และการตรวจชีพจร)

เมื่อเดินทางไปถึงบ้านผู้พิการแต่ละคนแล้ว จะมีการทักทาย ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการมา และซักถามความเป็นอยู่ทั่วๆ ไป จากนั้น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ก็จะเข้ามาวัดความดันโลหิตและชีพจรและบันทึกค่าไว้เป็นสถิติในสมุดประจำตัวของ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) แต่ละคน นอกจากนั้นแล้ว อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ยังให้บริการตรวจวัดความดันโลหิตและชีพจรให้กับญาติและผู้ดูแลที่อยู่ในบ้านด้วย บางครั้งหาก อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ไม่สามารถมาร่วมกิจกรรมได้จะมีเจ้าหน้าที่ของกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมที่รับผิดชอบในแต่ละเขตเป็นผู้ทำหน้าที่นี้แทน หรือหากมีนักศึกษาสาขาสาธารณสุขศาสตร์ที่มาฝึกงานที่เทศบาลติดตามออกเยี่ยมบ้านด้วยก็จะให้ทำหน้าที่นี้แทน

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินกิจวัตรประจำวันขั้นพื้นฐาน (Barthel's Index)

นอกจากการตรวจวัดความดันโลหิตและชีพจรแล้ว อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ยังรับผิดชอบในส่วนของการตรวจประเมินกิจวัตรประจำวันขั้นพื้นฐานของผู้พิการ ซึ่งเป็นการให้คะแนนตามหัวข้อกิจกรรมพื้นฐาน 10 ด้าน ที่ผู้พิการควรจะทำได้ในการใช้ชีวิตประจำวัน โดย อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อาจใช้การสอบถามจากผู้พิการ ญาติ หรือผู้ดูแล และการสังเกตผู้พิการเพื่อประเมินกิจวัตรประจำวันขั้นพื้นฐาน แล้วจึงนำคะแนนที่ได้มาเปรียบเทียบกับช่วงคะแนนตามเกณฑ์การประเมินระดับความสามารถ เพื่อประเมินว่าผู้พิการมีระดับความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันอยู่ที่ระดับใด

ทั้งนี้ ทางนักกายภาพบำบัดจะมีการชี้แจงและสอนวิธีในการประเมินให้กับ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในวันที่มีกาประชุมเตรียมงานแล้ว การประเมินกิจวัตร

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ประจำวันของผู้พิการมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อกิจกรรมต่อไป เพราะนักภาพบำบัดจะนำผลการประเมินดังกล่าวมาใช้ในการจัดโปรแกรมการฟื้นฟูสมรรถภาพที่เหมาะสมกับผู้พิการต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 การซักประวัติและข้อมูลทั่วไปของผู้พิการ

ในกิจกรรมนี้เจ้าหน้าที่จากกองสวัสดิการสังคมจะเป็นผู้สอบถามและกรอกข้อมูลทั่วไปของผู้พิการ รวมถึงข้อมูลด้านความพิการ แผนที่บ้าน และแผนผังเครือญาติ (Family Folder) โดยบันทึกข้อมูลดังกล่าวลงในแบบฟอร์มการเยี่ยมบ้านผู้พิการ การซักประวัติส่วนตัวผู้พิการนั้นครอบคลุมทั้งข้อมูลส่วนตัว สถานภาพ การศึกษา อายุ อาชีพ การสูบบุหรี่ การดื่มสุรา การรับประทานอาหาร และครอบคลุมถึงข้อมูลผู้ดูแลผู้พิการด้วย หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่กองสวัสดิการสังคมที่ซักประวัติส่วนตัวผู้พิการจะทำการบันทึกแผนที่บ้านและแผนผังเครือญาติ เพื่อทำความเข้าใจโครงสร้างความสัมพันธ์ทางเครือญาติของผู้พิการและคนอื่นๆ โดยใช้สัญลักษณ์ต่างๆ การทำแผนผังเครือญาติจะช่วยให้นักกายภาพบำบัดสามารถประเมินความพิการ ความสัมพันธ์กับครอบครัวและสามารถให้โปรแกรมการฟื้นฟูสมรรถภาพแก่ญาติที่ดูแลได้ หากไม่มีญาติพี่น้องหรือมีน้อยก็จะได้แนะนำให้ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) มาช่วยดูแลแทน ในระหว่างการซักประวัติและข้อมูลทั่วไป ทีมเยี่ยมบ้าน[5] คนอื่นๆ จะทำการสำรวจสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยของผู้พิการว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ ตลอดจนบริเวณรอบบ้านเพื่อดูความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน เพราะสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการ และการติดต่อกับเพื่อนบ้าน การออกไปพบปะกับคนในชุมชนก็จะส่งผลต่อสภาพจิตใจของผู้พิการด้วย หากสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยไม่เหมาะสม ทางทีมเยี่ยมบ้านก็จะได้ให้คำแนะนำหรือความช่วยเหลือต่อไป

หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมและเจ้าหน้าที่กองสวัสดิการสังคมจะร่วมกันรับฟังความคิดเห็นของผู้พิการเกี่ยวกับการให้บริการด้านสุขภาพแก่ผู้พิการของเทศบาล การจัดสวัสดิการแก่ผู้พิการ การมอบเบี้ยยังชีพ และการอำนวยความสะดวกในเรื่องของสถานที่และอุปกรณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับผู้พิการ ตลอดจนความต้องการอื่นๆ เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวไปเสนอแก่ผู้บริหารของเทศบาล เพื่อหาแนวทางในการช่วยเหลือผู้พิการด้านต่างๆ ที่เหมาะสมต่อไป ทั้งนี้ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการซักประวัติผู้พิการ แผนที่บ้าน แผนผังเครือญาติ สภาพที่อยู่อาศัย และความต้องการต่างๆ จะถูกบันทึกลงในโปรแกรมคอมพิวเตอร์โดยนักกายภาพบำบัดด้วย เพื่อนำ

[5] ทีมเยี่ยมบ้าน จะประกอบไปด้วย ทีมสหวิชาชีพ (ซึ่งมีทั้ง นักกายภาพบำบัด, นักกิจกรรมบำบัด, เจ้าหน้าที่จากกองสวัสดิการสังคม, เจ้าหน้าที่จากกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม, และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน) และผู้เข้าร่วมคนอื่นๆ ที่ไม่ใช่ทีมสหวิชาชีพในการออกเยี่ยมบ้านในแต่ละครั้ง เช่น คณะผู้บริหารของเทศบาล สมาชิกสภาเทศบาล ประธานชุมชน นักศึกษาแพทย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่ไปฝึกงานที่โรงพยาบาลแม่แตง และนักศึกษาสาขาสาธารณสุขศาสตร์ที่ไปฝึกงานที่เทศบาล

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ข้อมูลเหล่านั้นไปใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับการให้โปรแกรมการฟื้นฟูสมรรถภาพ และข้อมูลพื้นฐานสำหรับการออกเยี่ยมบ้านในครั้งต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 การซักประวัติการเจ็บป่วยและข้อมูลทางการแพทย์อื่นๆ, การตรวจประเมินร่างกาย, และการให้คำแนะนำด้านสุขภาพและการให้โปรแกรมฟื้นฟูสมรรถภาพ

กิจกรรมนี้ดำเนินการโดยนักกายภาพบำบัดที่จะสำรวจข้อมูลในส่วนของประวัติการเจ็บป่วยทั้งในอดีตและปัจจุบัน และสอบถามข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องทางการแพทย์ และตรวจประเมินร่างกายและวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในระบบต่างๆ ของร่างกายโดยเฉพาะระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อระบบประสาท ระบบการไหลเวียนเลือดและการหายใจ และพัฒนาการทางการเคลื่อนไหว รวมถึงประเมินระดับความสามารถของผู้ป่วยในการช่วยเหลือตนเองในการประกอบกิจวัตรประจำวันต่างๆ เพื่อที่นักกายภาพบำบัดและนักกิจกรรมบำบัดจะได้จัดโปรแกรมการฟื้นฟูสมรรถภาพที่เหมาะสม ซึ่งประกอบด้วย ท่าสำหรับการออกกำลังกายที่เหมาะสม หรือท่าออกกำลังกล้ามเนื้อ และแนะนำให้ผู้พิการออกกำลังกายเองวันละกี่ครั้ง กี่เวลา และบันทึกลงในแบบบันทึกการเยี่ยมบ้าน ซึ่งท่าออกกำลังกายนี้จะให้ญาติ และ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จะร่วมเรียนรู้ด้วยเพื่อให้สามารถดูแลผู้พิการได้อย่างถูกต้อง

ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์ปัญหาเพื่อจัดทำแผนการติดตามเยี่ยมบ้านผู้พิการแบบต่อเนื่อง

ในขั้นตอนดังกล่าวนั้นทางทีมสหวิชาชีพจะร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาและจัดกลุ่มผู้พิการ ซึ่งในการจัดกลุ่มผู้พิการนั้นสามารถจำแนกผู้พิการออกเป็น 2 กรณี คือ กรณีที่ 1 ผู้พิการที่มีปัญหาต้องส่งปรึกษาต่อไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือให้ความช่วยเหลือได้ เช่น ในผู้พิการที่มีปัญหาทางด้านสุขภาพจะส่งไปปรึกษาต่อที่คลินิกชุมชน หรือสถานีอนามัย (ปัจจุบัน คือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล) ที่อยู่ใกล้บ้าน หรือโรงพยาบาลแม่แตง สำหรับผู้พิการที่มีปัญหาด้านสวัสดิการต่างๆ จะส่งไปปรึกษายังเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา เป็นต้น, และกรณีที่ 2 ผู้พิการที่ต้องได้รับการเยี่ยมบ้านผู้พิการแบบต่อเนื่อง โดยการจัดกลุ่มผู้พิการที่ได้รับการเยี่ยมบ้านแล้วเพื่อการติดตามเยี่ยมบ้านแบบต่อเนื่อง โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 เยี่ยมบ้านทุก 1 เดือน, กลุ่มที่ 2 เยี่ยมบ้านทุก 3 เดือน, และกลุ่มที่ 3 เยี่ยมบ้านทุก 6 เดือน

การออกเยี่ยมบ้านผู้พิการในชุมชนบางครั้งจะพบผู้พิการรายใหม่ที่ยังไม่ได้ขึ้นทะเบียนผู้พิการหรือคนในชุมชนที่อยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการเป็นผู้พิการ การค้นพบผู้พิการรายใหม่เกิดจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) หรือญาติของผู้พิการ เมื่อทราบว่าจะมีทีมเยี่ยมบ้านไปเยี่ยมบ้านก็จะขอให้ไปดูผู้พิการคนนั้น หากเป็นกรณีที่อยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการเป็นผู้พิการก็จะให้คำแนะนำเรื่องการดูแลสุขภาพ สำหรับผู้พิการนั้นนักกายภาพบำบัดและนักกิจกรรมบำบัดจะร่วมกันตรวจประเมินว่ามีลักษณะความพิการหรือไม่ เป็นความพิการประเภทใด และอยู่ในระดับใด

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ซึ่งผลการตรวจประเมินสามารถแยกเป็น 2 กรณี คือ กรณีที่ 1 ผลการตรวจประเมินปรากฏว่ายังอยู่ในภาวะที่ฟื้นฟูได้โดยไม่ต้องขึ้นทะเบียนผู้พิการ ทีมเยี่ยมบ้านก็จะให้คำแนะนำการดูแลสุขภาพและวิธีการฟื้นฟูสมรรถภาพ, และกรณีที่ 2 ผลการตรวจประเมินปรากฏว่าเป็นผู้พิการที่อยู่ในเกณฑ์ที่ต้องขึ้นทะเบียนผู้พิการ นักกายภาพบำบัดจะประเมินความพิการและทำหนังสือรับรองความพิการและให้แพทย์โรงพยาบาลแม่แตงเป็นผู้ลงนามรับรองความพิการให้ โดยแพทย์ได้มอบอำนาจให้นักกายภาพบำบัดเป็นผู้ประเมินความพิการ ทำให้ผู้พิการรายใหม่ไม่ต้องเดินทางไปตรวจประเมินความพิการและขอใบรับรองความพิการที่โรงพยาบาลแม่แตง

หลังจากที่ได้มีการออกเยี่ยมบ้านผู้พิการในหมู่บ้านม่วงคำซึ่งเป็นหมู่บ้านนำร่องเสร็จสิ้นแล้วนั้น ทางทีมสหวิชาชีพก็ได้มาประชุมสรุปผลการดำเนินการร่วมกัน ซึ่งผลการดำเนินก็ประสบความสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ จากนั้นทางทีมสหวิชาชีพจึงได้มีแนวคิดที่จะขยายกิจกรรมดังกล่าวไปจัดให้บริการแก่ผู้พิการในหมู่บ้านอื่นๆ ทั้งในเขตที่ 1, 2, และ 3 ต่อๆ ไป ทางทีมสหวิชาชีพจึงได้ทำการขอรับการสนับสนุนจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติเพื่อนำเงินที่ได้ไปใช้ในการดำเนินกิจกรรม และก็ได้มีการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวจนครบทุกหมู่บ้านในเขตเทศบาล (สรุปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล A002, A004, A005, A006, A010, A011, A012 และ A013)

จากที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น พบว่า รูปแบบของสวัสดิการสังคมด้านสุขภาพอนามัยที่เทศบาลจัดทำให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการนั้น ประกอบไปด้วย 3 รูปแบบ ดังนี้ (1) รูปแบบของการป้องกันโรคด้วยบริการตรวจเช็คสุขภาพ เช่น การตรวจวัดความดันโลหิต การชั่งน้ำหนัก การวัดส่วนสูง สำหรับสูงอายุและผู้พิการในเขตเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา (2) รูปแบบของการส่งเสริมสุขภาพด้วยกิจกรรมการออกกำลังกายที่ศูนย์สามวัยของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา และ (3) รูปแบบของการฟื้นฟูสมรรถภาพให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการในเขตเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนาด้วยกิจกรรมการออกเยี่ยมบ้าน ซึ่งในการจัดทำสวัสดิการสังคมในด้านดังกล่าวนี้ประกอบไปด้วยกลไกที่เกี่ยวข้องหลายส่วน ดังนี้

1) ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสวัสดิการสังคมในด้านสุขภาพ ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ของของกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมของเทศบาล สมาชิกสภาเทศบาล ประธานชมรมผู้สูงอายุ ผู้นำแต่ละชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) นักกายภาพบำบัดจากศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกน นักกิจกรรมบำบัด

2) งบประมาณในการดำเนินงาน จาก เทศบาล, สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.)

3) จุดให้บริการ ประกอบด้วย ที่ทำการกลุ่ม/ชมรมผู้สูอายุ วัด หอประชุม ศาลาชุมชน ที่ทำการกองทุนหมู่บ้าน ศูนย์สามวัยสานสายใยรักแห่งครอบครัว

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

4) อุปกรณ์ส่งเสริมสุขภาพ ประกอบด้วย เครื่องออกกำลังกายแบบสากล และเครื่องออกกำลังกายที่จัดทำขึ้นเองภายในชุมชน

5) ระบบการขนส่ง ประกอบด้วย รถราง

6) ระบบการติดต่อสื่อสาร ประกอบด้วย เสียงตามสาย สถานีวิทยุของสถานี การพูดคุยกัน

5.6 รูปแบบและกลไกในการจัดสวัสดิการสังคมด้านความจำเป็นพื้นฐาน[6]ให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการในเขตเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา

สวัสดิการสังคมในด้านความจำเป็นพื้นฐาน[7] ที่เทศบาลจัดทำขึ้นสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการนั้นสามารถแบ่งออกเป็น 5 รูปแบบที่สำคัญ ดังนี้

5.6.1 สวัสดิการสังคมด้านความจำเป็นพื้นฐานในรูปแบบของการให้บริการขึ้นทะเบียนให้แก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา

การขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุนั้นถือเป็นเรื่องที่สำคัญ หากผู้สูงอายุได้รับการขึ้นทะเบียนแล้วนั้นก็จะส่งผลให้ผู้สูงอายุคนดังกล่าวได้รับสิทธิต่างๆ โดยเฉพาะสิทธิในการได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ตามระเบียบคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ พ.ศ. 2552 และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2552

โดยการขึ้นทะเบียนให้แก่ผู้สูงอายุนั้นถือเป็นหน้าที่หนึ่งที่สำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องจัดให้บริการแก่ผู้สูงอายุของทั้ง 3 เขตพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของผู้บริหารเทศบาลที่พยายามผลักดันให้ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลทุกคนได้รับสิทธิต่างๆ ตามที่ตนพึงได้รับ ดังนั้นทางเทศบาลจึงพยายามหาช่องทาง วิธีการ และกลไกต่างๆ ที่จะช่วยให้ผู้สูงอายุได้รับสิทธิโดยให้ความสำคัญกับการจัดทำบริการในที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนผู้สูงอายุโดยเริ่มต้นจากการที่เจ้าหน้าที่กองสวัสดิการสังคมร่วมกับเจ้าหน้าที่จากกองสาธารสุขและสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ได้ทำการสืบค้นเพื่อหาผู้สูงอายุที่ยังไม่ได้รับการขึ้นทะเบียน โดยจะใช้วิธีการลงไปค้นหาตามชุมชน ผ่านทางการกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมการออกเยี่ยมบ้าน หรือเจ้าหน้าที่ของเทศบาลจะมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสิทธิที่ผู้สูงอายุพึง

[6] ด้านความจำเป็นพื้นฐานของงานวิจัยชิ้นนี้ จะครอบคลุมในส่วนของ ปัจจัย 4, รายได้, การขึ้นทะเบียนของผู้สูงอายุและผู้พิการเพื่อให้ผู้สูงอายุและผู้พิการเหล่านั้นได้รับสิทธิตามที่กฎหมายกำหนด

[7] อ้างแล้ว

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ได้รับ ตลอดจนเกณฑ์การขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุ[8] และมีการให้ความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการในการมาขอขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุ ณ กองสวัสดิการสังคมที่สำนักงานเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา โดยเจ้าหน้าที่ของเทศบาลจะขอความร่วมมือไปยังสมาชิกสภาเทศบาลของทั้ง 3 เขตพื้นที่ และประธานชุมชนให้มีการประกาศแจ้งไปยังผู้สูงอายุและผู้พิการในเขตพื้นที่ของตนผ่านทางเสียงตามสาย ส่วนเจ้าหน้าที่ของเทศบาลก็จะประชาสัมพันธ์การขึ้นทะเบียนดังกล่าวผ่านทางคลื่นวิทยุชุมชน ซึ่งผู้สูงอายุที่ต้องการขึ้นทะเบียนนั้นสามารถมาแจ้งความประสงค์ได้ที่กองสวัสดิการสังคม ณ สำนักงานของเทศบาลได้ในวันที่เทศบาลเปิดให้บริการ ซึ่งหลังจากที่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลได้มายื่นความจำนงแล้วนั้น ทางเจ้าหน้าที่ของเทศบาลก็จะรวบรวมเอกสาร ตรวจสอบเอกสาร และทำการขึ้นทะเบียนให้แก่ผู้สูงอายุคนดังกล่าว เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับสิทธิในการได้รับเบี้ยยังชีพในปีงบประมาณถัดไป

5.6.2 สวัสดิการสังคมด้านความจำเป็นพื้นฐานในรูปแบบของการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา

การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุตามความเข้าใจของผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม ซึ่งถือเป็นตัวแทนของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดทำสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุภายในเขตเทศบาล พบว่า บางกลุ่มมองว่าเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เป็นสวัสดิการเพียงรูปแบบเดียวที่ภาครัฐได้จัดทำให้แก่ผู้สูงอายุ เนื่องจากเป็นสวัสดิการที่มีความเป็นรูปธรรม ผู้สูงอายุสามารถจับต้องได้ (ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม A012) แต่บางกลุ่มมองว่าเบี้ยยังชีพถือเป็นหนึ่งในหลายๆ รูปแบบของสวัสดิการที่ภาครัฐจัดทำให้แก่ผู้สูงอายุ (ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม A007, A008 และ A009) แต่ทว่าจำนวนเงินเบี้ยยังชีพที่ผู้สูงอายุได้รับนั้นผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มมองว่า ไม่เพียงพอสำหรับการดำรงชีวิตในปัจจุบัน ภาครัฐควรมีการเพิ่มอัตราเบี้ยยังชีพขึ้นจากเดิม เป็น 1,000 หรือ 1,500 บาทต่อเดือน (ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม A007 และ A011)

สำหรับผู้สูงอายุที่จะได้รับการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพนั้นจะต้องเป็นผู้ที่ได้ขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ซึ่งรายละเอียดของการขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุนั้นได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น ซึ่งการแจกเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุนั้นถือเป็นอีกหนึ่งบทบาทหนึ่งที่สำคัญของการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ของตน แต่เดิมนั้นหน้าที่ดังกล่าวเป็นของกรมประชาสงเคราะห์ แต่ต่อมาหลังจากที่มีการกระจายอำนาจมายังท้องถิ่น หน้าที่ดังกล่าวก็ถูกโอนถ่ายมาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งให้มาเป็นผู้ดำเนินการ ส่วนระเบียบวิธีการในการ

[8] ผู้สูงอายุที่มีสิทธิในการมาขอขึ้นทะเบียนที่เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา หมายถึง ผู้สูงอายุที่มีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปมีสัญชาติไทย และอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

จ่ายเบี้ยพร้อมทั้งอัตราในการจ่ายเบี้ยยังชีพนั้นจะถูกกำหนดจากกระทรวงมหาดไทยซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 ตามระเบียบดังกล่าวผู้สูงอายุในแต่ละท้องถิ่นนั้นจะไม่ได้รับเบี้ยยังชีพทุกคน แต่จะมีการคัดเลือกและจัดลำดับผู้มีสิทธิของแต่ละท้องถิ่นขึ้น ต่อมาในปี พ.ศ. 2552 กระทรวงมหาดไทยก็ได้มีการปรับเปลี่ยนผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพ จากที่ต้องมีการคัดเลือกก่อนนั้นก็กลายมาเป็นมอบเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุทุกคนที่มีคุณสมบัติตรงตามที่ระเบียบกระทรวงมหาไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2552 กำหนดไว้ นอกจากนั้นในระเบียบดังกล่าวยังได้กำหนด ระเบียบและขั้นตอนในการการยื่นคำขอรับเงินเบี้ยยังชีพ ว่าผู้สูงอายุต้องไปยื่นคำขอด้วยตนเองต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตนมีภูมิลำเนาอยู่ ณ สำนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ แต่หากไม่สามารถเดินทางไปดำเนินการได้เองก็สามารถมอบอำนาจเป็นลายลักษณ์อักษรให้แก่ผู้อื่นให้ไปรับเบี้ยแทนตนได้ หลังจากที่ได้ยื่นคำขอแล้วนั้นทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็จะเป็นผู้ไปดำเนินการเบิกจ่ายงบประมาณที่จะนำมาจ่ายเบี้ยยังชีพต่อไป ส่วนอัตราและวิธีการในการแจกเบี้ยยังชีพนั้นก็ได้ถูกกำหนดไว้ในระเบียบดังกล่าว ดังนี้

ข้อ 12 ว่าด้วยการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้จ่ายในอัตราเดือนละห้าร้อยบาท หรือตามมติรัฐมนตรี

ข้อ 13 การจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้แก่ผู้มีสิทธิตามระเบียบนี้ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจ่ายเป็นเงินสด หรือโอนเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารในนามผู้มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ หรือในนามบุคคลที่รับมอบอำนาจเป็นหนังสือจากผู้มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เป็นรายเดือนภายในวันที่ 10 ของทุกเดือน

จากระเบียบดังกล่าวนั้นทางเทศบาลก็ได้นำมายึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติสำหรับการแจกเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาล แต่บางขั้นตอนนั้นทางเทศบาลก็ได้มีการปรับเปลี่ยนวิธีการ เพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้สูงอายุในแต่ละชุมชนมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลทุกคนได้รับเบี้ยยังชีพ

สำหรับวิธีการในการแจกเบี้ยยังชีพนั้น พบว่า ก่อนที่จะมีการแจกเบี้ยในแต่ละเดือนนั้นทางเจ้าหน้าที่ของกองสวัสดิการสังคมจะทำการจัดเตรียมเงินไว้สำหรับจ่ายเบี้ยยังชีพ โดยเงินที่ใช้จะได้รับการอุดหนุนจากภาครัฐตามโครงการสร้างหลักประกันรายได้แก่ผู้สูงอายุ หมวดงบอุดหนุนเฉพาะกิจ และได้รับจากเทศบาลร่วมด้วย จากนั้นเจ้าหน้าที่ของเทศบาลจะทำการส่งหนังสือเชิญประธานชุมชนของแต่ละชุมชน, สมาชิกสภาเทศบาลของทั้ง 3 เขต, และประธานชมรมผู้สูงอายุให้มาร่วมประชุม เพื่อแจ้งแนวทางและขั้นตอนในการแจกเบี้ย และเพื่อที่จะให้ประธานชุมชน, สมาชิก

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

สภาเทศบาล, และประธานชมรมผู้สูงอายุนำข่าวสารดังกล่าวไปประกาศเสียงตามสายแจ้งให้ลูกบ้านของตนทราบ (สรุปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล A002, A008 และ A009) นอกจากนั้นในวันที่มีการประชุมเจ้าหน้าที่ของกองสวัสดิการสังคมจะมีการแจกเอกสารต่างๆ ที่ผู้สูงอายุต้องใช้สำหรับการมารับเบี้ยยังชีพให้แก่ประธานชุมชน ซึ่งหลังจากที่ประธานชุมชนได้รับเอกสารดังกล่าวแล้วนั้น แต่ละคนก็จะมีวิธีจัดการกับเอกสารที่ได้รับแตกต่างกันออกไป ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ เขตที่ 2 ชุมชนบ้านช่อแล หลังจากที่ประธานชุมชนได้รับเอกสารพร้อมบัตรคิวแล้วนั้น ประธานชุมชนก็จะนำไปเก็บและจัดเตรียมไว้ที่บ้านของประธานชุมชนก่อนแล้วจะนำมาแจกให้แก่ผู้สูงอายุในวันที่มีการแจกเบี้ยยังชีพ ส่วนชุมชนบ้านสันป่าสักทางผู้นำจะมีการประกาศผ่านทางเสียงตามสายให้ลูกบ้านของตนให้มารับเอกสารและบัตรคิวที่บ้านประธานชุมชนก่อนถึงวันแจกเบี้ยยังชีพ พอใกล้จะถึงวันแจกเบี้ยประมาณ 1 อาทิตย์ทางประธานชุมชน สมาชิกสภาเทศบาล และประธานชมรมผู้สูงอายุจะทำการประกาศเสียงตามสายแจ้งเตือนให้ผู้สูงอายุมารับเบี้ยยังชีพตามเวลาที่กำหนดในช่วงเวลาเช้าและเย็นในแต่ละวัน ส่วนเจ้าหน้าที่ของเทศบาลก็จะประชาสัมพันธ์ผ่านทางคลื่นวิทยุของชุมชนร่วมด้วย เมื่อถึงวันแจกเบี้ยยังชีพเจ้าหน้าที่ของกองสวัสดิการสังคมจะแบ่งออกเป็น 2 ทีม ซึ่งแต่ละทีมจะมีเจ้าหน้าที่ของกองคลังเข้าร่วมในการลงพื้นที่ด้วย โดยในวันดังกล่าวทั้งสองทีมจะมารวมตัวกันที่เทศบาลก่อนเวลา 08.00 น. ซึ่งเป็นเวลาที่เทศบาลนัดกับบ้านแรกเอาไว้ เมื่อรวมตัวกันเรียบร้อยแล้ว แต่ละทีมก็จะแยกกันไปตามจุดให้บริการของแต่ละหมู่บ้านที่ตนเองรับผิดชอบ หลังจากนั้นแต่ละจุดก็จะให้บริการแจกเบี้ยแก่ผู้สูงอายุที่แตกต่างกันออกไป

เขตที่ 1 บ้านปง ในการแจกเบี้ยของชุมชนบ้านปงนั้น เนื่องจากมีจำนวนผู้สูงอายุสูงถึง 329 คน จึงต้องใช้จำนวนเจ้าหน้าที่มากกว่าชุมชนอื่นๆ ดังนั้นทางเทศบาลจะขอความร่วมมือไปยังสมาชิกสภาให้เข้ามาร่วมในการดูแลความเรียบร้อยในการแจกเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุ โดยบ้านปงนั้นจะทำการแจกเบี้ยที่วัด จะมีการตั้งโต๊ะแบ่งตามช่วงอายุและมีการแบ่งลำดับที่ เพื่อให้เกิดความรวดเร็ว จากนั้นเมื่อเจ้าหน้าที่จัดเตรียมการเรียบร้อยแล้วเจ้าหน้าที่ก็จะตะโกนเรียกให้ผู้สูงอายุมารับเบี้ย

เขตที่ 2 บ้านวังแดง มีจำนวนผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพ 138 คน ในการแจกเบี้ยยังชีพทางเทศบาลได้เลือกหอประชุมวังแดงเป็นที่แจกเบี้ย และเนื่องจากบ้านดังกล่าวมีผู้สูงอายุจำนวนไม่มากนัก จึงมีการแบ่งโต๊ะในการแจกเบี้ยเพียง 3 โต๊ะ ซึ่งผู้พิการก็จะถูกรวมไว้กับผู้สูงอายุด้วย เนื่องจากผู้พิการก็มีจำนวนเพียง 24 คน โดยเจ้าหน้าที่จะมาทำการตั้งโต๊ะรอ จากนั้นเมื่อผู้สูงอายุมาถึงก็จะพากันทยอยเดินไปรับเบี้ยยังชีพ ไม่ต้องมารับเอกสารหรือบัตรคิวเหมือนชุมชนช่อแล เพราะเอกสารดังกล่าวผู้สูงอายุต้องไปรับที่บ้านประธานชุมชนก่อนถึงวันรับเบี้ยประมาณ 1 อาทิตย์ ซึ่งในการเดินทางมารับเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุชุมชนดังกล่าวมีหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเดินเท้ามาด้วย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตนเอง ปั่นจักรยานมารับ หรือผู้สูงอายุบางคนที่บ้านอยู่ไกลก็จะจ้างรถรับจ้างให้มาส่ง ซึ่งเสียค่าใช้จ่ายประมาณ 20 บาทต่อครั้ง

เขตที่ 3 ชุมชนบ้านช่อแล ซึ่งมีจำนวนผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพถึง 427 คนนั้น ในชุมชนดังกล่าวจะมีวิธีการจัดการที่แตกต่างจากวิธีการที่แตกต่างจากชุมชนอื่น โดยชุมชนดังกล่าวทางประธานชุมชนจะมีการตั้งโต๊ะที่บริเวณศูนย์บริการผู้สูงอายุ ซึ่งอยู่บริเวณเดียวกับศาลาชุมชนบ้านช่อแลซึ่งเป็นสถานที่ตั้งโต๊ะแจกเบี้ยยังชีพของเจ้าหน้าที่ของเทศบาล โดยประธานชุมชนจะมาตั้งโต๊ะเพื่อแจกบัตรคิว แจกเอกสาร และตรวจเอกสารพร้อมกับเซ็นต์เอกสารรับรองเป็นพยานให้แก่ผู้สูงอายุก่อนที่เจ้าหน้าที่ของเทศบาลจะมาถึงก่อนประมาณ 1 ชั่วโมง (ประมาณ 07.00 น.) เป็นบริการแบบ one stop service (จากการสัมภาษณ์) และเมื่อผู้สูงอายุได้รับเอกสารจากประธานชุมชนแล้วนั้น ผู้สูงอายุก็จะพากันทยอยเดินไปยังอาคารที่ตั้งของศาลาชุมชนซึ่งตั้งอยู่ข้างๆ กับศูนย์บริการชุมชน ซึ่งเจ้าหน้าที่จะทำการตั้งโต๊ะแบ่งออกเป็น 6 โต๊ะ ตามช่วงอายุ 60 – 69, 70 – 79 และ 80 ปีขึ้นไป จากนั้นผู้สูงอายุก็จะพากันทยอยไปต่อแถวเพื่อรอรับเบี้ยยังชีพ

"...แต่ที่นี่ผมอยากให้มาที่นี่ เอาที่นี่แหละง่ายดี พอมาถึงที่นี่ก็จะแสดงว่าเขาจะได้รับการคัดกรองในระดับหนึ่ง แล้วเอกสารบางครั้งมอบฉันทะมา หรือเอกสารบางอันที่เราต้องเซ็นต์เป็นพยาน ก็ถ้าหากว่าไปรับที่บ้านคนก็ไม่ครบ เพราะพยานมันตั้ง 2 คน ก็ต้องไปอีกหลายที่ แล้วสุดท้ายก็ต้องมารับเงินที่นี่ เพราะฉะนั้นมาที่นี่เถอะ ที่นี่เราก็ใช้ประกาศเสียงตามสาย...เหมือนเป็น one stop service เลย แล้วก็ต้องมาก่อน 1 ชั่วโมง...ครับ อย่างวันนี้เทศบาลจะแจก 8 โมง เราก็มาตั้งแต่ 7 โมง คนเขาก็จะมาตรวจๆ เอกสาร 400 กว่าคนนี่ อย่างเรานี่ก็ใช้เวลาชั่วโมงหนึ่งได้ เวลาก็คงพอดีกับที่ทางเทศบาลตั้งโต๊ะแจกเบี้ยยังชีพ ก็พอดีกัน..." (ผู้ให้สัมภาษณ์ A008)

ในการแจกเบี้ยยังชีพนั้นทางเจ้าหน้าที่กองสวัสดิการสังคมจะกำหนดให้มีการแจกเบี้ยในช่วงต้นเดือนของทุกเดือนประมาณวันที่ 1 ถึง 5 ของทุกเดือน ซึ่งในการแจกเบี้ยต้องแล้วเสร็จภายใน 3 วัน โดยจะทำการแจกเบี้ยยังชีพทั้งผู้สูงอายุและผู้พิการรวมกันวันละ 1 เขต ซึ่งผู้สูงอายุคนใดที่ไม่ได้มารับเบี้ยยังชีพตามจุดให้บริการนั้น ผู้สูงอายุคนดังกล่าวต้องนำเอกสารไปขอรับเบี้ยยังชีพภายหลังที่กองสวัสดิการสังคมของเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา และทุกๆ 3 เดือน ทางคณะผู้บริหารของเทศบาลก็จะร่วมลงพื้นที่พร้อมกับเจ้าหน้าที่ของเทศบาลเพื่อไปพบปะพูดคุย, แจ้งข่าวสารต่างๆ เช่น ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับสิทธิที่ผู้สูงอายุจะได้รับ รวมทั้งยังลงพื้นที่เพื่อไปของรับฟังปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุในแต่ละชุมชน และสิ่งที่สังเกตเห็นได้ก็คือ ในทุกชุมชนจะมีสมาชิกสภาเทศบาลหรือประธานชุมชนมาคอยให้บริการ และดูแลความเรียบร้อยในการแจกเบี้ยยังชีพของทุกชุมชน (จากการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมกลุ่ม A008 และ A009)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาพ 5.5 การแจกเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุตามจุดให้บริการในแต่ละชุมชน

5.6.3 สวัสดิการสังคมด้านความจำเป็นพื้นฐานในรูปแบบของการให้บริการขึ้นทะเบียนให้แก่ผู้พิการในเขตเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา

ในการที่ผู้พิการจะได้รับสิทธิต่างๆ ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 นั้น อาทิ สิทธิในการรับเบี้ยความพิการนั้น ผู้พิการจำเป็นที่จะต้องมีบัตรประจำตัวผู้พิการ และต้องไปขึ้นทะเบียนผู้พิการ ซึ่งตามระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติว่าด้วย หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการยื่นคำขอมีบัตรประจำตัวคนพิการ และการออกบัตร การกำหนดสิทธิหรือการเปลี่ยนแปลงสิทธิ การขอสละสิทธิของคนพิการ และอายุบัตรประจำตัวคนพิการ พ.ศ. 2552 กำหนดให้คนพิการที่มีสัญชาติไทยไปยื่นคำขอมีบัตรประจำตัวคนพิการ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าขึ้นทะเบียนคนพิการที่สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติและสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด โดยบัตรประจำตัวคนพิการมีอายุ 6 ปี นับแต่วันออกบัตร ซึ่งมีเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการยื่นคำขอมีบัตรประจำตัวคนพิการ ประกอบด้วย 1) สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน สำเนาบัตรประจำตัวข้าราชการ หรือสำเนาสูติบัตรของคนพิการ, 2) สำเนาทะเบียนบ้านของคนพิการ, 3) รูปถ่ายขนาด 1 นิ้ว ถ่ายมาแล้วไม่เกิน 6 เดือน จำนวน 2 รูป, และ 4) ใบรับรองความพิการโดยผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมของสถานพยาบาลของรัฐหรือสถานพยาบาลเอกชนที่เลขาธิการประกาศกำหนด เว้นแต่กรณีสภาพความพิการที่ไม่สามารถเห็นได้โดยประจักษ์ ไม่ต้องมีใบรับรองความพิการก็ได้ คนพิการตามกฎหมายนั้นสามารถจำแนกสภาพความพิการได้ 6 ประเภท คือ ความพิการทางการมองเห็น, ความ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

พิการทางการได้ยินหรือการสื่อความหมาย, ความพิการทางด้านการเคลื่อนไหวหรือร่างกาย, ความพิการทางจิตหรือพฤติกรรม, ความพิการทางสติปัญญาหรือออทิสติก และความพิการทางการเรียนรู้

จากกฎหมายข้างต้นประกอบกับแนวคิดของผู้บริหารเทศบาล ที่มองว่า ผู้พิการถือเป็นประชาชนคนหนึ่งในสังคม ที่ต้องได้รับสิทธิตามที่ผู้พิการพึงมี พึงได้รับ ไม่ว่าจะเป็นสวัสดิการทางด้านการสาธารณสุข ด้านกฎหมาย และด้านอื่นๆ (สรุปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล A001) ส่งผลให้เทศบาลพยายามที่จะผลักดันให้ผู้พิการในเขตเทศบาลทุกคนได้รับการขึ้นทะเบียน โดยเทศบาลพยายามหาช่องทาง วิธีการ และกลไกต่างๆ ที่จะช่วยในการค้นหาผู้พิการในเขตเทศบาลที่ยังไม่ได้ขึ้นทะเบียนผู้พิการ และจะช่วยอำนวยความสะดวกในการดำเนินการขึ้นทะเบียนให้แก่ผู้พิการในกลุ่มดังกล่าวให้ได้สิทธิ เพื่อให้ผู้พิการมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แต่สำหรับผู้พิการและผู้ดูแลผู้พิการส่วนใหญ่กลับมองว่า สิทธิต่างๆ ที่ผู้พิการได้รับเป็นการสงเคราะห์ การช่วยเหลือจากรัฐ โดยรัฐผู้พิการเหล่านั้นว่าเป็นเพียงผู้ด้อยโอกาส (ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม A013 และ A014)

สำหรับการดำเนินการให้บริการขึ้นทะเบียนแก่ผู้พิการในเขตเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนานั้น ในอดีตผู้พิการในเขตเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนาต้องเดินทางไปขอขึ้นทะเบียนด้วยตนเอง แต่เนื่องจากผู้พิการส่วนใหญ่ในเขตเทศบาลเป็นผู้ที่มีสภาพร่างกายบกพร่อง และส่วนมากจะบกพร่องทางด้านการเคลื่อนไหวกว่าร้อยละ 70 ของผู้พิการทั้งหมด (สรุปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล A002 และ A006) ส่งผลให้การเดินทางไปขอขึ้นทะเบียนด้วยตนเองเป็นไปด้วยความยากลำบาก ดังนั้นทางเทศบาลจึงดำเนินการให้บริการขึ้นทะเบียนแก่ผู้พิการในเขตเทศบาล โดยการดำเนินการดังกล่าวจะมีเจ้าหน้าที่จากกองสวัสดิการสังคมและเจ้าหน้าที่จากกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินการ โดยจะเริ่มจากการสืบหาผู้พิการที่ยังไม่ได้รับการขึ้นทะเบียน โดยจะใช้วิธีการเชิงรุกคือ ลงไปค้นหาผู้พิการในแต่ละชุมชน ผ่านทางการกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมการออกเยี่ยมบ้าน (Home health care) (รายละเอียดดังที่ได้กล่าวไว้ใน 5.1.3 สวัสดิการสังคมด้านสุขภาพอนามัยในรูปแบบของการฟื้นฟูสมรรถภาพให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการในเขตเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนาด้วยกิจกรรมการออกเยี่ยมบ้านที่จัดขึ้น) หรือทางเทศบาลมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนของผู้พิการไปยังผู้พิการและผู้พิการผ่านทางสถานีวิทยุชุมชน และมีการส่งหนังสือแจ้งไปยังประธานชุมชนและสมาชิกสภาเทศบาลเพื่อให้แจ้งข่าวสารดังกล่าวแก่ผู้พิการในเขตความรับผิดชอบของตน จากนั้นผู้พิการที่ต้องการจะขึ้นทะเบียนต้องไปพบแพทย์เพื่อรับการตรวจและได้รับการรับรองความพิการจากแพทย์ ซึ่งเทศบาลได้ให้การช่วยเหลือแก่ผู้พิการทั้งในการพาผู้พิการไปรับการตรวจที่โรงพยาบาล ตัวอย่างเช่น ผู้พิการทางสติสองคนหนึ่งที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล โดยผู้พิการคนดังกล่าวได้อาศัยอยู่กับน้องชาย ทว่าก็ไม่ได้ให้การดูแลเอาใจใส่จากน้องชายมากนัก หลังจากที่เทศบาลได้ลงพื้นที่ไปตรวจเจอ เจ้าหน้าที่ของ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

เทศบาลพบว่าผู้พิการคนดังกล่าวไม่ได้รับการช่วยเหลือใดๆ จากภาครัฐ เนื่องจากผู้พิการไม่มีบัตรประจำตัวประชาชนซึ่งถือเป็นหลักฐานสำคัญสำหรับการได้รับสิทธิต่างๆ ในฐานะที่เป็นคนไทย เมื่อคณะผู้บริหารเทศบาลได้รับทราบถึงกรณีของผู้พิการคนดังกล่าว จึงได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่กองสวัสดิการสังคมร่วมกับเจ้าหน้าที่กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมให้พาผู้พิการคนดังกล่าวไปทำบัตรประชาชน ไปตรวจร่างกายที่โรงพยาบาลเพื่อขึ้นทะเบียนผู้พิการ และขึ้นทะเบียนขอรับเบี้ยความพิการ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ผู้พิการพึงได้รับ หลังจากนั้นก็ทำให้ผู้พิการที่คนดังกล่าวมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

"...อย่างครั้งหนึ่งมีผู้พิการสติปัญญาสองคนพี่น้อง อยู่ที่บ้าน คนในครอบครัวจะเอาไว้ใต้ยุ้งข้าว เป็นห้องเล็กๆ ไม่มีแม้กระทั่งบัตรประชาชน อาศัยน้องผู้ชายคอยดูแล จนน้องไม่มีครอบครัวเพราะต้องคอยดูแลพี่ ตอนนี้ก็ยัง มีชีวิตอยู่ ทางผู้บริหารเองก็ได้ ให้ความอนุเคราะห์ เอารถไปรับผู้พิการคนดังกล่าวจากบ้าน เพราะว่าในหลักเกณฑ์เงื่อนไขของการที่ต้องมีบัตรประจำตัวผู้พิการ ต้องมีบัตรประชาชน แต่ เขามีแค่ สำเนาทะเบียนบ้าน เทศบาลเราก็เอารถไปรับผู้พิการที่บ้านเอาไปทำบัตรประชาชน จากการที่ว่าผู้พิการอยู่ในใต้ยุ้งข้าวเป็นเวลานาน นานแล้วที่ ไม่ได้ไปไหนเลยจนอายุห้าสิบ ตอนที่เราไปเจอห้าสิบกว่าแล้ว ยืนไม่ค่อยได้ ต้องคอยประคองเวลาถ่ายรูป เราต้องนั่งข้างล่างคอยประคองให้เขาสามารถ ยืนได้ โก้งโค้งถ่ายรูปได้ หลังจากนั้นก็พาไปพบแพทย์ที่โรงยา (โรงพยาบาล) แพทย์ก็ให้การวินิจฉัยว่า เป็นผู้พิการทางสติปัญญาระดับที่หนึ่ง คือระดับที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ หลังจากนั้น ก็คือได้รับสวัสดิการที่ผู้พิการควรได้..." (ผู้ให้สัมภาษณ์ A002)

นอกจากการพาผู้สูงอายุไปตรวจที่โรงพยาบาลเพื่อให้แพทย์ให้การรับรองความพิการแล้วนั้น ทางเทศบาลยังได้มีการประสานงานไปยังโรงพยาบาลแม่แตง เพื่อให้จัดส่งแพทย์มาตรวจรับรองความพิการให้แก่ผู้พิการในเขตเทศบาลที่ศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกน เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้พิการและผู้ดูแลผู้พิการ หลังจากที่ผู้พิการได้รับการตรวจและรับรองความพิการจากแพทย์แล้วนั้น ขั้นตอนต่อมาผู้พิการ ผู้ดูแลผู้พิการ หรือญาติของผู้พิการ ต้องนำเอกสารดังกล่าวไปยื่นที่เทศบาล หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่ของเทศบาลจะเป็นผู้ดำเนินการตรวจเอกสารดังกล่าวและจะเป็นผู้นำเอกสารเหล่านั้นไปยื่นที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงใหม่แทนผู้พิการ ถือเป็นบริการอีกรูปแบบหนึ่งที่เทศบาลจัดทำขึ้นให้แก่ผู้พิการในเขตเทศบาล โดยงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการนั้นได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลเป็นหลัก (สรุปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล A001 และ A002)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

5.6.4 สวัสดิการสังคมด้านความจำเป็นพื้นฐานในรูปแบบของการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพให้แก่ผู้พิการในเขตเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา

ผู้พิการที่จะได้รับการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพนั้นจะต้องเป็นผู้ที่ได้ขึ้นทะเบียนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ซึ่งได้กล่าวถึงไปแล้วข้างต้น ในการแจกเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้พิการนั้นถือเป็นอีกบทบาทหนึ่งที่สำคัญของการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้พิการในเขตพื้นที่ของตน ซึ่งแต่เดิมหน้าที่ดังกล่าวเป็นของกรมประชาสงเคราะห์ ในช่วงดังกล่าวผู้พิการทุกคนไม่มีสิทธิในการรับเบี้ยยังชีพ แต่ต้องได้รับการคัดเลือกจากคณะอนุกรรมการก่อน ซึ่งการคัดเลือกผู้พิการที่มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพนั้นต้องเป็นผู้ที่มีฐานะยากจน อาศัยอยู่ตามลำพังหรืออยู่ในครอบครัวที่ฐานะยากจน โดยมีรายได้ถั่วเฉลี่ยต่อคนต่ำกว่าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานตามระเบียบกรมประชาสงเคราะห์ว่าด้วยการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพคนพิการ พ.ศ. 2539 ต่อมาเมื่อมีการกระจายอำนาจมาให้ท้องถิ่น หน้าที่ในการแจกเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้พิการก็ถูกโอนถ่ายมาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งเป็นผู้ดำเนินการโดยมีลักษณะเช่นเดียวกันกับการแจกเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 ต่อมาในปี พ.ศ. 2553 กระทรวงมหาดไทยก็ได้มีการปรับเปลี่ยนผู้พิการที่มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพ ตามระเบียบกระทรวงมหาไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเบี้ยความพิการให้คนพิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2553 ซึ่งในระเบียบดังกล่าวจะกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการจ่ายเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้พิการไว้

จากระเบียบดังกล่าวนั้นทางเทศบาลก็ได้นำมายึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติสำหรับการแจกเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้พิการในเขตเทศบาล แต่บางขั้นตอนนั้นทางเทศบาลก็ได้มีการปรับเปลี่ยนวิธีการ เพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้พิการในแต่ละชุมชน เพื่อให้ผู้พิการในเขตเทศบาลทุกคนได้รับเบี้ยยังชีพ โดยในการแจกเบี้ยยังชีพผู้พิการนั้นมีลักษณะเช่นเดียวกับการแจกเบี้ยผู้สูงอายุ คือ ก่อนที่จะมีการแจกเบี้ยในแต่ละเดือนนั้น ทางเจ้าหน้าที่ของกองสวัสดิการสังคมจะทำการจัดเตรียมเงินไว้สำหรับจ่ายเบี้ยยังชีพ โดยเงินที่ใช้จะได้รับการอุดหนุนเฉพาะกิจสำหรับสนับสนุนการเสริมสร้างสวัสดิการทางสังคมให้แก่คนพิการจากรัฐบาลกลาง และได้รับสนับสนุนบางส่วนจากเทศบาลร่วมด้วย จากนั้นเจ้าหน้าที่ของเทศบาลจะทำการส่งหนังสือเชิญประธานชุมชนของแต่ละชุมชน, สมาชิกสภาเทศบาลของทั้ง 3 เขตให้มาร่วมประชุม เพื่อแจ้งแนวทางและขั้นตอนในการแจกเบี้ย และเพื่อที่จะให้ประธานชุมชน, สมาชิกสภาเทศบาล, และประธานชมรมผู้สูงอายุนำข่าวสารดังกล่าวไปประกาศเสียงตามสายแจ้งให้ลูกบ้านของตนทราบ นอกจากนั้นในวันที่มีการประชุมเจ้าหน้าที่ของกองสวัสดิการสังคมจะมีการแจกเอกสารต่างๆ ที่ผู้พิการต้องใช้สำหรับการมารับเบี้ยยังชีพให้แก่ประธานชุมชน ซึ่งหลังจากที่ประธานชุมชนได้รับเอกสารดังกล่าวแล้วนั้น แต่ละคนก็จะมีวิธีจัดการ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

กับเอกสารที่ได้รับแตกต่างกันออกไป ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ เขตที่ 2 ชุมชนบ้านช่อแล หลังจากที่ประธานชุมชนได้รับเอกสารพร้อมบัตรคิวแล้วนั้น ประธานชุมชนก็จะนำไปเก็บและจัดเตรียมไว้ที่บ้านของประธานชุมชนก่อนแล้วจะนำมาแจกให้แก่ผู้พิการในวันที่มีการแจกเบี้ยยังชีพ ส่วนชุมชนบ้านสันป่าสักทางผู้นำจะมีการประกาศผ่านทางเสียงตามสายให้ลูกบ้านของตนให้มารับเอกสารและบัตรคิวที่บ้านประธานชุมชนก่อนถึงวันแจกเบี้ยยังชีพ พอใกล้จะถึงวันแจกเบี้ยประมาณ 1 อาทิตย์ทางประธานชุมชน สมาชิกสภาเทศบาลจะทำการประกาศเสียงตามสายแจ้งเตือนให้ผู้พิการมารับเบี้ยยังชีพตามเวลาที่กำหนดในช่วงเวลาเช้าและเย็นในแต่ละวัน ส่วนเจ้าหน้าที่ของเทศบาลก็จะประชาสัมพันธ์ผ่านทางคลื่นวิทยุของชุมชนร่วมด้วย เมื่อถึงวันแจกเบี้ยยังชีพเจ้าหน้าที่ของกองสวัสดิการสังคมจะแบ่งออกเป็น 2 ทีม ซึ่งแต่ละทีมจะมีเจ้าหน้าที่ของกองคลังเข้าร่วมในการลงพื้นที่ด้วย โดยในวันดังกล่าวทั้งสองทีมจะมารวมตัวกันที่เทศบาลก่อนเวลา 08.00 น. ซึ่งเป็นเวลาที่เทศบาลนัดกับบ้านแรกเอาไว้ เมื่อรวมตัวกันเรียบร้อยแล้ว แต่ละทีมก็จะแยกกันไปตามจุดให้บริการของแต่ละหมู่บ้านที่ตนเองรับผิดชอบ ซึ่งในการแจกเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้พิการในแต่ละเขตพบว่า มีความแตกต่างกัน ดังนี้

เขตที่ 1 บ้านปง ในการแจกเบี้ยของชุมชนบ้านปงนั้น เนื่องจากจำนวนผู้พิการมีจำนวนถึง 63 คน ดังนั้นในการตั้งโต๊ะแจกเบี้ยให้แก่ผู้พิการก็จะถูกแยกออกมาจากผู้สูงอายุ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ผู้พิการ แต่ในชุมชนดังกล่าวนั้นสมาชิกสภาเทศบาลจะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ ดังนั้นในการแจกเบี้ยยังชีพแต่ละครั้งนั้นก็จะสมาชิกสภาเทศบาลก็จะเป็นผู้เข้ามาดูแล

เขตที่ 2 บ้านหนองออน ในการแจกเบี้ยของชุมชนดังกล่าวจัดขึ้นที่วัดหนองออน สำหรับชุมชนดังกล่าว มีผู้พิการที่ได้รับเบี้ยยังชีพเป็นจำนวน 31 คน ซึ่งในการตั้งโต๊ะแจกเบี้ยยังชีพนั้นจะถูกแยกออกมาจากโต๊ะแจกเบี้ยของผู้สูงอายุ และโต๊ะแจกเบี้ยยังชีพของผู้พิการจะตั้งอยู่บริเวณริมสุดเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้พิการ เนื่องจากชุมชนดังกล่าวมีผู้สูงอายุที่มีสิทธิรับเบี้ยยังชีพมากถึง 157 คน หากมีการรวมกันแจกทั้งเบี้ยผู้พิการและผู้สูงอายุที่โต๊ะเดียวกัน ก็ทำให้ผู้พิการต้องรอคิวเป็นเวลานาน ซึ่งส่วนใหญ่ผู้พิการที่มารับเบี้ยก็เป็นผู้ที่มีปัญหาทางด้านการเคลื่อนไหว ส่วนใหญ่จะนั่งรถเข็นและถือไม้เท้า ดังนั้นจึงไม่ควรให้ผู้พิการเหล่านั้นมายืนรอรับเบี้ยเป็นเวลานาน เมื่อถึงเวลาแจกเบี้ยนั้นก็จะมีเจ้าหน้าที่จากกองสวัสดิการสังคมตะโกนเรียกผู้สูงอายุและผู้พิการพร้อมกัน จากนั้นผู้สูงอายุและผู้พิการก็จะไปยืนต่อแถวกันเพื่อรอรับเบี้ย

เขตที่ 3 บ้านใหม่ สำหรับการแจกเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้พิการของบ้านใหม่นั้นจัดขึ้นที่ลานวัดบ้านใหม่ ซึ่งชุมชนบ้านใหม่มีจำนวนผู้พิการเพียง 20 คน ทำให้ในตั้งโต๊ะแจกเบี้ยให้แก่ผู้พิการนั้นทำร่วมกันกับผู้สูงอายุ ซึ่งจากการสังเกตพบว่า ชุมชนดังกล่าวผู้ที่มารับเบี้ยผู้พิการส่วนมากจะเป็นผู้ดูแลหรือผู้ที่ผู้พิการมอบอำนาจให้มารับแทน แทบจะไม่พบผู้พิการมารับด้วยตนเอง ซึ่งในการ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

แจกเบี้ยยังชีพของบ้านใหม่นั้น เมื่อเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตั้งโต๊ะพร้อมแล้วนั้นก็จะมีการประกาศเรียกให้ผู้มารอรับเบี้ยเข้าไปรับเบี้ย ซึ่งทุกคนจะพากันกรูเข้าไปยังจุดดังกล่าวพร้อมๆ กัน ประกอบกับพื้นที่บริเวณวัดมีพื้นที่จำกัดทำให้ในการแจกเบี้ยยังชีพทั้งผู้สูงอายุและผู้พิการนั้นเป็นไปด้วยความแออัด (การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมกลุ่ม A001, A002, A004, A005 และ A006)

ในการแจกเบี้ยยังชีพนั้นทางเจ้าหน้าที่กองสวัสดิการสังคมจะกำหนดให้มีการแจกเบี้ยในช่วงต้นเดือนของทุกเดือนประมาณวันที่ 1 ถึง 5 ของทุกเดือน ซึ่งในการแจกเบี้ยต้องแล้วเสร็จภายใน 3 วัน โดยจะทำการแจกเบี้ยยังชีพทั้งผู้สูงอายุและผู้พิการรวมกันวันละ 1 เขต ซึ่งผู้พิการคนใดที่ไม่ได้มารับเบี้ยยังชีพตามจุดให้บริการนั้น ผู้พิการคนดังกล่าวต้องนำเอกสารไปขอรับเบี้ยยังชีพภายหลังที่กองสวัสดิการสังคมของเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา และทุกๆ 3 เดือน ทางคณะผู้บริหารของเทศบาลก็จะร่วมลงพื้นที่พร้อมกับเจ้าหน้าที่ของเทศบาลเพื่อไปพบปะพูดคุย, แจ้งข่าวสารต่างๆ เช่น ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับสิทธิที่ผู้พิการจะได้รับ รวมทั้งยังลงพื้นที่เพื่อไปของรับฟังปัญหาและความต้องการของผู้พิการในแต่ละชุมชน และสิ่งที่สังเกตเห็นได้ก็คือ ในทุกชุมชนจะมีสมาชิกสภาเทศบาลหรือประธานชุมชนมาคอยให้บริการ และดูแลความเรียบร้อยในการแจกเบี้ยยังชีพของทุกชุมชนเช่นเดียวกับการแจกเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุ

ภาพ 5.6 การแจกเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้พิการในเขตที่ 2 บ้านหนองออน และ เขตที่ 3 บ้านใหม่

5.6.5 สวัสดิการสังคมด้านความจำเป็นพื้นฐานในรูปแบบของการสงเคราะห์ (เงิน กายอุปกรณ์ และเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม) ให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการในเขตเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา

เนื่องจากผู้สูงอายุและผู้พิการในเขตเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนามักถูกทอดทิ้งให้อยู่บ้านตามลำพัง โดยที่ลูกหลานต่างพากันออกนอกพื้นที่เพื่อไปประกอบอาชีพและเรียนหนังสือ ทำให้ผู้สูงอายุและผู้พิการขาดการดูแลเอาใจใส่ อีกทั้งผู้สูงอายุและผู้พิการในพื้นที่ส่วนใหญ่มักไม่ได้ประกอบอาชีพ ขาดรายได้ที่จะนำมาเลี้ยงชีพ และไม่เพียงพอที่จะนำไปซื้อเครื่องอุปโภค บริโภคที่จำเป็น จากปัญหาที่เกิดขึ้นจึงส่งผลให้เทศบาลเมืองเมืองแกนจัดให้สวัสดิการแก่ผู้สูงอายุและผู้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

พิการในรูปแบบของการสงเคราะห์แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการในเขตเทศบาลในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น เงิน, กายอุปกรณ์ เช่น รถเข็น แว่นตา ไม้เท้า, เสื้อกันหนาว ผ้าห่ม โดยสิ่งของดังกล่าวนี้นอกจากทางเทศบาลจะเป็นผู้ให้งบประมาณสนับสนุนแล้วนั้น ทางเทศบาลโดยเจ้าหน้าที่ของกองสวัสดิการสังคมและเจ้าหน้าที่ของกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมยังได้ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ให้ช่วยสนับสนุนทั้งในรูปแบบที่เป็นตัวเงินและในรูปแบบที่เป็นการช่วยเหลือ อาทิ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิการและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาสและผู้สูงอายุ, สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์จังหวัดเชียงใหม่ ตัวอย่างเช่น การที่สถาบันดังกล่าวให้การช่วยเหลือมารดาของเด็กผู้พิการที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล โดยได้ส่งเสริมให้มารดาของเด็กคนดังกล่าวมีอาชีพเสริม, ศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ 13 จังหวัดเชียงใหม่, สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงใหม่, และมูลนิธิสร้างสร้างคนพิการ เป็นต้น

“...ทั้งในเรื่องของการฟื้นฟูสมรรถภาพของ เด็กพิการคนนี้ รวมทั้งสนับสนุนในเรื่องของรถเข็น อาหาร นม ซึ่งเด็กคนนี้ไม่เคยข้าวที่เป็นเม็ดๆ เลย กินแค่ที่เป็นน้ำๆ ตอนนี่อายุสิบสามขวบละ บ่าเคยได้กินที่เป็นกาก อาหารอ่อนก็กินไม่ได้ กินได้เฉพาะนม น้ำเต้าหู้ ตอนนี้ก็ยังคนมีชีวิตอยู่ ทางศูนย์เราก็ได้ให้งานแม่เด็กไปทำ เป็นงานผ้า มาทำที่บ้าน ถ้าทำงานเสร็จก็เอาไปส่ง ให้เงินล่วงหน้ามาพันห้าร้อยบาท ให้งานมาทำ ทำงานเสร็จก็เอาไปส่ง รับเงินก้อนใหม่ งานชิ้นใหม่มา นี่เด็กพิการหลายอย่าง พิการซ้ำซ้อน...” (ผู้ให้สัมภาษณ์ A015)

“... การขอรับสนับสนุนรถเข็น นี่คือทางเรามีคนพิการหรือหน่วยงานต่างๆ ที่ต้องการรถเข็นมาขอบริจาคเยอะ แต่งบของเราก็มีจำกัด แล้วเราก็พยายามประยุกต์ใช้วัสดุที่มีอยู่เพื่อลดต้นทุน จนได้มาเป็นรถเข็นแบบนี้ เราก็เอาไปแจกให้ถึงที่เลยนะ เอาไปประกอบถึงที่เลย เจ้าหน้าที่กับชาวบ้านก็มาช่วยกันประกอบด้วย ....” (ผู้ให้สัมภาษณ์ A016)

โดยในการติดต่อกับหน่วยงานเหล่านี้ทางเทศบาลได้อาศัยวิธีการแบบที่เป็นทางการ คือ การส่งจดหมาย และวิธีการที่ไม่เป็นทางการด้วยการพูดคุยผ่านทางความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างเจ้าหน้าที่ของเทศบาลกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่ติดต่อ หลังจากที่ได้มีการติดต่อประสานงานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้วนั้น จากนั้นเทศบาลก็จะต้องแจ้งข่าวสารดังกล่าวไปยังผู้พิการและผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองเมืองพัฒนาให้รับทราบโดยผ่าน 2 ช่องทางหลัก คือ การประกาศผ่านทางเสียงตามสายของแต่ละหมู่บ้านโดยประธานชุมชน, สมาชิกสภาเทศบาล, หรือประธานผู้สูงอายุ และการประกาศผ่านทางคลื่นวิทยุชุมชน แต่ในการจะได้มาซึ่งการสงเคราะห์ดังกล่าวนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถของประธานชุมชน สมาชิกสภาเทศบาล และประธานผู้สูงอายุในการดึงเอาความช่วยเหลือดังกล่าวมาสู่ชุมชนของตนได้ และเมื่อแต่ละชุมชนได้รับการสงเคราะห์จากเทศบาลแล้วนั้นก็จะมีวิธีการแจกจ่ายสิ่งเหล่านั้นที่แตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น การสงเคราะห์ผ้าห่มและเสื้อกัน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

หนาว สำหรับชุมชนบ้านหนองออนนั้นประธานชุมชนและสมาชิกสภาเทศบาลจะเป็นผู้คัดเลือกผู้ที่จะได้รับการแจกผ้าห่มและเสื้อกันหนาว จากนั้นจึงจะแจ้งไปให้ยังผู้สูงอายุและผู้พิการผ่านการประกาศทางเสียงตามสายหรืออาจจะไปบอกกล่าวด้วยตนเอง แล้วก็นำผ้าห่มและเสื้อกันหนาวมามอบให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการที่วัดหนองออน ส่วนชุมชนบ้านป่าจี้นั้นผู้สูงอายุและผู้พิการต้องไปลงชื่อหรือที่คนในชุมชนเรียกว่า “การขึ้นเส้น” ที่บ้านของประธานชุมชนก่อน

“...ไม้ค้ำเราให้เค้ายังไง ประกาศว่าใครอยากได้ ให้มาขึ้นเส้นที่บ้านผู้นำ แล้วเราจะส่งหนังสือไปให้เทศบาล เปิ้นให้ครบทุกคน...” (ผู้ให้สัมภาษณ์)

และจากนั้นประธานชุมชนก็จะคัดเลือกคนจากรายชื่อที่ได้ขึ้นเส้นไว้ จากนั้นก็จะประกาศผ่านแจ้งผ่านทางเสียงตามสายให้ผู้ที่ได้รับเลือกมารับมอบผ้าห่มและเสื้อกันหนาวที่วัดป่าจี้หรืออาคาร SML บริเวณหน้าวัด ส่วนการสงเคราะห์กายอุปกรณ์ประเภทรถเข็นและไม้เท้านั้น ส่วนใหญ่ก่อนที่ผู้สูงอายุและผู้พิการจะได้รับนั้นจะได้รับการประเมินและพิจารณาจากแพทย์และนักกายภาพประจำศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองแกน หรือได้รับการประเมินจากเจ้าหน้าที่กองสวัสดิการสังคมและเจ้าหน้าที่กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เพื่อประเมินดูว่าผู้สูงอายุและผู้พิการคนใดควรได้รับกายอุปกรณ์ดังกล่าว เมื่อพิจารณาว่าผู้สูงอายุและผู้พิการรายดังกล่าวสมควรได้รับกายอุปกรณ์นั้นๆ ก็จะแจ้งไปยังผู้สูงอายุและผู้พิการคนดังกล่าวผ่านทางสถานีวิทยุชุมชนของเทศบาล ตลอดจนแจ้งไปยังประธานชุมชน สมาชิกสภาเทศบาล และประธานผู้สูงอายุให้นำไปแจ้งยังผู้สูงอายุและผู้พิการรายดังกล่าว จากนั้นก็นำกายอุปกรณ์ดังกล่าวไปมอบให้ที่บ้าน ที่จุดให้บริการ[9] หรือแจ้งให้มารับยังสำนักงานของเทศบาล

จะเห็นได้ว่าการให้การสงเคราะห์แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการนั้นมีรูปแบบและวิธีการที่แตกต่างกัน ซึ่งจะขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น ตัวของผู้นำ, ความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างผู้นำกับผู้ขอรับการสงเคราะห์, จำนวนผู้สูงอายุและผู้พิการในชุมชนดังกล่าว เป็นต้น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

[9] อ้างแล้ว

ภาพ 5.7 กายอุปกรณ์ที่ผู้พิการในเขตเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนาได้รับการสงเคราะห์

จากที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น พบว่า รูปแบบของสวัสดิการสังคมด้านความจำเป็นพื้นฐานที่เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนาจัดทำให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการนั้น ประกอบไปด้วย 5 รูปแบบ ดังนี้ (1) รูปแบบของการให้บริการขึ้นทะเบียนให้แก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาล (2) รูปแบบของการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาล (3) รูปแบบของการให้บริการขึ้นทะเบียนให้แก่ผู้พิการในเขตเทศบาล (4) รูปแบบของการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพให้แก่ผู้พิการในเขตเทศบาล และ (5) รูปแบบของการสงเคราะห์ เงิน กายอุปกรณ์ และเสื้อผ้าเครื่องนุ่งให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการในเขตเทศบาล ซึ่งในการจัดทำสวัสดิการสังคมในด้านดังกล่าวนี้ประกอบไปด้วยกลไกที่เกี่ยวข้องหลายส่วน ดังนี้

1) ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสวัสดิการสังคมในด้านความจำเป็นพื้นฐาน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่กองสวัสดิการสังคม เจ้าหน้าที่กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ผู้นำแต่ละชุมชน สมาชิกสภาเทศบาล เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงใหม่ เจ้าหน้าที่กองคลังของเทศบาล แพทย์ประจำโรงพยาบาลแม่แตงหรือแพทย์ประจำศูนย์แพทย์ชุมชน คณะผู้บริหารของเทศบาล สำนักงานส่งเสริมสวัสดิการการและพิทักษ์เด็กเยาวชน ผู้ด้อยโอกาสและผู้สูงอายุ, สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์จังหวัดเชียงใหม่, ศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ 13 จังหวัดเชียงใหม่

2) งบประมาณในการดำเนินงาน จาก รัฐบาลหมวดงบอุดหนุนเฉพาะกิจ, เทศบาล

3) จุดให้บริการ ประกอบด้วย สำนักงานของเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา ที่ทำการกลุ่ม/ชมรมผู้สูอายุ วัด หอประชุม ศาลาชุมชน ที่ทำการกองทุนหมู่บ้าน

4) ระบบการขนส่ง ประกอบด้วย

5) ระบบการติดต่อสื่อสาร ประกอบด้วย วิทยุชุมชน จดหมาย เสียงตามสาย การพูดคุยกัน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

6) กฎหมาย และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546, ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2552, พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550, ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเบี้ยความพิการให้คนพิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2553

7) กายอุปกรณ์ เช่น รถเข็น แว่นตา ไม้เท้า

8) อื่นๆ เช่น เสื้อกันหนาว ผ้าห่ม

5.7 รูปแบบและกลไกในการจัดสวัสดิการสังคมด้านสังคมและจิตใจให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการในเขตเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา

ปัจจุบันพบว่าผู้สูงอายุและผู้พิการในเขตเทศบาลมักถูกทอดทิ้งให้อยู่บ้านตามลำพัง เนื่องจากลูกหลานต้องออกจากบ้านเพื่อไปประกอบอาชีพหรือเรียนหนังสือ ทำให้ผู้สูงอายุและผู้พิการในเขตเทศบาลมีความรู้สึกว่าตนโดดเดี่ยว จนอาจจะก่อให้เกิดโรคซึมเศร้า และรู้สึกสิ้นหวังในที่สุด จากปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นทางเทศบาลจึงจัดให้มีสวัสดิการสังคมด้านสังคมและจิตใจขึ้น โดยกำหนดให้กลุ่มเป้าหมายในการจัดสวัสดิการในด้านดังกล่าวเป็นผู้สูงอายุและผู้พิการในเขตเทศบาลโดยเฉพาะ ซึ่งสวัสดิการสังคมในด้านดังกล่าวที่จัดขึ้นมาจะแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ ดังนี้ รูปแบบแรกเป็นการพาผู้สูงอายุไปทัศนศึกษา และรูปแบบที่สองเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการ โดยในแต่ละรูปแบบนั้นจะมีกลไกที่ใช้ในการขับเคลื่อนบริการนั้นๆ รายละเอียดดังนี้

5.7.1 สวัสดิการสังคมด้านสังคมในรูปแบบของการพาผู้สูงอายุไปทัศนศึกษา

กิจกรรมการพาผู้สูงอายุไปทัศนศึกษานั้นจะช่วยให้ผู้สูงอายุในแต่ละชุมชนได้มาพบปะพูดคุยกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน และเปิดหูเปิดตา โดยกิจกรรมดังกล่าวนี้ทางเทศบาลจะเป็นผู้ให้การสนับสนุนในส่วนของงบประมาณและบุคลากร โดยมอบหมายหน้าที่ให้แก่เจ้าหน้าที่ของกองสวัสดิการสังคมเป็นผู้ที่คอยติดต่อประสานงานกับสถานที่เทศบาลจะพาไปทัศนศึกษา กิจกรรมดังกล่าวทางเทศบาลจะมีการประชาสัมพันธ์ไปยังกลุ่มผู้สูงอายุผ่านทางหลายๆ ช่องทาง ไม่ว่าจะเป็น การประกาศผ่านทางเสียงตามสาย สถานีวิทยุของชุมชน หรือมีพูดคุยกันระหว่างประธานผู้สูงอายุกับผู้สูงอายุในชุมชน เป็นการบอกกันปากต่อปาก ซึ่งหลังจากที่มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมดังกล่าวแล้วนั้น หากมีผู้สูงอายุที่สนใจจะเข้าร่วมเป็นจำนวนมาก ก็จำเป็นที่จะต้องมีการคัดเลือกผู้ที่จะได้ไปร่วมกิจกรรม โดยประธานชุมชนของแต่ละชุมชน ประธานชมรมผู้สูงอายุ และสมาชิกสภาเทศบาลของแต่ละเขต เป็นผู้คัดเลือกผู้สูงอายุที่จะได้ไปทัศนศึกษาร่วมกับเทศบาล โดย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

วิธีการในการคัดเลือกจะแตกต่างกัน ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 วิธีคือ วิธีแรก เป็นการคัดเลือกโดยผู้นำซึ่งจะหมายถึง ประธานชุมชน ประธานชมรมผู้สูงอายุ และสมาชิกสภาเทศบาล โดยผู้ที่ถูกคัดเลือกส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ให้ความร่วมมือและเข้าร่วมกิจกรรมกับเทศบาลและชมรมผู้สูงอายุเป็นประจำสม่ำเสมอ

"…คัดเองโดยพี่เค้า ในหมู่บ้านเนี้ยก่ะ (นี่แหละ) แล้วส่งรายชื่อไป ผู้ยากไร้ผู้สูงอายุ บางที่ก็ให้คนที่เค้ามาทำงานช่วย…" (ผู้ให้สัมภาษณ์ A007)

และวิธีที่สองนั้น บางชุมชนผู้นำจะประกาศรายละเอียดของกิจกรรมผ่านทางเสียงตามสายเพื่อให้ผู้สูงอายุในชุมชนที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนมาแจ้งความจำนงที่จะขอเข้าร่วมกิจกรรมการทัศนศึกษาในครั้งดังกล่าว ซึ่งหลังจากที่ได้รวบรวมรายชื่อของแต่ละชุมชนจากวิธีการทั้งสองแล้ว จากนั้นผู้นำจะรวบรวมรายชื่อดังกล่าวไปแจ้งยังกองสวัสดิการสังคมของเทศบาล จากนั้นเจ้าหน้าที่ของเทศบาลร่วมกับผู้นำจะร่วมกันคัดเลือกรายชื่อที่ได้ไปทัศนศึกษาและต่อมาจะมีการคัดเลือกสถานที่แล้วและทำการติดต่อไปยังสถานที่ที่จะไปเยี่ยมชม เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของสถานที่นั้นๆ คอยให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุ เมื่อใกล้ถึงวันจัดกิจกรรมทางเทศบาลจะมีการประกาศผ่านทางสถานีวิทยุชุมชนเพื่อแจ้งเตือนผู้สูงอายุที่จะเข้าร่วมการทัศนศึกษาในครั้งดังกล่าว ให้เตรียมความพร้อมก่อนประมาณ 1 อาทิตย์ และเมื่อถึงวันที่จะไปทัศนศึกษานั้น ทางเทศบาลจะจัดส่งรถรางไปรับผู้สูงอายุในแต่ละชุมชนตรงบริเวณที่นัดหมาย จากนั้นก็จะพาผู้สูงอายุที่เข้าร่วมการทัศนศึกษามายังสำนักงานเทศบาล เพื่อขึ้นรถโดยสารที่ทางเทศบาลได้จัดเตรียมไว้ โดยในการไปทัศนศึกษาในแต่ละครั้งนั้น ทางเทศบาลจะประสานงานไปยังกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมให้จัดส่งเจ้าหน้าที่ไปคอยให้บริการผู้สูงอายุร่วมกันกับเจ้าหน้าที่ของกองสวัสดิการสังคม นอกจากนั้นยังขอความร่วมมือไปยังอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (อผส.) สมาชิกสภาเทศบาล และประธานผู้สูงอายุ ให้คอยมาช่วยกันดูแลผู้สูงอายุในระหว่างการทัศนศึกษา โดยในการทัศนศึกษาในแต่ละครั้งนั้นทางเทศบาลจะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายให้ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมทุกคน โดยกิจกรรมการทัศนศึกษาครั้งล่าสุดที่จัดขึ้นนั้น เป็นการพาผู้สูงอายุไปไหว้พระเก้าวัด เป็นกิจกรรมที่สร้างความประทับใจให้แก่ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมในกิจกรรมดังกล่าว

5.7.2 สวัสดิการสังคมด้านสังคมในรูปแบบของการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการในเขตเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา

เป็นรูปแบบของการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการ โดยจะอาศัยวัดและพระสงฆ์เป็นกลไกในการสร้างขวัญและกำลังใจ กิจกรรมดังกล่าวมีแนวคิดเริ่มมาจากการที่

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน หรือที่เรารู้จักกันดีในนามของ อผส. เล็งเห็นว่า ผู้สูงอายุและผู้พิการในกลุ่มที่ไม่สามารถเดินทางไปไหนมาไหนได้ด้วยตนเอง ผู้สูงอายุและผู้พิการกลุ่มดังกล่าวต้องนอนรักษาตัวอยู่ที่บ้านเป็นระยะเวลานาน ซึ่งส่งผลให้ผู้สูงอายุและผู้พิการกลุ่มดังกล่าวห่างไกลจากวัดและธรรมมะธรรมะ ทำให้ขาดที่พึ่งทางจิตใจ ส่งผลให้ผู้สูงอายุและผู้พิการเกิดความคิดหดหู่ สิ้นหวัง ดังนั้น เพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการกลุ่มดังกล่าวนั้น ทางอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุจึงมีแนวคิดที่จะนิมนต์พระให้ไปเทศนาและให้ศีลให้พรแก่ผู้สูงอายุและผู้พิการเหล่านั้น ตามโครงการเพื่อนช่วยเพื่อ โดยงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการนั้นมาจาก สปสช. ซึ่งเงินที่ได้มานั้นทาง อผส. จะแบ่งออกมาเป็น 3 ส่วน ส่วนแรกจะนำไปเป็นปัจจัยมอบให้แก่พระสงฆ์ ส่วนที่สองนำไปซื้อสังฆทานให้ผู้สูงอายุและผู้พิการที่จะไปเยี่ยมได้ถวายให้แก่พระที่ทาง อผส. ได้นิมนต์ไป ส่วนสุดท้าย อผส. จะนำไปเป็นค่าเดินทาง และส่วนที่เหลือก็จะเก็บไว้ทำกิจกรรมอื่นต่อไป โดยก่อนวันที่จะมีการออกเยี่ยมในลักษณะดังกล่าวนี้ทาง อผส. จะขอความร่วมมือมายังกองสวัสดิการสังคมให้ประสานงานไปยังกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม อสม. ประธานชุมชน สมาชิกสภาเทศบาลให้มาเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวนี้ทางเทศบาลจะนำเสนอแก่คนในเขตเทศบาลผ่านทางสถานีวิทยุชุมชนและประกาศผ่านทางเสียงตามสาย จากนั้นเมื่อถึงวันออกเยี่ยม อผส. จะไปนิมนต์พระที่วัดของชุมชน ให้มาเทศนาและให้พรแก่ผู้สูงอายุและผู้พิการที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของกิจกรรม เมื่อกิจกรรมดังกล่าวเสร็จสิ้นผู้สูงอายุและผู้พิการเกิดความรู้สึกว่าตนเองไม่ได้ถูกทอดทิ้ง รู้สึกว่าตนมีคุณค่ามากขึ้น สามารถต่อสู้กับโรคภัยไข้เจ็บต่อไปได้ (สรุปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล A002)

"...รวมไปถึงในเรื่องของจิตวิญญาณ ซึ่งกลุ่มผู้สูงอายุและผู้พิการที่นอนติดบ้านนี่หลายปีแล้วไม่เคยได้พบพระ ในกลุ่มอาสาสมัคร จะไปร่วมกับ พระสงฆ์ ไปพร้อมพระ นิมนต์พระไปด้วย พระก็จะ ไปพบผู้สูงอายุและผู้พิการที่นอนติดเตียงที่บ้าน ไปเทศนา แล้วก็ความรู้สึกของผู้สูงอายุและผู้พิการจะรู้สึก จิตใจเปิ้นจะดีขึ้น นี่คือในส่วนของผู้สูงอายุ..." (ผู้ให้สัมภาษณ์ A002)

จากที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น พบว่า รูปแบบของสวัสดิการสังคมด้านสังคมและจิตใจที่เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนาจัดทำให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการนั้น ประกอบไปด้วย 2 รูปแบบ ดังนี้ (1) รูปแบบของการพาผู้สูงอายุไปทัศนศึกษา และ (2) การสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการ ซึ่งในการจัดทำสวัสดิการสังคมในด้านดังกล่าวนี้ประกอบไปด้วยกลไกที่เกี่ยวข้องหลายส่วน ดังนี้

1) ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสวัสดิการสังคมในด้านสังคมและจิตใจ ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่กองสวัสดิการสังคม ประธานชุมชน ประธานผู้สูงอายุ สมาชิกสภาเทศบาล อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (อสผ.) พระสงฆ์

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

2) งบประมาณในการดำเนินงาน จากเทศบาล สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

3) ระบบการขนส่ง ประกอบด้วย รถราง

4) ระบบการติดต่อสื่อสาร ประกอบด้วย สถานีวิทยุชุมชน เสียงตามสาย การพูดคุยกันปากต่อปาก

5.8 รูปแบบและกลไกในการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการในเขตเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา

จากหลักเกณฑ์ แนวทางการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุและคนพิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดขึ้นมานั้นจะเห็นได้ว่าเทศบาลควรให้ความสำคัญกับการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุและผู้พิการจัดตั้งกลุ่ม/ชมรม ขึ้นเพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ ตามความต้องการของสมาชิก นอกจากนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังต้องให้การสนับสนุนสมาชิกในกลุ่มให้ร่วมกันคิดและดำเนินการต่างๆ เพื่อให้กลุ่มที่จัดตั้งขึ้นนั้นมีความยั่งยืน และนำพาผู้สูงอายุและผู้พิการที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งรูปแบบของสวัสดิการในด้านดังกล่าวประกอบด้วย 2 รูปแบบ คือ

5.8.1 สวัสดิการสังคมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในรูปแบบของการกองทุนหมุนเวียนสำหรับผู้พิการในเขตเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา

สวัสดิการสังคมที่ผู้พิการในเขตเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนาได้รับแต่เดิมนั้นจะเป็นไปในรูปแบบของการให้การสงเคราะห์หรือเป็นบริการที่จัดโดยเทศบาลร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ การสนับสนุนด้านอาชีพให้แก่คนพิการโดยเจ้าหน้าที่กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมร่วมกับศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการหยาดฝน จะเห็นได้ว่าสวัสดิการส่วนใหญ่ผู้พิการจะเป็นเพียงผู้รอรับบริการ แต่ในปัจจุบันเทศบาลได้เปิดโอกาสให้ผู้พิการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการให้แก่ผู้พิการมากขึ้น เพื่อให้สวัสดิการดังกล่าวนั้นเป็นไปอย่างยั่งยืนและนำไปสู่การพัฒนาต่อไป โดยกองทุนหมุนเวียนสำหรับผู้พิการในเขตเทศบาล ก็ถือเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ผู้พิการเข้ามามีส่วนร่วม

กองทุนหมุนเวียนสำหรับผู้พิการนั้นถูกจัดขึ้นเพื่อให้การช่วยเหลือแก่ผู้พิการและผู้ดูแลผู้พิการ โดยจะเปิดโอกาสให้ผู้พิการหรือผู้ดูแลผู้พิการได้กู้เงินจากกองทุนดังกล่าว เพื่อนำไปประกอบอาชีพตามความถนัดและความสนใจของผู้พิการเองหรือผู้ดูแลผู้พิการ เพื่อให้ผู้พิการและผู้ดูแลผู้พิการมีรายได้เลี้ยงตนเองหรือเพื่อให้ผู้ดูแลผู้พิการมีเงินรายได้ สามารถนำเงินรายได้ดังกล่าวไปดูแลผู้พิการที่ตนเองรับผิดชอบอยู่ นอกจากนั้นยังช่วยในด้านจิตใจของผู้พิการ ทำให้ผู้พิการรู้สึก

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ว่าตนไม่ถูกทอดทิ้งจากสังคม ทำให้ผู้พิการตระหนักถึงคุณค่าในตัวเอง ซึ่งเงินที่นำมาใช้หมุนเวียนในกองทุนดังกล่าวมาจากรางวัลที่ชนะการประกวดโครงการที่เกี่ยวกับการดูแลผู้พิการของสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการแห่งชาติ รางวัลดังกล่าวเป็นเงินทั้งสิ้น 100,000 บาท หลังจากที่เทศบาลได้รับเงินรางวัลดังกล่าวแล้วนั้นทางคณะผู้บริหารของเทศบาลก็มีแนวความคิดที่ว่าควรจะนำเงินดังกล่าวไปจัดทำสวัสดิการให้แก่ผู้พิการให้ได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึง และต้องการให้ผู้พิการได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดสวัสดิการที่จะจัดขึ้น จากแนวคิดดังกล่าวจึงเป็นจุดเริ่มต้นของการจัดตั้งกองทุนหมุนเวียนสำหรับผู้พิการ

"...สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการแห่งชาติ สถาบันนี้ ให้เงินมาแสนกว่าบาท แต่แสนกว่าบาทเนี้ย สมัยนั้น ผอ.นรินทร์ ได้ขึ้นมา ปรึกษากันแล้วเรา ไม่อยากให้เงินแสนกระจายลงไปหาผู้พิการ คนละสี่ห้าพัน สองสามพัน แล้วก็หมดไปโดยที่คนพิการ ไม่มีเครือข่าย ไม่มีทีมในกลุ่มของเป็นเอง เราก็เลยมองว่า ถ้าให้เป็นเป็นคณะกรรมการร่วมกันเนี้ย อันนี้เป็นการสร้างเครือข่าย ให้เป็นคณะกรรมการร่วมกัน ในเมื่อเป็นคณะกรรมการร่วมกัน คณะกรรมการทั้งหมด ก็จะมีบทบาทในเรื่องการจัดสรรงบประมาณ แสนกว่าบาทนี้..." (ผู้ให้สัมภาษณ์ A001)

และต่อมาทางสำนักหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ก็ได้มอบเงินให้แก่กองทุนดังกล่าว 40,000 บาท เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินการจัดการกองทุน โดยหลังจากที่มีการจัดตั้งกองทุนขึ้นมาแล้วนั้นต่อมาก็ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนขึ้นมาจากผู้พิการ ผู้ดูแลผู้พิการ และเจ้าหน้าที่กองสวัสดิการสังคมขึ้นโดยเจ้าหน้าที่จากกองสวัสดิการสังคมนั้นมีหน้าที่เพียงคอยเป็นพี่เลี้ยงให้แก่ผู้พิการและผู้ดูแลผู้พิการในการบริหารจัดการกองทุน ซึ่งหลังจากนั้นคณะกรรมการก็จะจัดประชุมร่วมกันเพื่อกำหนดระเบียบกองทุน ซึ่งจะประกอบด้วย คุณสมบัติของผู้กู้, ขั้นตอนและวิธีการในการกู้ยืมเงินกองทุนและการชำระเงินกู้ดังกล่าว เป็นต้น

สำหรับขั้นตอนและวิธีการในการกู้ยืมเงินกองทุนและการชำระเงินกู้ของกองทุนดังกล่าวนั้น จะเริ่มต้นจากการที่เทศบาลและคณะกรรมการกองทุนประกาศแจ้งไปยังทุกชุมชนเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินดังกล่าว ผ่านทางคลื่นวิทยุชุมชน, และแจ้งเป็นหนังสือไปยังประธานชุมชนและสมาชิกสภาเทศบาลของแต่ละเขต ให้ประกาศผ่านรายละเอียดของโครงการผ่านทางเสียงตามสายของแต่ละชุมชน จากนั้นผู้พิการหรือผู้ดูแลผู้พิการทุกคนที่อยู่ในเขตเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนาและมีความประสงค์จะขอกู้ยืมเงินจากกองทุนดังกล่าว ให้มาแจ้งชื่อและความจำนงที่เจ้าหน้าที่ของกองสวัสดิการสังคมที่สำนักงานของเทศบาล พอถึงเวลาหมดเขตรับสมัครผู้ที่จะขอกู้ยืม ทางเจ้าหน้าที่ของเทศบาลก็จะมีการกำหนดวันในการจับฉลาก (เป็นวิธีการจัดลำดับที่ของผู้พิการและผู้ดูแลผู้พิการ ซึ่งคณะกรรมการเล็งเห็นว่าเป็นวิธีการที่ยุติธรรมสำหรับผู้กู้ทุกคน) และประชาสัมพันธ์ไปยัง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ผู้มีสิทธิ์กู้ให้มาทำการจับฉลากที่สำนักงานของเทศบาล จากนั้นก็จะมีการจับฉากที่สำนักงานเทศบาล โดยผู้ที่ได้ลำดับที่ 1, 2, 3 และ 4 จะได้รับสิทธิในการกู้ยืมเงินก่อน เมื่อผู้กู้ในลำดับดังกล่าวได้ชำระเงินคืนกองทุนรวมกันจนครบ 5,000 แล้วนั้น ทางกองทุนก็จะปล่อยให้ผู้กู้ลำดับที่ 5 ได้สิทธิในการกู้ และทำเช่นนี้ไปจนครบทุกลำดับ และเมื่อครบทุกลำดับแล้วนั้นทางกองทุนก็จะเริ่มเปิดรับสมัครผู้พิการและผู้พิการที่มีความประสงค์จะของกู้ยืมในรอบต่อไป ซึ่งในการกู้ยืมนั้นทางกองทุนไม่คิดดอกเบี้ยในการกู้ยืม ส่วนการชำระเงินคืนนั้น ผู้กู้สามารถชำระคืนได้เป็นระยะอาจค่อยๆ ทยอยคืนเดือนละ 500 หรือ 250 แต่มีผู้กู้บ้างคนให้กองทุนหักจากเบี้ยยังชีพที่ตนได้รับในแต่ละเดือน

"...กองทุนให้ผู้พิการยืมโดยไม่มีดอก แล้วพอครบกำหนดก็ใช้หนี้ ยืมประกอบอาชีพไม่มีดอก ประมาณ 20 เดือน จ่ายเดือนละ 500 บ้าง 250 บ้าง ใครมีเยอะก็จ่ายเยอะ แต่ส่วนใหญ่แล้วก็จะเอาจากเบี้ยมาจ่าย มันไม่ได้สร้างภาระให้คนพิการดี..." (ผู้ให้สัมภาษณ์ A009)

การหักกลบด้วยวิธีการดังกล่าวทางกองทุนจะได้เงินครบตามจำนวนพร้อมทั้งเป็นการสร้างวินัยทางการเงินให้กับชาวบ้าน ตลอดจนสามารถนำเงินให้ผู้กู้รายต่อไปได้อีกด้วย

จะเห็นได้ว่าเทศบาลมีการจัดทำสวัสดิการสังคมในรูปแบบของกองทุนผู้พิการ เพื่อให้ผู้พิการและผู้ดูแลผู้พิการได้มีเงินทุนไปใช้ในการประกอบอาชีพ แต่ทว่าทางเทศบาลยังไม่มีการสนับสนุนในการจัดหาตลาดเพื่อรองรับสินค้าดังกล่าว หรือไม่มีกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมทางด้านอาชีพ ดังนั้นผู้พิการและผู้ดูแลผู้พิการจึงต้องการให้มีการจัดสวัสดิการดังที่กล่าวแล้วข้างต้น (ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม A012 และ A013)

5.8.2 สวัสดิการสังคมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในรูปแบบของการอุดหนุนการจัดตั้งกลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุ

ตามที่กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นได้กำหนด "หลักเกณฑ์ แนวทางการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุและคนพิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น" ขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศได้ยึดไว้เป็นแนวทางในการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการในท้องถิ่นของตน โดยหนึ่งในแผนงานหลักก็คือ การส่งเสริมอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการ เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการในเขตพื้นที่ของตน ซึ่งเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนาก็ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในด้านอาชีพเช่นกัน สอดคล้องกับผลการสนทนากลุ่มในประเด็นเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมด้านอาชีพ ที่ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มมองว่า การสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุเป็นเรื่องที่สำคัญ (ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม A007, A008, A009 และ A011) ซึ่งเทศบาลควรให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ เช่น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

สนับสนุนในด้านวิทยากรที่จะมาช่วยอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับด้านอาชีพ (ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม A007), เพิ่มเงินช่วยเหลือกลุ่มอาชีพ (ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม A011) เป็นต้น

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นได้ว่ารูปแบบของการอุดหนุนการจัดตั้งกลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุ ถือเป็นสวัสดิการสังคมรูปแบบหนึ่งที่สำคัญ โดยทางเทศบาลเมืองเมืองแกนได้ให้การสนับสนุนผู้สูงอายุให้มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพในชุมชนของตนขึ้น เพื่อเป็นการสร้างอาชีพสร้างรายได้ให้แก่ตนเอง เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพที่ได้มาเดือนละ 500 บาทนั้นไม่เพียงพอ (ผู้ให้สัมภาษณ์ A011) แต่ในปัจจุบันเทศบาลได้รับการจัดสรรงบประมาณจากภาครัฐลดลง ดังนั้น ทางเจ้าหน้าที่ของกองสวัสดิการสังคมจึงต้องจัดทำโครงการเพื่อเสนอของบประมาณสนับสนุนไปยังสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อนำงบดังกล่าวมาให้การสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพ นอกจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงใหม่แล้วนั้น ทางเทศบาลยังได้ส่งจดหมายติดต่อประสานงานไปยังหน่วยงานอื่นๆ อาทิ ศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ 13, ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานให้เข้ามาร่วมเป็นเครือข่ายทางด้านอาชีพร่วมกับเทศบาล (สรุปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล A002 และ A016) และเมื่อเทศบาลได้รับการสนับสนุนจากหลายๆ ภาคส่วนแล้วนั้นทางเทศบาลก็จะกระจายงบประมาณไปยังกลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุในแต่ละอำเภอ โดยแต่ละกลุ่มแต่ละเขตมีลักษณะและการดำเนินงานที่แตกต่างกันไป ดังนี้

เขตที่ 1 ชุมชนบ้านปง ชุมชนดังกล่าวจะแบ่งกลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุผู้หญิงซึ่งจะเป็นกลุ่มประดิษฐ์ดอกไม้จันทน์ และกลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุผู้ชายจะเป็นกลุ่มจักสาน โดยผู้สูงอายุทั้งสองกลุ่มจะให้ความสำคัญต่อการนำเสนอข้อเรียกร้องในด้านอาชีพของตนผ่านการทำประชาคมที่จัดขึ้นโดยเจ้าหน้าที่ของกองสวัสดิการสังคม ซึ่งจะจัดขึ้นที่วัดบ้านปงในช่วงเวลากลางคืน ตั้งแต่ 20.00 น. เป็นต้นไป โดยในการทำประชาคมนั้นจะทำรวมกัน 4 กลุ่มคือ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเกษตรกรรม และกลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งในการจัดประชาคมในแต่ละครั้งนั้นพบว่า จะมีประธานชุมชนและสมาชิกสภาเทศบาลเข้ามาร่วมกิจกรรมดังกล่าวอยู่เป็นประจำ โดยจะมาสำรวจความต้องการของผู้สูงอายุที่อยู่ในเขตความรับผิดชอบของตน อีกทั้งมาดูแลความสงบเรียบร้อยของการจัดทำประชาคมในแต่ละครั้ง โดยกลุ่มผู้สูงอายุที่เข้าร่วมการจัดทำประชาคมนั้นส่วนใหญ่จะเป็นประธานชมรมผู้สูงอายุและเป็นประธานกลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุ โดยสิ่งที่ผู้สูงอายุในชุมชนดังกล่าวต้องการคือ การสนับสนุนให้ผู้สูงอายุรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมที่ก่อให้เกิดอาชีพก่อให้เกิดรายได้ ต้องการการสนับสนุนในส่วนของงบประมาณและวิทยากรที่มีความรู้ที่จะมาบรรยายให้แก่ผู้สูงอายุ เป็นต้น หลังจากนั้นทางเจ้าหน้าที่ของกองสวัสดิการสังคมจะเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการนำเสนอของผู้สูงอายุในชุมชนดังกล่าว เพื่อนำไป

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

เสนอต่อคณะผู้บริหารของเทศบาลและนำไปจัดทำโครงการเพื่อสนับสนุนงบประมาณแก่กลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุในชุมชนดังกล่าว

เขตที่ 2 ชุมชนบ้านป่าจี้มีลักษณะเช่นเดียวกับชุมชนบ้านปงในเขตที่ 1 ซึ่งจะนำเสนอความต้องการทางด้านอาชีพผ่านการทำประชาคมเป็นหลัก โดยชุมชนดังกล่าวมีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพประเภทการทำกระเป๋า ซึ่งก็ได้รับการสนับสนุนในส่วนของงบประมาณและวิทยากรที่จะมาให้การฝึกสอนการเย็บกระเป๋าจากเทศบาล การเรียกร้องของกลุ่มอาชีพบ้านป่าจี้นั้นจะเรียกร้องผ่านสมาชิกสภาเทศบาลเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากสมาชิกสภาเทศบาลมีความใกล้ชิดกับผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก จากนั้นสมาชิกสภาเทศบาลก็จะนำข้อเรียกร้องในด้านอาชีพไปนำเสนอต่อคณะผู้บริหารของเทศบาล ซึ่งนอกจากบ้านป่าจี้แล้วนั้นยังมีบ้านวังแดง และบ้านหัวดงที่ได้ตั้งกลุ่มจักรสานและกลุ่มประดิษฐ์ฝางประทีป

เขตที่ 3 ชุมชนบ้านช่อแล พบว่า ชมรมผู้สูงอายุของชุมชนดังกล่าวนั้นมีการรวมตัวกันและทำกิจกรรมร่วมกันอยู่เสนอ โดยผู้ที่จะเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านั้นได้จะต้องขึ้นทะเบียนเป็นสมาชิกของชมรมด้วย โดยจากการสัมภาษณ์พบว่า ชุมชนดังกล่าวประกอบไปด้วยกลุ่มอาชีพหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มโพธิ์เงินโพธิ์ทอง กลุ่มครัวสืบชะตา กลุ่มดอกไม้จันทน์ เป็นกลุ่มอาชีพที่ผู้สูงอายุได้ริเริ่มขึ้นเอง จากนั้นก็ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากเทศบาลเพื่อนำมาใช้ในการดำเนินการของกลุ่ม ซึ่งกลุ่มจะประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์ร่วมกันที่ศูนย์บริการผู้สูงอายุบ้านช่อแล การเรียกร้องของกลุ่มอาชีพของชุมชนบ้านช่อแลจะเรียกร้องผ่านทางประธานชมรมผู้สูงอายุ เพื่อให้เข้าไปติดต่อประสานงานกับเทศบาล

จะเห็นได้ว่าการดำเนินการของกลุ่มอาชีพแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นอาชีพที่แต่ละชุมชนเลือก การติดต่อกับเทศบาลเพื่อขอรับการสนับสนุนในส่วนต่างๆ และสถานที่สำหรับจัดกิจกรรมและสำหรับใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพ (สรุปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล A002, A007 และ A011)

ภาพ 5.8 การรวมตัวของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเพื่อประกอบอาชีพ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

จากที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น พบว่า รูปแบบของสวัสดิการสังคมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการที่เทศบาลจัดทำให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการนั้น ประกอบไปด้วย 2 รูปแบบ ดังนี้ (1) รูปแบบของกองทุนหมุนเวียนสำหรับผู้พิการในเขตเทศบาล (2) รูปแบบของการอุดหนุนการจัดตั้งกลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุ ซึ่งในการจัดทำสวัสดิการสังคมในด้านดังกล่าวนี้ประกอบไปด้วยกลไกที่เกี่ยวข้องหลายส่วน ดังนี้

1) ผู้ที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสวัสดิการสังคมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนให้แก่ผู้สูงอายุ ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ของกองสวัสดิการสังคมของเทศบาล คณะกรรมการกองทุนหมุนเวียนสำหรับผู้พิการ ประธานชุมชน สมาชิกสภาเทศบาล สำนักหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการแห่งชาติ ประธานชมรมผู้สูงอายุ ศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ 13 ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน มูลนิธิสร้างสรรค์คนพิการ

2) งบประมาณในการดำเนินงาน จาก สำนักหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการแห่งชาติ เทศบาล รัฐบาล

3) จุดให้บริการ ประกอบด้วย สำนักงานของเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา

4) กฎหมายและกฎระเบียบ ประกอบด้วย ระเบียบกองทุนหมุนเวียนผู้พิการ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved